

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Sosyal Antropoloji Ana Bilim Dalı

SUÇ VE ÇOCUK

Yüksek Lisans Tezi

Veysel KUNT

Ankara- 2003

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	I
ATATÜRK'TEN DEYİŞ	II
ÇOCUK YAŞADIĞINI ÖĞRENİR.....	III
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	IV
1. Birinci Bölüm.....	1
1.1 GİRİŞ.....	1
1.1.1.Araştırmanın Amacı.....	2
1.1.2.Önemi	2
1.1.3.Varsayımlar.....	2
1.1.4.Sınırlamalar.....	2
2. İkinci Bölüm.....	4
2.1 Araştırma Yöntemi.....	4
2.1.1.Evren.....	4
2.1.2.Sensus.....	4
2.1.3.Verileri Toplama Tekniği.....	4
2.1.4.Verilerin Değerlendirilmesi.....	5
3. Üçüncü Bölüm.....	6
3.1.Kavramsal Çerçeve.....	6
3.1.1.Çocukluk ve Çocuk Hakları.....	6
3.1.1.1.Çocukluğun Tarihsel Gelişimi.....	6
3.1.1.2.Çocuk Hakları.....	8
3.1.1.3.Çocuk Haklarının Tarihçesi.....	9
3.1.2. Suç Kavramı ve Temel Tanımlamalar.....	13
3.1.2.1.Çocuk Suçluluğu.....	16
3.1.2.2 Yasa ve Çocuk.....	17
3.1.2.2.1. 1961 ve 1982 Anayasalarımızda Çocuk.....	17

3.1.2.2.2. Türk Ceza Kanununda Çocuk Kavramı.....	18
a) Fiili İşlediği Zaman 11 Yaşını Bitirmemiş Olanlar.....	18
b) Fiili İşlediği Zaman 11 Yaşını Bitirmiş Fakat 15 Yaşını Doldurmamış Olanlar.....	18
c) Fiili İşlediği Zaman 15 yaşını Bitirmiş Olup da 18 Yaşını Doldurmamış Olanlar.....	19
3.1.2.2.3. ÇMK'da (Çocuk Mahkemeleri Kanunu) Çocuk.....	19
a) Fiili İşlediği Zaman 11 Yaşını Bitirmemiş Olanlar.....	19
b) Fiili İşlediği Zaman 11 Yaşını Bitirmiş Fakat 15 Yaşını Bitirmemiş Olanlar.....	20
3.1.2.2.4. Karşılaştırmalı Hukukta Çocuk Yaş Grupları.....	22
3.1.3. Türkiye 'de Çocuk Suçluluğunun Durumu	23
3.1.4. Çocukları Suça İten ve İşleten Nedenler.....	25
3.1.4.1. Bireysel Nedenler.....	25
3.1.4.1.1. Kalıtsal Nedenler.....	25
3.1.4.1.2. Biyolojik Etkenler.....	28
3.1.4.1.3. Psikolojik Etkenler.....	30
3.1.4.2. Çevresel Nedenler.....	31
3.1.4.2.1. Aile Çevresi ve Suçluluk.....	32
3.1.4.2.1.2. Parçalanmış Aile.....	33
3.1.4.2.1.3. Anne Baba ve Çocuk İlişkileri.....	35
a) Ailede Disiplin ve Ceza Anlayışı.....	35
b) İstenmeyen Çocuk.....	37
c) Ailedeki Suçlu Birey.....	39
d) Ailenin Ekonomik Durumu.....	40
e) Ailenin Öğrenim Durumu.....	41
f) Ailedeki Birey Sayısı ve Konut Durumu.....	42
3.1.4.2.2. Okul ve Suçluluk.....	43
3.1.4.2.3. İş Çevresi ve Suçluluk.....	47
3.1.4.2.4. Aile-Okul- İş dışındaki Ortam ve Suçluluk.....	50
3.1.4.2.5. Kitle İletişim Araçları.....	52
3.1.4.2.6. İç Göçler ve Kentleşme.....	57

4. Dördüncü Bölüm	60
4.1. Alana İlişkin Bulgular	60
4.1.1. Hükümlüler Hakkında Genel Bulgular.....	60
4.1.2. Hükümlüleri Suça İten Sosyo –Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Faktörlerle İlgili Bulgular.....	62
4.1.2.1. Ailedeki Birey Sayısı ve ailenin yaşadığı Yer İle İlgili Bulgular.	62
4.1.2.2. Ailenin Ekonomik Durumu İle İlgili bulgular.....	64
4.1.2.3.Hükümlünün Anne, Baba ve Kendisinin Eğitim Durumu İle İlgili Bulguları.....	70
4.1.2.4. Aile İçindeki Duygusal Ortam ile İlgili Bulgular.....	73
4.1.2.5. Hükümlünün Kendi ve Çevresindeki Bireylerin Alışkanlıkları ile İlgili Bulguları.....	76
4.1.2.6.İç Göçün Yarattığı Etkiler ile İlgili Bulgular.....	80
4.1.2.7. Kitle İletişim Araçları ile İlgili Bulgular.....	82
4.1.2.8.Hükümlünün Aile ve Arkadaş Çevresinde Suç İşlemiş Şahıslar İle İlgili Bulgular.....	86
4.1.2.9.Hükümlünün Arkadaş Çevresi İle İlgili Bulgular.....	88
4.1.2.10. Hükümlülerin İşledikleri Suçlarla İlgili Bulgular.....	89
5. Beşinci Bölüm	92
5.1. Sonuç Ve Değerlendirme.....	92
5.2. Özet.....	98
5.3. Abstract.....	99
6. Altıncı Bölüm	100
6.1. Kaynakça.....	.100
6.2. Ekler.....	103
6.2.1 Anket Soruları.....	103

TEŞEKKÜR

Araştırmanın planlanmasında, yürütülmesinde yardımlarını esirgemeyen ve her konuda destek olan çok değerli hocam Sayın Prof. Dr. Zafer İLBARS'a, benden değerli bilgileriyle yine yardımlarını eksik etmeyen kıymetli hocam Sayın Prof. Dr. Belkıs TEMREN'e, istatistik konularında yardımcı olan değerli arkadaşım Berivan VARGÜN'e, İstatistik programını bana temin eden değerli arkadaşım ve meslektaşım Filibya SARAL'a, işimden dolayı günlük izinler konusunda bana zorluk çıkarmayan Büro Amirlerim Başkomiser Şener ÖZDEMİR ve Başkomiser Özcan ÇAM'a, Adalet Bakanlığında gerekli izni almamı sağlayan ilgili kişilere, Ankara Keçiören-Kalaba çocuk İslah Evinde görüşme yapma konusunda kolaylık gösteren ve yardımcı olan personele ve anketi cevaplayan İslahevindeki çocuklara teşekkür ederim.

*Çocuklarını büyüklerinden çok düşünen, koruyan,
esirgeyen ve onları sağlıklı yetiştiren millettir ki;*

*Yarınlarını daha iyiye, daha güzele gözü arkada kalmadan
teslim edebilir.*

K. Atatürk

ÇOCUK YAŞADIĞINI ÖĞRENİR

Eğer bir çocuk sürekli eleştiriliyorsa,

Kınama ve ayıplamayı öğrenir.

Eğer bir çocuk kin ortamında büyüyorsa,

Kavga etmeyi öğrenir.

Eğer bir çocuk alay edilip aşağılanıyorsa,

Sıkılıp utanmayı öğrenir.

Eğer bir çocuk devamlı utanç duygusuyla eğitiliyorsa,

Kendini suçlamayı öğrenir.

Eğer bir çocuk hoşgörülle yetiştiriliyorsa,

Sabırlı olmayı öğrenir.

Eğer bir çocuk desteklenip yüreklendiriliyorsa,

Kendine güven duymayı öğrenir.

Eğer bir çocuk övülüyor ve beğeniliyorsa,

Takdir etmeyi öğrenir.

Eğer bir çocuk hakkına saygı gösterilerek büyütülüyorsa,

Adil olmayı öğrenir.

Eğer bir çocuk aile içinde dostluk ve arkadaşlık öğreniyorsa,

Bu dünyada mutlu olmayı öğrenir.

Nolte Dorothy Law

1. BİRİNCİ BÖLÜM

1.1.GİRİŞ

Toplumlar içinde buldukları koşullara göre sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde. Bu değişim ve gelişime paralel olarak kurallarda değiştiğinden suç olgusunda da farklılıklar görülmektedir.

Çocuk suçluluğu genelde suçluluk konusu içinde ayrı bir öneme sahiptir. Ruhsal, zihinsel, fiziksel yönden tam bir olgunluğa erişmemiş toplum içindeki rol ve görevlerini henüz kavrayamamış olarak nitelendirebileceğimiz ergenlik çağındaki çocukların suç işlemesi toplumları suç ve suçluluk konusu üzerinde ayrı bir dikkatle eğilmeye itmiştir. Ergenlik çağındaki bu hızlı gelişmenin yarattığı dengesizliğin bilgi ve deneyim eksikliğiyle de bir arada bulunması, gencin sosyal normlara uyum göstermesini büyük ölçüde zorlaştırır. Aynı zamanda çevresinden toplumsal kabul bekleyen genç, beğenmediği bazı toplum kurallarını yeniden düzenlemeyi düşünür. Eğer bu bağımsız olma duygularına toplumdan olumlu bir yaklaşım olmazsa çocukların suça yöneldikleri görülmektedir.

Öte yandan değişen değer yargıları, ahlak kurallarının yarattığı karmaşa, hızlı ve düzensiz kentleşme ve sanayileşme, göçler, ekonomik bunalımlar gibi sosyo-ekonomik ve kültürel kaynaklı nedenler de ergeni suça iten etkenler arasında sayılabilir.

Çocukluk ve gençlik çağında işlenen suçlar bütün dünyada en çok tartışılan toplum sorunlarından biri olmaktadır. Genel olarak onsekiz yaşından önce işlenen suçların hızla yaygınlaştığı görülmektedir. Buna da önemlisi suçluluk oranındaki

yükseliş, gençlik nüfusunun artış oranından daha hızlı olmaktadır. Çocuk ve gençlerin yasadışı ve topluma karşı suçları ülkeden ülkeye çeşitlilik göstermekle birlikte her yerde mal aleyhine suçlar, adam öldürme ve cinsel suçlar başta gelmektedir.

1.1.1 Araştırmanın Amacı:

Geleceğimizin garantisi olarak düşünmemize rağmen onlar için yeterince elimizi uzatmadığımız çocukları suça iten sosyo-ekonomik ve kültürel nedenleri sosyal antropolojik bakış açısıyla değerlendirmektir.

1.1.2 Önemi:

Amacın gerçekleşmesine müteakip, bir polis olarak Emniyet Teşkilatı içerisinde giderek gelişen Çocuk Polisi birimlerinin Avrupa standartlarında bir yapının oluşmasını sağlayacak yeni proje ve çalışmalara kaynak olacağı düşünülerek kanayan bu yaranın polisi ilgilendirecek kısmına destek olmaktadır.

1.1.3 Varsayımlar:

- Sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler çocuk suçluluğun oluşumunda temel rolü üstlenirler.
- Çocuk suçluluğu içerisinde en önemli grubu, ekonomik yetersizliğin neden olduğu, mal aleyhine suçlar oluşturmaktadır.

1.1.4. Sınırlamalar:

- a) Bu araştırmada Ankara İli Keçiören–Kalaba semtindeki Çocuk İslahevinde, çocukları suça iten nedenler üzerinde çalışılmıştır.

- b) Çocukların suç işlemelerinde aile tutumlarının, sosyo-ekonomik ve kültürel durumun, öğrenim düzeyinin, göç olgusunun, kitle iletişim araçlarının, etkisi araştırılmıştır.
- c) Araştırmaya katılacak olan çocukların kimlikleri gizli tutulmuştur.

2. İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1.1. Evren :

Ankara'da başka ıslah evi olmaması nedeniyle, Ankara İli Keçiören-Kalaba Çocuk İslahevinde, 01 Kasım 2002 ile 31 Kasım 2002 tarihleri arasında bulunan çocuklar, bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

2.1.2 Sensus

Tamsayım ilkesine göre Ankara İli Keçiören-Kalaba semtindeki Çocuk İslahevinde kalan 84 suç işlemiş çocuk ile araştırma gerçekleştirilmiştir.

2.1.3. Verileri Toplama Tekniği:

Literatür taraması yapılmak suretiyle eserler toplanmış, Konu ile ilgili Ankara Üniversitesinde düzenlenen Suç ve Çocuk konulu panele katılmış, internet ortamında konu ile ilgili araştırmalar bulunarak incelenmiş ve uygun olanlar toplanmıştır.

Ayrıca kaynak olması bakımından alan araştırması Ankara İli Keçiören-Kalaba Çocuk İslahevinde çocuk suçlularla hazırlanmış olduğum sorularla görüşme yapılmıştır. Görüşme çocuklarla 06 Kasım- 20 Kasım Tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

2.1.4. Verilerin Değerlendirilmesi :

Ankara Çocuk Islah Evindeki çocukların suç işleme nedenleri, ailenin çocuklarına olan davranışları, çocukların işledikleri suç türleri anket tekniği yoluyla araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar SPSS.10 (Statistical Package Social Sciences) İstatistik programına aktarılarak frekans tabloları halinde sunulmuş, ikili ilişkiler Chi-square testi de uygulanarak değerlendirilmiştir.

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1.1.ÇOCUKLUK VE ÇOCUK HAKLARI

Çocukluk kavramı kullanıldığı bilim alanları içerisinde değerlendirildiğinde farklı yaşam dönemlerini içerdiğini görmekteyiz. Ancak burada ortak olan nokta bilim alanlarının çocukluğun başlangıcını doğum olarak kabul etmekte olup, ancak bitişi konusunda aynı görüşleri paylaşmamaktadırlar.¹

Çocukluk döneminin sınırları ile ilgili tartışmaların nedeni, büyük ölçüde bireyin fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel gelişim özelliklerinin birbirinden farklı zaman dilimi içerisinde gerçekleşmesidir.² Ayrıca Her çocukta hukuksal korumanın ne zamana kadar devam edeceği genel fiziki ve ruhsal gelişmesi ile sıkı sıkıya bağlı olduğu kadar toplumdan topluma da değişen bir husustur.³

3.1.1.1. Çocukluğun Tarihsel Gelişimi

“Çocukluk, yaşam zincirinin doğal ve değişmez halkalarından biridir. Ancak çocukluk, bebekliğin tersine doğal bir gerçeklik değil sosyo-kültürel bir kavramdır. Bu nedenle de öteki toplumsal kavramlar gibi norm ve değerlere göre göreceli olarak belirlenir.”⁴

Çocukluk kavramı yüzyıllar boyunca değişim göstermiştir. Eski toplumlara göz atıldığında, insanların çocukluğu yaşamın farklı bir dönemi olarak görmediğini, bu

¹ Emine AKYÜZ, Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Milli Eğitim Basımevi, 2000, s. 59

² Y.Mehmet KONTAŞ, “Türkiye’de Çocuk Politikası”,Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Notları, Yayın No. 3, 1997, s.2

³ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.1

⁴ Emine AKYÜZ, Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Milli Eğitim Basımevi, 2000, s. 59

dönemin ileride yaşanacak olan hayatın bir başlangıcı ve belirleyici özelliği olup yaşamın temellerini oluşturduğunu bilmemekteydiler. Eski Yunanda çocuklara bu nedenle çok az ilgi göstermişlerdir. Hayatın dönemlerini ifade eden çocuk, genç, yaşlı gibi kavramlar arasındaki farklar son derece belirsiz hale gelmiştir ki, bebeklik ile yaşlılık arasındaki her çağı içermektedir.⁵

Ortaçağda da yine çocukluk kavramı bilinmemekteydi, ve çocuklarla yetişkinler arasındaki bugünkü anlamda bir fark söz konusu değildi.⁶

Çocukluğun keşfi süreci 13. yüzyılda başlamış ve bunu izleyen 15-16. yüzyıllarda da sanata konu olmuştur. Özellikle bu dönemlerde Hz.Meryem'in kollarında ki küçük İsa gibi anne ve çocuk ilişkisini anlatan resimler modern çocuk kavramını ortaya çıkarmaya başlamıştır.⁷

17.yüzyılın başlarından itibaren çocuklarla yetişkinlerin dünyasının birbirinden ayrıldı görülmektedir. Ancak zengin sınıfa mensup bireylerin çocukları ile fakir sınıfa mensup bireylerin çocukları arasındaki fark belirgin biçimde de ortadadır. Fakir çocuklar eski dönemlerde olduğu gibi yetişkinlerin dünyasını paylaşmaktadır. Bu paylaşım giyim, içki ve kumardan başlayıp cinsel taşkınlıklara kadar kendini göstermektedir.⁸

“Rönesans”la birlikte kültürel ve düşünsel ortamda başlayan değişim 19.yüzyılda da sürmüş ve çocukların ve yetişkinlerden farklı bir sınıf olduğu anlayışı iyice pekişmiştir. Bu değişimde, ekonominin tarımdan sanayiye kayması, orta sınıfın

⁵ Emine AKYÜZ, Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Milli Eğitim Basımevi, 2000, s. 59

⁶ Mehmet KONTAŞ, “Türkiye’de Çocuk Politikası”, Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Notları, Yayın No. 3, 1997, s.1

⁷ Emine AKYÜZ, Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Milli Eğitim Basımevi, 2000, s.60

⁸ AKYÜZ, a.g.e., s.60

gelişmesi, ailenin yapısının ve rolünün değişmesi, çocuk ölümlerinin azalması, boş zamanların artması, ana-baba-çocuk ilişkisinde duygusal bağın önem kazanması etkenlerin de rolü olmuştur. ”⁹ 20. yüzyılda ise yaşanan gelişmeler insanı mutlu edici niteliktedir. Filozofların, araştırmacıların, hukukçuların, eğitimcilerin onları incelemeleri, gelişimleri ve hakları konusunda fikirler ileri sürmeleri nedeniyle bu yüzyıl “Çocuk Yüzyılı” olarak adlandırılmıştır.¹⁰

Çocukluk tarihi konusundaki çalışmalar göstermektedir ki, çocuğun doğal olduğu düşünülen özelliklerinin aslında toplumsal ve değişken olduğudur. Belli bir zamana ve topluma özgü çocukluk anlayışından söz edilmesi yanlış olmaktadır. Devlet ideolojisi çocukluk için kendine has bağımlılıkları olan bir anlayıştan bahsederken günümüzde hala beş altı yaşından sonra yetişkinlerin dünyasına adım atan küçükleri görmekteyiz.¹¹

3.1.1.2.Çocuk Hakları

Bir toplumun geleceğinin teminatı olan çocukların haklarının korunması, tüm dünyanın başta gelen meselelerindedir. Bir toplum içerisinde çocuklar hakkettikleri gibi yaşayamıyor aksine kötü muamele, istismar ve hatta suç işlemeye mecbur bırakılıyorsa o toplum geri kalmaya ve hatta yok olmaya mahkumdur.

Çağdaş uygarlığın ve toplumun bu kadar önemli bir unsuru olan çocuğun yetişmesi, bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki olarak gelişimi ile ilgili gereken önlemlerin alınması yanında, hukuki olarak toplum içinde yerini düzenleyen kurallara da ihtiyacı vardır. Bu kuralların insan onuru, saygınlığı ve özgürlüklerine

⁹ M.J. GANDER/ H.W.GANDINER, Çocuk ve Ergen Gelişimi, (Çeviren ONUR,B.), 1993, s.30

¹⁰ GANDER/ GANDINER, a.g.e. s.30

¹¹ Mine TAN, “Çocukluk, Dün ve Bugün”,Toplumsal Tarihte Çocuk, 1993, s.25

uygun olmasında çocuğun yararının yansira toplumun da ihtiyacı vardır. Bu nedenle geçmişten günümüze çocuk hukukun da ilgilendiği bir varlık haline gelmiştir. ¹²

3.1.1.3. Çocuk Haklarının Tarihçesi

“Toplumsal yaşamda bazı gelişmeler öylesine tam olur, bazı haklar öylesine işlerlik kazanır ki zamanla onlardan yararlananlar bile bunları olağan karşılayıp daha önceleri bu konularda ne denli zorluklarla karşılaştığının bilincinde dahi olmayabilirler.”¹³

İlkel toplumlarda çocuğa ekonomik yarar sağlayan bir varlık olarak bakılmakta ve üyesi olduğu ailenin çok kullanışlı bir malı olarak görülmekteydi. Mesela bir erkek çocuğu balık tutarak, kız çocuğu ise ev işyeri ile uğraşarak veya başlık parası ile aileye katkı sağlayabilmekteydi. ¹⁴

Ancak bir ailenin sadece ekonomik birer vasıta olarak gördüğü çocukların kimi zaman aileye ekonomik bunalımın yaşandığı dönemlerde yük olarak görülmekteydi. Kendisinden ekonomik bir fayda sağlanamayacağı düşünülen zayıf, sakat veya özürlü çocuklar kendilerine bakacak kimse bulunamadığı taktirde toplum dışına itiliyor ve hatta yok edilebiliyorlardı. Aile reisinin çocuk üzerinde sınırsız etkisi mevcuttu ve bu nedenle çocuğun korunması ve toplum içinde statüsünün belirlenmesi önemli bir husustu.

¹² Ali Naim İNAN, Çocuk Hukuku, 1968. s.3

¹³ Gülgün MÜFTÜ, “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme”, Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Notları, Yayın No. 3, 1997, s.17

¹⁴ Emine AKYÜZ, Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Milli Eğitim Basımevi, 2000, s.42

Çocuğun korunması yönündeki çalışmalara bakıldığında konu ile ilgili kurumların dini nitelik taşıdığı görülmektedir.¹⁵ Bu ilginin dini etkenler dışında toplum çevresinde kurumsallaşmaya başlaması 19. yüzyıl içerisinde başlamıştır. Bu gelişme ile aile reisinin çocuk üzerindeki sınırsız etkinliği değişerek onu koruma ve yükümlülüklerini üstlenme şekline dönüşmüştür. Devlet zamanla bu yükümlülüğün yerine getirilmesi konusunda aktif bir denetim yürütmeye başlamıştır. Böylece, çocuk sorununu konu alan yasal düzenlemelerde çocuğun yararları diğer bütün konuların üzerinde bir öneme sahip olmuş ve diğer yararların önüne geçmiştir.¹⁶

19. yüzyılın tamamlanıp 20.yüzyılın yaşanmaya başladığı dönem içerisinde milli ve milletlerarası çatışmalar daha fazla artmakla beraber, bu konudaki çalışmalar önem kazanmış ve ciddi olarak ele alınmaya başlanmıştır.¹⁷

Modern hukuk sistemlerinde çocuk, bir birey olarak devlet tarafından yasalarla korunmaktadır. Ancak bu yasaların doğal ve evrensel hukuk kurallarına uygun olması için uluslararası normlar geliştirilmiştir.

I.Dünya savaşından sonra dünyada gerçek barışın sağlanmasına katkıda bulunmak amacıyla ülkeler biraraya gelip bugünkü Birleşmiş Milletlerin temeli olan Milletler Cemiyetini kurdukları zaman, öncelikle barışçı ve mutlu bir toplumun inşası gereğine dikkati çekerek bunun temelini oluşturmaya yönelik olarak milletlerin uymalarını istedikleri yaşam standartlarını tespit etmeye çalışmışlardır. Bu arada toplumun temel taşı olan çocukların her türlü ihmal ve istismardan öncelikle korunma haklarını vurgulamak ve onların her hal ve koşulda yetişkinlerden daha özel olarak

¹⁵ Yusuf Solmaz BALO, Suç Mağduru ve Suç Faili Olan Çocuklar Açısından Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri, Yüksek Lisans Tezi, 1995, s. 34

¹⁶ Emine AKYÜZ, Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Milli Eğitim Basımevi, 2000, s. 42

¹⁷ Bilgin TIRYAKIOĞLU, Çocukların Korunmasına İlişkin Milletlerarası Sözleşmeler ve Türk Hukuk, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Bilim Serisi No:7, 1991, s.3

ele alınmaları gerektiği yönden hareketle bir uluslar arası Çocuk Hakları Bildirgesi hazırladılar. Bu bildirme 26 Eylül 1924 tarihinde Milletler Cemiyeti Genel Kurulunda kabul edilmiştir.¹⁸

Ancak 1939 yılında yeni bir savaş çıkması Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin bir süre ertelenmesine neden olmuştur. 1948'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Sözleşmesi'nde çocukların hak ve özgürlüklerine yeterince değinilmediği için çocukların özel durumları ve özel korunma ihtiyaçları nedeniyle çocuklara özgü ayrı bir belge hazırlama çalışmaları başlatılmıştır.¹⁹

1950 yılında BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi Sosyal Komisyonunca, Çocuk Hakları Bildirgesinin ön taslağı hazırlandı.Yıllar süren hazırlık ve tartışmalardan sonra 10 maddelik Çocuk Hakları Bildirgesi 20 Kasım 1959 tarihinde BM Genel Kurulunda oy birliği ile kabul edildi.²⁰

Geçen otuz yıllık süre içinde üye ülkeler açısından bağlayıcı olan yeni bir uluslararası metnin hazırlanması gerekli görülmüş ve yapılan çalışmalar sonucunda 20 Kasım 1989'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Çocuk Hakları Sözleşmesini oy birliği ile kabul etmiştir.²¹

"Türkiye Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeyi 14 Şubat 1990 Dünya Çocuk Zirvesinde imzalamış ve 9 Aralık 1994 tarihinde ise Türkiye Büyük Millet Meclisi

¹⁸ Gülgün MÜFTÜ, "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme", Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Notları, Yayın No. 3, 1997, s. 17

¹⁹ İbrahim CILGA, "Türkiye'de Çocuk Hakları, Çalışmaları", Cumhuriyet ve Çocuk. 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1999, s. 506

²⁰ Gülgün MÜFTÜ, "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme", Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Notları, Yayın No. 3, 1997, s. 18

²¹ İbrahim CILGA, "Türkiye'de Çocuk Hakları, Çalışmaları", Cumhuriyet ve Çocuk. 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1999, s. 506

tarafından onaylanmıştır. Çocuk Hakları Sözleşmesi 27 Ocak 1995 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak 4058 sayılı yasa ile iç hukuk kuralına dönüşmüş ve Türkiye’de de uygulanmaya başlanmıştır.”²²

Bugün ise Amerika Birleşik Devletleri ve Cook Adaları dışında toplam 191 ülkede onaylanmış durumdadır.

Çocukların refahı alanında, çocukların yaşatılması, korunması ve geliştirilmesi açılarından yeni yaklaşımlar ve standartlar getiren Çocuk Hakları Sözleşmesi çocukların yetiştirilmesinde toplumun, devletin ve ailenin sorumluluklarını, yeni ilke ve standartlarla açıklamaktadır. Bu ilke ve standartlarla "nitelikli insan"ın yetiştirilmesi temel hedef olarak belirlemiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde çocuğun sağlığı, gelişimi, eğitimi ve katılımı temel konuların yansıra ihmal edilmiş ve istismara uğramış çocuklarla birlikte, suç işlemiş çocuklara yönelik maddeleri de içermektedir.

Ayrıca Uluslar arası Sözleşmelerin bir gereği olarak sözleşmeye imza atan devletler sözleşmeyi kendilerine ait iç hukuklarından üstün tutmak zorundadırlar.

²² Atilla HANCIOĞLU- İsmet KOÇ- Meltem DAYIOĞLU, Türkiye’de Çocukların ve Kadınların Durumu, UNICEF, Türkiye, 2000, s.iii

3.1.2. SUÇ KAVRAMI VE TEMEL TANIMLAMALAR

Suç, tarih boyunca tüm toplumlarda yaşanan bir olgu olması nedeniyle, sosyal yaşamın bir sonucu olduğundan suçun algılanışı, hangi eylemlerin suç sayılması gerektiği, suç işleyen şahıslara karşı toplumun nasıl hareket edeceği gibi sorunlara her toplum tarih boyunca farklı çözümler getirmeye çalışmıştır. Önceleri, suç işleyen kişileri yaşadığı toplum içerisinde tecrit edecek şekilde cezaların verilmesi uygun görülürken, günümüzde insan haklarına saygılı ve suç işleyen bireyi topluma kazandırma amacı taşıyan çözüm arayışlarına gidilmektedir.²³

Hukuksal bir olay olduğu kadar aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir olay da olan suç, çoğu zaman çeşitli nedenlerin bir neticesi olarak ortaya çıkan uygun olmayan sosyal ortamların bir ürünü şeklinde düşünülebilir. Alfieri'nin "Suçu cemiyet hazırlar, fert işler" sözü yaşı büyük suçlular açısından düşünüldüğünde biraz iddialı olarak kabul edilse bile, suça itilmiş olan çocuklar için çok yerinde bir saptamadır.²⁴

Karmaşık bir yapı arzeden suç kavramının tanımı üzerinde çalışan bilim adamlarının üzerinde uzlaştığı bir tanım mevcut değildir. Bu konuyla ilgilenen sosyal antropolog, sosyolog ve kriminologların her biri ayrı bir tanım yapmıştır. Bu tanımlara baktığımızda suçta bulunması gereken temel nitelik "aykırılık"tır. Fakat suçun neye aykırı olduğu üzerinde mutabakata varılamamıştır.

Suç, hukuki olduğu kadar sosyolojik, kriminolojik, ahlaki, iktisadî ve siyasi yönü de olan bir olaydır. Suç üzerinde yapılan çalışmalara bakacak olursak bilim adamlarının yaptığı tanımları ve yapabileceğimiz diğer tanımları şu şekilde sıralayabiliriz:

²³ Mustafa SALDIRIM, "Suça İtilmiş Çocukların Yeniden Sosyalleşme Projesi", Bildiriler, I.Ulusal Çocuk ve Suç:Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, 29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, 2002, s.279

²⁴ SALDIRIM, a.g.e, s.279

- “Pozitif hukuk alanında çalışan Teknik Hukuk Okulu’na göre suç, “hukuki nizamın netice olarak ceza terettüp ettiği fiil”dir.”²⁵

- “Suç, belli bir yer ve belli bir çağda var olan toplum koşullarının yarattığı bir toplum olayıdır.”²⁶

- “Suç, vicdanı sızlatan ve ahlaka aykırı olan şeylerdir. Suç, ifrat ve tefrit noktasını iyi ayarlayamayarak bir anlamda istikametten sapmaktır.”²⁷

- “Maggiore suçu; “ahlak düzenini ağır bir şekilde bozan ve bu nedenle devletin hoş görmeyeceği ağır bir fiil” olarak tanımlamaktadır.”²⁸

- “Burada belirtmeliyiz ki Garafalo’nun suç tanımı gerçekten ilginçtir. Garafalo suçu, tabii suç biçiminde anlayıp her zaman her yerde ortalama bir dürüstlük ve merhamet duygularına saldırıyı ifade eden bir hareket olarak tanımlamaktadır.”²⁹

- “Uğur Alacakaptan, Ferri’nin tanımı gerçeğe uymamaktadır diyerek Ferri’nin tanımını şu şekilde vermektedir: “Antisosyal, bireysel güdüler tarafından meydana getirilen, hayat koşullarını bozan belli bir çağda halkın ortalama ahlak duygularına aykırılık teşkil eden hareketler, cezalandırılabilir hareketlerdir.”³⁰

- “Jhering suçu “toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırı” olarak tanımlarken, Durkheim da buna benzer bir tanımlama ile suç, “kollektif bilincin kuvvetli ve belirli tutumlarını ihlal eden fiillerdir” demiştir.”³¹

- “Taft’ın görüşü de buna uygun olup, topluma zarar veren hareketler ya örf ve adetlerce belirlenmiştir, yahut grup içinde egemenliği elinde tutanlar, diğer kişilerin, tavır ve hareketleri uydurmaları için modelleri, örnekleri ve bu suretle moral kuralların

²⁵ Uğur ALACAKAPTAN, Suçun Unsurları, Sevinç Matbaası, 1970, s.1

²⁶ ALACAKAPTAN, a.g.e., s.2

²⁷ Remzi FINDIKLI, Ders Notları, Polis Akademisi 1997-98

²⁸ Uğur ALACAKAPTAN, Suçun Unsurları, Sevinç Matbaası, 1970, s.2

²⁹ ALACAKAPTAN, a.g.e., s.2

³⁰ ALACAKAPTAN, a.g.e., s.2

³¹ Sulhi, DÖNMEZER, Kriminoloji, Filiz Kitabevi, İstanbul, 7. Bsk. 1984, s.59

tümünü tespit ederler; bu kurallara uyanlara sosyal itibar verir, bunları ihlal edenlere söz konusu mevkii reddederler.”³²

- “Uğur ALACAKAPTAN ise unsurları ve koşulları dikkate alarak yaptığı tanımlamada “suç, isnat yeteneğine sahip bir kişinin kusurlu iradesinin yarattığı icrai veya ihmali bir hareketin meydana getirdiği yasada yazılı tipe uygun, hukuka aykırı ve müeyyide olarak bir cezanın uygulanmasını gerektiren bir eylemdir.”demektedir.”³³

-Türk Ceza Kanununun verdiği tanıma göre ise “suç” yasanın cezalandırdığı harekettir.

Belirtilen tanımlarda “suç” kavramına oldukça farklı yaklaşımların getirildiği hemen fark edilmektedir. Fakat Ceza Kanunumuzda belirtilen tanım göz önüne alındığında kavram o kadar basit olmayıp pek çok yaklaşımı ve düşüncüyü de beraberinde getirmektedir.³⁴ Basit bir örnekle ifade etmek gerekirse, biletini ödmeden otobüse binen de, hırsızlık yapan ve adam öldüren de suçludur. İşte fark bu noktada açığa çıkmaktadır.

Hukuksal bakımdan suç ise, devletin hukuk düzeni içinde kendisine netice ve yaptırım olarak ceza konulmuş eylemdir.³⁵ Ve suç sayılan bu eylem, ceza yasasının ihlali değil, ceza yasası ile korunan kuralların ihlal edilmesidir. Suçun unsurları ve koşulları gözönünde tutulduğunda suçun; isnat yeteneğine sahip bir kişinin kusurlu iradesinin yarattığı icrai ve ihmali bir hareketin meydana getirdiği, kanunda yazılı tipe

³² DÖNMEZER, a.g.e., s.59

³³ Uğur ALACAKAPTAN, Suçun Unsurları, Sevinç Matbaası, 1970, s.10

³⁴ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 3.Basım, 1987, s.27

³⁵ Hamdi Yaver AKTAN, “Suç ve Suçluluk Nedenlerine Kriminolojik Bir Yaklaşım”, Adalet Dergisi, Yıl 81, Sayı 2, s. 135

uygun, hukuka aykırı ve yaptırım olarak bir cezanın uygulanmasını gerektiren bir elem olduğu görülmektedir.³⁶

“Suç, evrensel, genel ve sosyal bir olgu olup, içinde meydana geldiği toplumun şartlarına ve bulunulan zamana göre bazı özellikler içermektedir ki bu da normaldir. Suçlar toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenmişlerdir.³⁷ Bu nedenle suçluluğa psikolojik, sosyolojik, ekonomik, ve hukuksal yönleri kapsayacak bir anlayışla bakmak gerekir.

3.1.2.1.ÇOCUK SUÇLULUĞU

“Suçlu çocuk yoktur, suça itilmiş çocuk vardır.”³⁸

Çocuklar, her dakikasında dört ciddi suç işlenen bir dünyaya gözlerini açıyorlar. İstatistiki verileri, kayıtlara geçmeyen “gizli suçlar” ve halka halka yayılan anti-sosyal davranışlar ortamıyla da genişletince, ortaya çıkan toplumsal panoramayı göz önüne getirmek zor olmayacaktır.³⁹

Buna hemen eklememiz gereken, çocuğun, aslında gelişiminin ilk evrelerinde yaşamını çoğunlukla anti-sosyal nitelikli dürtülerle yönlendiren ve böylelikle doyum sağlayan bir varlık olduğudur. Küçük yaşlarda tüm çocuklar ufak tefek suç işlerler. Hatta bazı uzmanlara göre, “her çocuk kendisini yenebilecek suçluluk dürtülerine sahiptir; aslında suçluluk kategorisine girdiği halde, önemsiz sayılan küçük suçları işlemeyen hiç kimse yoktur”. Çocukluğunda komşusunun bahçesinden yasak meyveyi çalmamış kaç kişi yaşamıştır şu dünyada? Ancak bu, çocukların gelecekte suç işleyecekleri, suçlu olacakları anlamına gelmez. Gelişim süreci içinde çocukların

³⁶ Yusuf Solmaz BALO, Suç Mağduru ve Suç Faili Olan Çocuklar Açısından Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri, Yüksek Lisans Tezi, 1995, s.10

³⁷ Sulhi, DÖNMEZER, Kriminoloji, Filiz Kitabevi, İstanbul, 7. Bsk. 1984, s.70

³⁸ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 3.Basım, 1987, s.31

³⁹ YAVUZER, a.g.e., s.31

büyük bir bölümü toplumsallaşmada ve çevreye uyumda denge sağlayacaklardır.⁴⁰

Ancak içlerinden bazıları, bu gelişim süreci içerisinde bu dengeyi çeşitli nedenlerle yakalayamamakta ve istemeden de olsa kendilerini suçlu olarak toplum karşısında bulabilmektedirler.

Toplumda çoğu zaman tepki ile bakılan suç işlemiş olan çocuklara yasaların bakışı acaba nasıldır ?

3.1.2.2.YASA VE ÇOCUK

3.1.2.2.1. 1961 ve 1982 Anayasalarımızda Çocuk

1961 Anayasası , 35. maddesi ile Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinin, ailenin, ananın ve çocuğun korunması ile ilgili gereken tedbirleri almak ve bunun için teşkilatı kurmakla görevli kılmaktadır.⁴¹ 1961 Anayasası'nda çocuğun, özellikle çalışma yaşamında korunması ve eğitimi konusunda 43. ve 50. maddeleri önemle vurgulanmaktadır. ⁴²

1982 Anayasası da, 1961 Anayasası gibi çocuğu aile kavramı içinde ele alır ve çocuğun, ailenin ve devletin koruma ve himayesinde olduğunu ifade eder. Devlet, bu anlamda, hem ailenin korunması ve güçlendirilmesi ve hem de çocuğa yönelik özel birtakım tedbirleri almakla görevlidir.

⁴⁰ YAVUZER, a.g.e., s.31

⁴¹ Mehmet KONTAŞ, “Cumhuriyetten İtibaren Çocuğa Yönelik Çalışmalar”, Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Notları, Yayın No. 3, 1997 a.g.e., s. 5

⁴² 1961 Anayasası madde 43 “Kimse yaşına, gücüne ve cinsiyetine uygun olmayan işte çalıştırılmaz. Çocuklar, gençler ve kadınlar çalışma bakımından özenle korunur” . Madde 50 “ Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama devletin başta gelen ödevindedir. İlköğrenim kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburidir ve devlet okullarında parasızdır. Devlet maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlama amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar...” demektedir.

3.1.2.2.2. Türk Ceza Kanununda Çocuk Kavramı

“Çocuk “ tanımı, 765 sayılı Türk Ceza Kanununda (TCK) yapılmamış, “evlat”, “çocuk” ve “sabi” terimleri kullanılmıştır.⁴³

Ancak Ceza ehliyeti konusunda TCK ve Çocuk Mahkemeleri Kanunu (ÇMK) değişik gruplamalara tabi tutulmuştur. TCK 0-11, 11-15 ve 15-18 olmak üzere üç yaş grubu öngörmüşken, ÇMK 0-11 ve 11-15 olmak üzere sadece 2 gruptan söz etmiştir.⁴⁴

a) Fiili İşlediği Zaman 11 Yaşını Bitirmemiş Olanlar

Fiili işlediği zamanda on bir yaşını bitirmemiş olanlar hakkında takibat yapılmaz ve ceza verilemez. Bu yaştaki bir küçük suç işlediğinde ilgili Cumhuriyet Savcılığınca işe el konularak Adli Soruşturma yapılacak fakat kamu davası açılmayacaktır.⁴⁵ Böylece, 11 yaşından küçüklerin kusur yeterliliğine sahip olmadığı, aksinin ispatına izin verilmeyen bir karine olarak belirtilmiştir. Söz konusu çocuklar hakkında belli koşulların varlığı halinde tedbir kararı alınacaktır.⁴⁶

b) Fiili İşlediği Zaman 11 Yaşını Bitirmiş Fakat 15 Yaşını Doldurmamış Olanlar

TCK Madde 54’ün belirttiği ikinci dönem çocuklar, eğer işledikleri suçun farik mümeyyizi iseler, haklarında verilen cezalar indirimine tabi tutulacak ve cezaları çocuklara özgü bir yerde çektirilecektir.⁴⁷ Bu yaş grubundaki çocuklar, eğer

⁴³ Türk Ceza Kanununun Madde 473,479

⁴⁴ Handan Y. SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.3

⁴⁵ Yılmaz AKINCI-Tahsin ATAKAN, Psikolojik-Pedagojik –Hukuki Yönleriyle Suça Giden ve Suç İşleyen Çocuklar, Mim Yayınları, Sayı 3, 1968, s.48

⁴⁶ Handan Y. SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.4

⁴⁷ Yahya AKYÜZ, “Çocuk Suçluluğu Konusunda Türk Eğitim Tarihinde İlk Önemli Araştırma”, I. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Bildiriler, 29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, 2002, s.38

işledikleri suçun farik ve mümeyyiz değillerse, bunlar hakkında ceza yerine tedbir kararı alınır.⁴⁸

c) Fiili İşlediği Zaman 15 Yaşını Bitirmiş Olup da 18 Yaşını Doldurmamış Olanlar

“TCK Madde 55’e göre, fiili işlediği zaman 15 yaşını bitirmiş olup da 18 yaşını doldurmamış olan üçüncü dönem çocukların, ceza sorumluluğu vardır. Ancak söz konusu çocuklar, madde de öngörülen oranlarda ceza indiriminden yararlanırlar.”⁴⁹

3.1.2.2.3.ÇMK’da (Çocuk Mahkemeleri Kanunu) Çocuk

2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 41. maddesinde “Küçük: Suçu işlediği tarihte, henüz 15 yaşını bitirmemiş kimseleri kapsar” şeklinde tanımlanmaktadır.

2253 sayılı ÇMK’da çocuklar yaş grubu olarak 2 kısma ayrılmıştır.

a) Fiili İşlediği Zaman 11 Yaşını Bitirmemiş Olanlar

ÇMK’nun 11. maddesine göre (TCK’nun ilgili maddelerine uygun olarak) 11 yaşını doldurmamış küçükler hakkında cezai kovuşturma yapılamayacağı ve ceza verilemeyeceği belirtilmiştir⁵⁰ ancak işlenen fiil bir seneden fazla hapis cezasını veya aha ağır bir cezayı gerektiriyorsa, küçük hakkında göre ÇMK’nun 10. maddesinde belirtilen tedbirlerden biri uygulanacaktır.⁵¹ Böylece, söz konusu çocuklar hakkında, TCK madde 53 ile getirilen ana baba veya vasiye veya devlet idaresindeki bir kuruma

⁴⁸ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.4

⁴⁹ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.4

⁵⁰ SEVÜK, a.g.e., s.5

⁵¹ Yahya AKYÜZ, “Çocuk Suçluluğu Konusunda Türk Eğitim Tarihinde İlk Önemli Araştırma”, I.Ulusal Çocuk ve Suç:Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Bildiriler ,29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, 2002 s.622-623. ÇMK’nun 10. maddesinde küçükler hakkında uygulanacak olan tedbirler, veli ya da vasisinin yanına yerleştirme, aile yanına yerleştirme, Kuruma yerleştirme, iş yerine veya bir usta yanına yerleştirme, hastahane veya eğitimi güç çocuklara özgü bir kuruma yerleştirme başlıkları ile ifade edilmektedir.

yerleştirilmesiyle sınırlı tedbirlere nazaran hakime daha geniş bir seçenek sunulmaktadır. Bu tedbirlerle yeterli önlem alınması durumunda mahkeme diğer önlemleri uygulamayabilmektedir.

b) Fiili İşlediği Zaman 11 Yaşını Bitirmiş Olup da 15 Yaşını Doldurmamış Olanlar

Yasamız bu yaştaki çocuklar için řu ana ilkeyi getirmiştir. ÇMK madde 20 de ocuk, suçu işlediği zaman 11 yaşını bitirmiş ve 15 yaşını bitirmemiş ise “kūūđün işlediği suçun anlam ve sonuçlarını kavrayabilme yönünden farik ve mūmeyyiz olup olmadıkları uzman kimselere tespit ettirilir”⁵². Ceza tertibine gerek olmadığı ortaya çıkarsa ÇMK madde 10 da yazılı tedbirlerden biri uygulanır. Aksi halde madde 12 de gösterildiği şekilde ceza tayinine gidilir.

ÇMK'nun bu hūkūmleri 11-15 yaşlar arasındaki çocukların durumunu dūzenleyen TCK m.54 sisteminden bazı noktalarda ayrılmıştır. Ayrıldığı noktalardan ilki tedbirlerin uygulanması için gerekli koşuldur. şöyle ki **TCK m. 54**'e göre 11-15 yaşlar arasındaki çocuklar “farik ve mūmeyyiz” olmadıkları takdirde haklarında ceza tertip olunmayacak ve ancak “işlenen fiil bir yıldan fazla hapis veya daha ağır bir cezayı gerektiren cūrūmlerden” ise TCK m. 53 deki tedbirlerden biri uygulanacaktır. **ÇMK** ise, tedbir uygulamasını 20. madde gereğince yapılacak inceleme sonucuna bağladığı ve hakime bu konuda takdir hakkı tanıdığı gibi, fiilin ağırlığına ilişkin koşulu bu yaştaki çocuklar hakkında kaldırmıştır. Yani 11-15 yaşlar arasındaki ocukların

⁵² Tūrkay ASMA, “ocuk Mahkemeleri Yasasının ngrdūđü Ceza ve Tedbirler”, ocuk Suçluluđu ve ocuk Mahkemeleri Sempozyumu 22-23 Haziran 1983 (Yayına Hazırlayan Doç.Dr.Esin ONUR), A.Ū.Basımevi, 1983, s.24

işlediği fiil bir yıldan çok hapis veya daha ağır cezayı gerektiren cürümlerden olmasa dahi tedbirler yine de uygulanabilecektir.⁵³

Şunu da belirtmek gerekir ki Çocuk Mahkemeleri Kuruluş ve Çalışma Usulleri Hakkında Kanun kapsamına 15-18 yaşları arasındaki çocuklar girmemekte, bu yaştaki çocuklar da yetişkinler gibi genel mahkemelerde yargılanmaktadır. Dolayısıyla, ülkemiz yargılama sisteminde 18 yaşından küçüklerin yetişkinlerden çok farklı özelliklere sahip olmalarına rağmen yetişkinlerle aynı mahkemede yargılanması gibi bir ikilem dikkat çekmektedir. Benzer bir durum Anayasamız açısından da söz konusudur. Hukuk sistemimizde "küçük" deyimini ile 18 yaşını bitirmemiş kimseler kastedildiği için Çocuk Mahkemeleri Kuruluş ve Çalışma Usulleri Hakkında Kanun ile getirilmiş olan düzenlemeler Anayasamızın 143. maddesinde yer alan "küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulur" hükmü ile bağdaşmamaktadır.⁵⁴

Ayrıca Çocuk Mahkemeleri Kanunu'nun, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne kıyasla çocuğu farklı tanımlamasına bağlı olarak, 15-17 yaşlarındaki çocuklar ÇMK'nun yargı alanı dışında bırakılmışlar ve ulusal ceza kanununa tabi olmuşlardır. Çocuk tanımında yaş sınırının 18'e çıkartılmasıyla, ÇMK'nun düzeltilerek ÇHS ile aynı seviyeye getirilmesi gerekmektedir.⁵⁵

⁵³ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayın, 1. Basım, 1998, s.5

⁵⁴ Mehmet KONTAŞ, "Türkiye'de Çocuğun Tanımı", Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Notları, Yayın No. 3, 1997, KONTAŞ, a.g.e., s. 4

⁵⁵ Atilla HANCIOĞLU- İsmet KOÇ- Meltem DAYIOĞLU, Türkiye'de Çocukların ve Kadınların Durumu, UNICEF, Türkiye, 2000, s. X

3.1.2.2.4.Karşılaştırmalı Hukukta Çocuk Yaş Grupları

Yaş sınırları her üye ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ve hukuksal sistemlerine dayalı olarak farklılık göstermektedir. Bu durumda 7 yaşından 18 yaşına ya da daha fazlaya kadar olan sınırlar içinde bir çocuk tanımı oluşmaktadır. Çok değişik hukuk kuralları içerisinde bu farklılığın kaçınılmaz olduğu görülecektir.

Amerika Birleşik Devletlerinde 1999 yılı itibariyle 10 Eyalette 17 yaşındakiler erişkin, 3 eyalette 16 ve 17 yaşındakiler erişkin olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte tüm bilimsel yayınlarda “Juvenile” kavramı ile 18 yaşından küçük olanlar kastedilmektedir.⁵⁶

“İngiltere’de cezai sorumluluk yaşı 10 olup, 10-13 yaş arasındakiler çocuk, 14-17 yaş arasındakiler genç bireyler olarak tanımlanmaktadırlar. 1991 yılı içerisinde Ceza Adalet Yasasında yapılan değişiklik ile Çocuk Mahkemelerinin adı Genç Mahkemeleri olarak değiştirilmiş olup söz konusu çocuklarla da ilgilenmektedir. Yeni kanuna göre 18 yaşından küçük suçlu bireyler iki grupta ele alınmaktadır; birinci grup olarak 10-13 yaş dilimi, ikinci grup 14-17 yaş dilimini içermektedir.⁵⁷

Alman Ceza Adalet Sisteminde 14’den 18 yaşına kadar olan gençler ile 18’den 21’e kadar olan gençlerin yaş derecelerini düzenlemiştir. 21 yaşından itibaren genel ceza hukuku geçerli olmakta 14 yaşından küçüklerin cezai ehliyeti yoktur.⁵⁸

⁵⁶ Sevil ATASOY-Neylan ZİYALAR, “1997 ve 1998 Yıllarında İstanbul ve Los Angeles’te Güvenlik Birimleriyle İhtilaf Haline Düşen Çocukların Karşılaştırılması”, I.Ulusal Çocuk ve Suç:Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Bildiriler ,29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, 2002, s.11

⁵⁷ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.10

⁵⁸ SEVÜK, a.g.e., s.10

İsveç Hukukunda ise cezai sorumluluk 15 yaşında başlamaktadır. İsveç Kanununda çocuk suçluluğu kavramı 15-17 ve 18-20 yaşı göstermektedir. Tam olarak cezai sorumluluğa 21 yaşına gelinceye kadar ulaşılamamaktadır.⁵⁹

Çin'de 13 ile 25 yaşı arasındaki bireyler çocuk olarak tanımlanmaktadır. Çin'de çocuk olarak yargılanan bireyler çoğu ülke ile kıyaslandığında yetişkin mahkemelerinde yargılandığı görülmektedir.⁶⁰

3.1.3.TÜRKİYE'DE ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN DURUMU

Toplumlardaki suçluluk durumlarını saptamak amacıyla ilk akla gelen yöntem hepimizin de düşündüğü gibi o topluma ait adli ve polis istatistiklerine göz atmaktır. Ancak ülkemizin mevcut sisteminde yeterli kayıtların tutulmadığı, bilgilerdeki eksiklik, ve birimler arası koordinesizlik gibi nedenlerden dolayı suça itilmiş olan çocuk sayısı hakkında yeterince bilgi sahibi olunamamakta elde edilen bilgilerde gerçeği yansıtmamaktadır.

Ayrıca ne adli makamlara ne de polis veya jandarmaya intikal etmeyen olaylarda eklendiğinde çocuklar tarafından işlenen suçların istatistiki verilerde yer almaması nedeniyle bu bilgilerin gerçekten uzak olduğu görülebilmektedir. Ancak mevcut imkanlar kullanılarak elde edilen verilerin değerlendirilmiş ve Türkiye'de çocuklar tarafından diğer suçlara göre en çok işlenen suçun Mala Karşı işlenen suçlar olduğu görülmüştür.

⁵⁹ Bo SVENSON, Criminal Justice Systems in Sweden, Goteborg, 1995, s.19

⁶⁰ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.11

Ülkemizde bugüne kadar yapılan araştırmalara göz atıldığında 1937 yılında Hilmi Malik,1942 yılında Hadi Tan, 1942 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku öğrencileri, 1940'da Tezer Taşkıran, Samet Ağaoğlu, 1947 yılında İstanbul Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü, 1962 de Dr. Saran'ın suçlu çocuklar ile ilgili olarak yaptıkları araştırma sonuçları itibariyle şahsa karşı işlenen suçların mala karşı işlenen suçlara göre fazla olduğu, ⁶¹ ancak son zamanlarda Devlet İstatistik Enstitünce tutulan istatistiklerde mala karşı (hırsızlık, yankesicilik dolandırıcılık vs.) işlenen suçların diğer suçların önüne geçtiği görölmektedir.

⁶¹ Haluk YAVUZER, Psiko-Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1986, s.17-18

Adalet İstatistiklerine göre (1991-1995)

Tablo1: Hükümlü çocukların yıllara ve suç türüne göre dağılımı.⁶²

Suç türüne Göre Hükümlü Çocuklar

YILLAR	ADAM ÖLDÜRME		HIRSIZLIK		IRZA GEÇME		FİİLİ LİVATA		YARALAMA		GASP		DİĞER		TOPLAM (HÜKÜMLÜ SAYISI)
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	
1991	86	20,9	115	28	63	15,3	56	13,5	11	2,68	69	16,8	10	2,4	410
1992	77	16,9	170	37,3	46	10,1	66	14,5	11	2,4	69	15,2	16	3,5	455
1993	84	17	153	30,9	44	8,97	73	14,9	13	2,04	110	22,4	17	3,46	494
1994	133	21,3	213	34,1	41	6,56	72	11,5	12	1,92	115	18,4	39	6,2	625
1995	140	20,9	239	35,6	49	7,3	53	7,8	19	2,8	138	20,5	33	4,9	671
TOP.	520		890		243		320		66		501		115		2655

Suç türlerine göre düzenlenmiş olan tablodan da anlaşılacağı gibi mala karşı işlenen suçların diğer suçlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeninin ülkenin ekonomik yapısına, endüstrileşmeye ve kırsal kesimden kente göçe bağlanabilir.

3.1.4.ÇOCUKLARI SUÇA İTEN VE İŞLETEN NEDENLER

Çocuğu suça iten veya ona suç işleyen neden ve amaç hiçbir zaman tek olmamıştır. Birçok kuvvetli veya zayıf nedenler birbirlerine eklenip çocuğu suça sürükledikleri halde, ilk bakışta şu veya bu şartlar altında kendisini gösterebilen neden, illiyet yönünden o suçun tek nedeni imiş gibi bir kanının doğmasına yol açabilir.⁶³

Bu bakımdan çocuğu suça iten nedenleri iki ana grupta toplayabiliriz:

- 1.Bireysel Nedenler (fiziksel, psikolojik)
- 2.Çevresel Nedenler

3.1.4.1. BİREYSEL NEDENLER

3.1.4.1.1 Kalıtsal Etkenler;

Çocuk suçluluğunda kalıtımın önemli bir etken olduğunu ileri süre Lombroso ilk kez 'doğuştan suçluluk kavramını ortaya atmış ve doğumla gelen bedensel kusurların "stigmata" suçlu bedenlerinde bulunduğunu ileri sürmüştür. Evlenmeden önce bile anne ve babanın genlerinde taşıdıkları bozukluklar, doğacak çocukların, hiç değilse bazılarında, çeşitli bedensel ve ruhsal bozuklukların, hastalıkların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Bunların başında doğuştan gelen bedensel sakatlıklar, eksiklikler, özürler, hastalıklar, zeka geriliği ve zeka geriliği ile beraber görülebilen metabolizma bozuklukları, foetal enfeksiyonlar ve epilepsi (sara) gelmektedir.⁶⁴

⁶³ Yılmaz AKINCI-Tahsin ATAKAN, Psikolojik-Pedagojik –Hukuki Yönleriyle Suça Giden ve Suç İşleyen Çocuklar, Mim Yayınları, Sayı 3, 1968, s. 20

⁶⁴ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.81-82-83

EPİLEPSİ: Şuur kaybı, duyumsal sanrılar ve çeşitli ruhsal bozukluklarla birlikte, genel veya lokal ihtilaç nöbetleri halinde gelen ve bilinç kaybına yol açan sinir hastalığıdır. Sebebi beyindeki bir grup sinir hücresinin kendiliğinden harekete geçerek deşarj olmasıdır. Bazı hastalarda ruhsal etkinliğe, sanrıya, bilinç değişikliklerine ve otomatik hareketlere yol açabilmektedir.⁶⁵

Epilepsi hastalığı ile suç işleme arasındaki ilişki incelenmiş ve su sonuca varılmıştır.Tüm epilepsi hastalarının suç işlediği söylenemezse bile, suç işlemişler arasında epilepsinin sıklığı gözden kaçmamalıdır. Araştırmacı İsveç toplumunda ruhsal hastalık belirtisi gösteren saralılarda normallere göre % 7 oranında suç işleme görüldüğü saptanmıştır.Gudmundson, Kuzey ülkelerinde erkek saralılarının suç oranının normal erkeklere göre üçte bir oranında fazla olduğunu belirlemiştir.⁶⁶

PSİKOPATİ:

Psikopatiya Yunan sözü olup "psiche-beynin özel fonksiyonu; aklî, hissî, mânevî, idrak v.s. kabiliyetlerinin bütün tiplerini kapsayan anlayış, "patos" ise bozukluk (hastalık), ızdırap çekmek demektir. Psikopati denildiğinde kişiliğin anomalisi veya şahsiyetin patolojisi göz önünde tutulur.⁶⁷ Bireyin karakter ve heyecan tepkilerinde bozukluklar gösteren bir ruhsal gerginliktir. Bu durum kalıtımla geldiği gibi, doğum sonrasında ya da doğumdan sonra ki dönemlerde olan arızlar nedeniyle de görülebilir. Zekaca önemli bir kusur göstermemesine rağmen bazen ileri düzeyde zekaya sahip olabilen, fakat karakter ve ahlak bakımından bozukluk gösteren ve bu nedenle toplumla uyum içinde olamayan insanlara "psikopat"denilmektedir. Bu

⁶⁵ Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt 10, 1985, s.956

⁶⁶ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001,s.84

⁶⁷ 27.09.2002 Tarihinde ziyaret edilen <http://www.kriminoloji.com/sucvecocuk.htm> adlı internet adresinde yer alan Suç ve Çocuk konulu yazı.

davranışlar ahlak dışı ve anti- sosyal olduğu gibi bundan haz ve gurur duyma durumu da söz konusudur.⁶⁸

Çocuklukta belirtileri ortaya çıktığı bilinen ve kedilerin gözlerini oyan, köpeklere gaz döküp yakan, babasının ceketine kasten yağ döken, evdeki çorbaya alçı karıştıran vs. çocuklara dikkat edilmesi gerekir ki psikopatinin başlangıcı olabilir.⁶⁹

Gibbens'in yaptığı araştırma neticesinde psikopatik teşhis konulan insanların işlediği suçların normal insanlara göre % 24 fazla olduğudur.⁷⁰

Ayrıca, Profesör **Adler** ise bedenen arızalı olarak doğan çocukların bu dünyayı bir sıkıntı alemi gibi telakki ettiklerini ve çocuklarda bir kıymet olan gelişme zevkini katiyen tatmadıklarını, böylece adeta, bedenlerinin yükü altında ezilmiş gibi davranıp hayatın ağırlığını fazlasıyla hisseden bu çocukların bencil nitelikler taşıyıp başkalarından çok kendi nefisleri ile ilgilendiklerini belirtmektedir.⁷¹

Bedeni noksanlıkların, psikomotor bozuklukların, çocuğun ilgi kurmak zorunluluğunda olduğu kimseler veya yakınları tarafından istismarı alay konusu yapılması veyahut acıma hislerine hedef tutularak şımartılma veya ters doğrultulara itilişleri, onları suça sürükleyen nedenler olarak kendilerini gösterirler.⁷²

Çoğunluğu kalıtsal olduğu bilinen veya çeşitli dönemlerde belirli rahatsızlıklar nedeniyle ortaya çıkan zeka geriliğinin çocukların suç işlemede rolünün olup olmadığı konusunda inceleme yapan "Çocuk yargıçsı Frey 17.10.1947 tarihinde Belçika ilimler akademisine sunduğu raporda suçlu çocukların % 58'inin normal zeka,

⁶⁸ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001 s.84-85

⁶⁹ 27.09.2002 Tarihinde ziyaret edilen <http://www.kriminoloji.com/sucvecocuk.htm> adlı internet adresinde yer alan Suç ve Çocuk konulu yazı.

⁷⁰ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.85-86

⁷¹ Alfred ADLER, Eğitimi Zor Çocukların Psikolojisi-Karşılaştırmalı Ferdi Psikoloji Tekniği, Çeviren: Refia Uğurel-Şemin ve İstanbul Üniversitesi Pedagoji Enstitüsü öğrencileri, 1965, s.6-8

⁷² Yılmaz AKINCI-Tahsin ATAKAN, Psikolojik-Pedagojik –Hukuki Yönleriyle Suça Giden ve Suç İşleyen Çocuklar, Mim Yayınları, Sayı 3, 1968, s.22

% 11'inin aklen zayı, % 26'sının aklen cılız ve % 5'inin ahmak olduğunu açıklamıştır.⁷³

3.1.4.1.2 Biyolojik Etkenler;

Çocuğun fizik ve psikolojik yapısındaki bozukluklar ya da eksiklikler tek başlarına suça itmeseler dahi, suç işlemeye elverişli bir ortamda etkili olabilirler.⁷⁴

Biyolojik açıklamaları başlatan, kriminolojinin babası olarak bilinen Lombrosso, suçlulukla kalıtım arasında ilişki kurarak, doğuştan suçlu olunduğuna, buna da kişinin sahip olduğu fiziki, biyolojik ve psikolojik anormalliklerin neden olduğunu ileri sürmektedir.⁷⁵

Lombrosso özellikle fiziki eksikliğin suçluluğa neden olduğunu belirterek, çalışmasının başlangıcında suçluluğu bireysel olarak ele almış ve onu insan davranışının biyolojik yapısını araştırmıştır. Ona göre suç bedensel koşulların bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır.⁷⁶ Yani bazı insanlar suçlu olarak doğarlar. Bu insanların fiziki yapısı diğer insanlara göre farklılık arzeder ve bu anormallik onları suç işlemeye yöneltir.

Ancak bu kuram daha sonra başka uzmanlar tarafından eleştirilmiş ve bu görüşün doğru olmadığını ispatlama yönünde yeni araştırmalar yapılmasına sevketmiştir.

Bunların uzmanların başında Charles Goring gelmektedir. Goring, çalışmalarında denek olarak aldığı çok sayıda İngiliz hükümlüden oluşan deney grubuyla, suçlu olmayan kontrol grubunu dikkatli bir biçimde incelemiş ve doğuştan suçlu olma ile ilgili Lombrosso'nun fikirlerini çeşitli açılardan ele almıştır. Çalışmaların

⁷³ Perim ÖZKÖK, Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Alınması Gereken Tedbirler, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi, 1996, s.5

⁷⁴ ÖZKÖK, a.g.e., s.5

⁷⁵ Larry J. SIEGEL-Joseph J. SENNA, Juvenile Delinquency, Theory, Practice and Law, Minnesota, 1981, s.72-73

⁷⁶ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10. Basım, 2001, s.90

sonunda Goring, fiziksel olarak kriminal bir tipin var olmadığı sonucuna ulaşmış ve Lombrosso'nun görüşlerini doğrulamamıştır.⁷⁷

Vücut tipleri ve çocuk suçluluğu arasındaki ilişkiyi sistematik olarak ortaya koyan diğer bir çalışma 1940'lı yıllarda Willam Sheldon'ın çalışmasıdır. 1949 yılında Boston Islahevindeki 200 erkek çocuğun öyküleri ile fizik ölçümlerini toplayan Sheldon, Lombrosso'dan farklı olarak suçluları suçlu olmayanlardan ayırmak için atavizmi (doğuştan suçlu olma) bir anahtar olarak görmemiş, bir başka deyişle doğuştan suçlu görüşünü benimsememiş ancak suçlu fiziksel yapı kavramını Lombrosso gibi desteklemiştir. Bu bakımdan Sheldon'a beden yapısına göre insanları 3 ayrı gruba bölmüştür.⁷⁸

Endomorfik; kısa, küçük kemikli, şişman, yumuşak tenli kimselerdir.

Ektomorfik; Hassas, nazik, utangaç, ince uzun, düşük omuzlu, küçük yüzlü kimselerdir.

Mezomorfik; kemikli, adaleli, geniş göğüslü sert, atletik ve saldırgan kimselerdir.⁷⁹

Özellikle mezomorfik tiplerin çok büyük olasılıkla suçlu davranış özelliği gösterdiğinden bahseder. Sheldon, suçlu çocukların % 60'nın atletik tipte olduklarını ileri sürmüştür. Nitekim Sheldon'ın bakışında bu bakımdan eleştirilmiş ve eleştirilerin en önemlisi, beden yapısının çocukları suç işlemeye nasıl yönelttiğini açıklayamamış olması hususundadır. Bu amaçla Glueck'lar 1956 yılında, 500 suçluyu 500 suçlu olmayan kişiyle kontrol ederek incelemiş ve Sheldon'un görüşü ile karşılaştırmışlardır. Beden yapısının, suçlu davranışa neden olmadığını bulmuşlardır.

⁷⁷ Haluk YAVUZER, Psiko-Sosyal Açından Çocuk Suçluluğu, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1986, s.43

⁷⁸ Handan Y. SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.31

⁷⁹ Haluk YAVUZER, Psiko-Sosyal Açından Çocuk Suçluluğu, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1986, s. 44

1972 yılında McCandles ve Roberts, yaptıkları çalışmada aynı sonuca ulaşmışlardır.⁸⁰

Lombroso ve Sheldon'nun bedensel özellikler ile çocuk suçluluğu arasında kurdukları ilişki kabul görmemiş ancak biyolojik olarak insanı etkileyen kromozom ve salgı bezi bozuklukları, kimyasal dengesizlikler, beslenme yetersizlikleri araştırılmış ancak yine de bunların tek başlarına suça yöneltme de ne derece etken oldukları açıklanamamıştır.

Çocuk suçluluğu konusunda ister sonradan meydana gelsin, ister kalıtım yoluyla geçmiş bulunsun, bedeni bozukluklar gösteren çocukların, yaşamlarının belirli bir anında mutlak suç işleyecekleri , yani bunların mutlak suçlu oldukları söylenemez.. hernekadar suç eğilimleri diğer normal çocuklara nazaran fazla olsada.⁸¹

3.1.4.1.3. Psikolojik Etkenler;

İnsanda psikolojik dengeyi sağlayan faktörler doğuştan kendisine verilmiştir. Bunlar zeka, idrak, dikkat, hafıza, zihin, akıl, şuur, irade ve şuuraltı kontrol altında tutulabilen ihtiyaçlar, güdüler, dürtüler ve ihtiyaçların kaynağı vicdan denilen sağduyudur.⁸²

Zihni ve duygusal bozuklukların çeşitli şekilleri ve buna bağlı olan kişilik bozuklukları suçluluğu oluşturan dinamik etmenler olarak görülmektedir.⁸³ **Suçlulukta psikolojik teoriler**, kişilik unsurlarının sapma gösteren davranışlara neden olduğuna dayanmaktadır. Kliniksel kişilik yaklaşımların çoğu suçluluğun gerçekte psikolojik denge bozukluğunun neden olduğu normal dışı davranış örneklerine dayanmaktadır. **Suçlu çocuklar** nörotik (kızgınlık hislerinin, zorlayıcı davranışın ve saplantılı

⁸⁰ Handan Y. SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.31

⁸¹ Feyyaz GÖLCÜKLÜ, Türkiye’de Çocuk Suçluluğu Hakkında Bir Araştırma, 1962, Ankara, s.25-26

⁸² Hüseyin TURGUT, “Çocukta Psiko-Sosyal Denge Nedir?Çocuk Niçin ve Nasıl Suç İşler”, Suçlu Çocuklar, Suça İtilme Nedenleri ve Eğitim Yolu ile Korunmaları, Adalet Bakanlığı Yayınları, Yeni seri no: 65, 1985, s.9

⁸³ Haluk YAVUZER, Psiko-Sosyal Açından Çocuk Suçluluğu, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1986,s. 44

düşüncelerin baskılı olması), psikotik (ciddi davranış düzensizliğinden dolayı acı çekmesi), sosyopatik(asosyal, kızgın, atılgan, suçluluk duygusundan yoksun olması) ve şizofrenik (duygusal olarak dengeli ve düzenli olmayan kafası karışmış, içe dönük olması) olarak gözlemlenmiştir.⁸⁴ Psikopatların yapılarındaki karakter bozukluğu, duygusal dünyalarındaki tepkilere, onların toplumsal yaşama uyum göstermemelerinde etkin rol oynamakta ve bunun sonucu olarak toplumsal kurallar ve yasalarla çatışmaya girmektedirler.

Duygusal olarak tatmin edilememiş, kişilik ve karakterleri ile ilgili olarak ihtiyaçların giderme adına çaba gösteren ve bunu giderme konusunda karmaşa ve bocalama yaşayan çocuğun eksik yönlerini tamamlamak amacıyla suç işlediğine inanılmaktadır.⁸⁵

3.1.4.2.ÇEVRESEL NEDENLER

Çocuğun suça itilmesinde çevresel nedenlerin bireysel nedenlerden daha fazla rol oynadığı, hatta birçok kişisel nedenin kaynağında, çevresel nedenlerin bulunduğu genel olarak paylaşılan bir görüştür.⁸⁶ Çocuk suçluluğu ile çocuğun geçmişi ve kişisel oluşumu arasında yakın bağlar bulunmaktadır. Çocuğun davranışları, eylemleri, içinde yetiştiği ortamın özelliklerine göre biçim almaktadır. Bundan dolayı çevresel nedenler olarak, çocuğun içinde bulunduğu aile, okul, iş durumu, aile ve okul dışındaki çevre, kitle iletişim araçları ile kentleşme ve yer değiştirme (göç) nedenleri üzerinde durulacaktır.

3.1.4.1.1. AİLE ÇEVRESİ VE SUÇLULUK

Aile, toplumun ünitelerinden biri olarak çinide bulunduğu toplumun her durumundan etkilenecektir ve onun tüm değerlerini nesilden nesile geçirecektir.⁸⁷

⁸⁴ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.31

⁸⁵ Larry J. SIEGEL-Joseph J. SENNA, Juvenile Delinquency, Theory, Practice and Law,Minnesota, 1981,s.82-83

⁸⁶ Esin KONANÇ, “Çocuk Suçluluğu”, Türk Hukuku ve Toplum Üzerine İncelemeler. A.Güriz ve P. Benedict (Ed.), Türkiye Kalkınma Vakfı Yayını, s.546

⁸⁷ Gülseren GÜNÇE, “Çocuk Suçluluğu ve Aile”, Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu 22-23 Haziran 1983 (Yayına Hazırlayan Doç.Dr.Esin ONUR), A.Ü.Basımevi, 1983, s.1

Çocuğun ilk ve doğal çevresi ailedir. Aile çocuğun toplumsallaşmasında en önemli ve en etkili görevi üstlenmiş olan toplumsal gruptur. Aile de gerçekleşen toplumsallaşma temel olup, bireyin daha sonra diğer gruplar içinde öğrendikleri, bu temele göre şekillenir.⁸⁸

Ailenin çocuk üzerindeki etkisi doğumdan önce başlar. Ailenin o çocuğa karşı isteksiz ya da istekli oluşu, gerek ruhsal-kültürel, gerekse toplumsal- ekonomik yönden bu çocuğun gelişimine hazır olup olmadığı ve çocuktan beklentileri, bu çocuğun yaşantısını, ilk izlenimlerini ve çevresiyle duygusal iletişimini önemli ölçüde etkileyecektir. Aile üyeleriyle olan ilişkileri, çocuğu diğer bireylere, nesnelere, ve tüm yaşama olan tutumlarının temelini oluşturur.⁸⁹

Ailenin çocuk için bir toplumsallaştırma kurumu olduğundan bahsetmiştik. Çocuklara ve gençlere yönelik sosyal kontrol görevlerini yerini getirir ve toplumun tamponudur. Toplumsallaştırma süreci, ailenin yapısal ve fonksiyonel olarak tam olmaması halinde zarar görebilir. Bu nedenle , normal aile çevresi ve hayatının yokluğu, çocuğu güçlü bir etki ile uyumsuzluğa ve sonunda suça götürecektir. Öncelikle normal aile hayatından yoksun bir çocuk, normal gelişimini yapamayacaktır; aynı zamanda aile hayatındaki bozukluk çocuğun ruhi dengesini altüst edecektir; normal aile hayatının yokluğu çocuğun terbiyesinin de ihmali demektir.⁹⁰ Normal fiziki ve psikolojik gelişimini sağlamaya elverişli olan, beslenme, güvenlik ve sevgi gereksinimleri karşılandığı bir aile çevresinde yetişen çocuğun suç işleme olasılığı azdır.

Bu bilgilerden yola çıkarak aile ve suçluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi neticesinde şu görüşlere yer verilmektedir.

3.1.4.2.1.2. Parçalanmış Aile

⁸⁸ Sevda ULUĞTEKİN, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991, s.35

⁸⁹ Perim ÖZKÖK, Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Alınması Gereken Tedbirler, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi, 1996, s. 6

⁹⁰ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998 s.45

Ölüm, boşanma, ayrılık ya da terk gibi nedenlerle aile bütünlüğünün bozularak ana babadan birinin ya da her ikisinin birden olmaması durumu "parçalanmış aile" olarak tanımlanmaktadır.⁹¹ Ailenin parçalanmasından kasıt, yalnızca ana-babanın ayrılıp eve üvey ana ya da babanın gelmesi değildir. Evliliklerini sürdürdükleri halde, duygusal açıdan kopmuş yani parçalanmış ailelerde bu guruba dahildir.⁹²

Bir örnek; Geçimsizlik nedeni ile kadın eşini ve çocuğunu terk edip gider. Baba kumarbazdır. Çocuğa okuldan alıp boyacılık yapmaya zorlar. Çocuk, boyacılıktan kazandığı parayı akşam getirip babasına teslim eder. Ama babası o parayla yetinmez. Ve çocuğu hırsızlığa zorlar. Çaresiz çocuğun yapacağı tek şey vardır. Hırsızlık yapmak. Çünkü çalmaz ise babası eve almamaktadır.⁹³

Parçalanmış aile deneyimi, çocuğun toplumsallaşma sürecini kesintiye uğratması nedeniyle hatalı ve eksik bir toplumsallaşmaya yol açar. Kuruma göre, hatalı ve eksik toplumsallaşmanın görünen sonuçlarından biri de suç davranışıdır.⁹⁴

Çocuklar daha küçük yaştan itibaren anne sevgisini ve ilgisini kaybetmemek için uslu durmayı ve onların istediği gibi davranmayı öğrenirler. Yani toplumsal davranışların öğrenmesinin temelinde anneye duyulan sevgi ve bağlanma vardır. Bu sevgi ve bağlanma gelişmemişse çocuk toplumsal davranışları da öğrenemeyecektir. Devamlı hırsızlık yapanlar arasında anne yoksunluğu ya da anneye kötü ilişkileri olanlar çoğunluktadır.

Başlangıçta anneye bağımlı olan çocuk özellikle kişilik gelişimi için koruyucu ve gözetici bir babaya muhtaçtır. Baba, otorite temsilcisi rolü bir yandan da toplumsal değerlerin temsilcisidir. Çocuğun üstüne aşırı düşen, çok koruyan ya da ona çok az zaman ayırabilen, onu ihmal eden zayıf ya da aşırı otoriter baba çocuk kişiliği üzerinde olumsuz etkiler bırakacaktır. Baba yokluğu duruma göre , otorite boşluğu ,

⁹¹ Seveda ULUĞTEKİN, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991, s.37-38

⁹² Mehmet TANER, "Çocuk Niçin Suç İşliyor?", Suçlu Çocuklar, Suça İtilme Nedenleri ve Eğitim Yolu ile Korunmaları, Adalet Bakanlığı Yayınları, Yeni seri no: 65, 1985, s.31

⁹³ TANER, a.g.e., s.31

⁹⁴ Seveda ULUĞTEKİN, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991, s.38

benimseyecek, örnek alacak kişilik eksikliği yaratabilir. Warren ve Palmer'in 316 suçlu çocuk üzerinde yaptığı araştırma da % 98 baba yokluğu (evde baba yerini tutabilecek kimse de yok) ve % 17 anne yokluğu görülmektedir.⁹⁵

West ile Trajanowicz ve Morash tarafından derlenen çok sayıda araştırma, parçalanmış ailelerden gelen suçlu çocukların oranının, suçlu olmayanlarıkinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yine Glueck'in 500 suçlu ve 500 suçsuz çocuk üzerinde yapmış olduğu araştırmaya göre, parçalanmış ailede yetişenlerin olanı suçlu grupta % 60,6, suçsuz grupta % 34,2'dir. Aynı araştırmada üvey ana baba, koruyucu aile ya da akraba yanında yetiştirilenlerin oranı suçlu grupta % 46, suçsuz grupta, % 12, olarak elde edilmiştir. Suçlu ve suçsuz gruba ilişkin oranlar arasındaki farklar , istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.⁹⁶

Merril'in 3000 suçlu çocukla yaptığı araştırmada da suçlu çocukların % 50,7 oranında dağılmış ailelerden geldiğini ortaya koymuştur. Halbuki suçsuzlarda bu oran % 26,7 olarak bulunmuştur. Amstrong, 660 evden kaçan çocuğun %, 29'unun, 4 yaşından önce, % 28'inin de 4-6 yaşlar arasında parçalanmış aileler içinde yaşadıklarını tespit etmiştir.⁹⁷

Bu sonuçlardan da anlaşılacağı gibi parçalanmış aileden gelen çocukların suç işlemeye daha kolay yönlendiği görülmektedir.

3.1.4.2.1.3. Ana baba ve Çocuk İlişkileri

Ana baba-çocuk ilişkileri çocuğun yeterli ya da yetersiz toplumsallaşmasında, dolayısıyla suçlu davranışını ortaya çıkmasında önemli bir rol oynar. Bu ilişki sürecinde, ana babanın çocuğa ilişkin bakım ve eğitimi içeren ana baba

⁹⁵ Gülseren GÜNÇE, "Çocuk Suçluluğu ve Aile", Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu 22-23 Haziran 1983 (Yayına Hazırlayan Doç.Dr.Esin ONUR), A.Ü.Basımevi, 1983, s. 3-4

⁹⁶ Sevda ULUĞTEKİN, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991, s.38

⁹⁷ Gülseren GÜNÇE, "Çocuk Suçluluğu ve Aile", Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu 22-23 Haziran 1983 (Yayına Hazırlayan Doç.Dr.Esin ONUR), A.Ü.Basımevi, 1983, s.2

davranışları ve çocuğun bu davranışlara ilişkin algısı, toplumsallaşma sürecinin temelidir.⁹⁸

Etkisiz ve tutarsız aile yönetim teknikleri zayıf-eksik belirlenmiş kurallar çocuktaki anti-sosyal davranışların hazırlayıcısıdır. Çünkü sosyal süreç aile de başlar, kontrollü ve dengeli bir kişilik yapısı bu süreç içerisinde oluşur.⁹⁹

a) Ailede Disiplin Ve Ceza Anlayışı

Suçlu çocuklar genellikle, ya ana babaları ile yakınlık ya da hiç ilişki kuramamaktadır. Suçlu çocuğun ana babasının suçlu, içkici, sert disiplinli, evlilik uyumsuzluğu olan, yetersiz bir model, sert ve etkisiz olduğu gözlenmektedir. Böylece çocuğun aile yaşamının niteliğinin ailenin bütünlüğünden çok daha önemli olduğu görülmektedir.¹⁰⁰

Özellikle baskıcı, bedensel cezalara yer veren, çocuğa karşı sevgi göstermeyen ailelerde yetişen çocuklarda saldırganlık belirtilerine kızma ve öfke duygularına rastlanmaktadır. Çocuğun doğrudan doğruya bu duygularını ana babaya yansıtması yasaklandığından, çocuk öfke ve saldırganlık duygularını içine atar. Bu içe itimler aşırı derecede çoğalırsa çocuk nörotik bir yapıya bürünür ve hedefini aile dışında arar.İşte bu iç çatışmanın çeşitli ifade yöntemleri vardır ki bunlardan biri de suçtur.¹⁰¹

Eğer anne ve baba hoşgörü sahibi kişiler ise, bazı kısıtlamalar dışında arzularını diledikleri biçimde gerçekleştirmelerine izin verme anlamına gelmektedir ki böyle durumlarda çocuk evine yönelik bir birey olur ve çocuğun kendine güvenen, yaratıcı ve toplumsal bir birey olmasına yardımcı olur.¹⁰²

⁹⁸ Sevdâ ULUĞTEKİN, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991, s.39

⁹⁹ Gülay ÖTER- Nejat AKALIN, "Paşakapısı Cezaevindeki Tutuklu Çocukların, Psiko-Sosyal, Sosyo-Kültürel, Ekonomik ve Kriminolojik Özellikleri, Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu, İstanbul 1993, s.115

¹⁰⁰ SEVÜK, a.g.e., s.48

¹⁰¹ Mehmet TANER, "Çocuk Niçin Suç İşliyor?", Suçlu Çocuklar, Suça İtilme Nedenleri ve Eğitim Yolu ile Korunmaları, Adalet Bakanlığı Yayınları, Yeni seri no: 65, 1985, s.29

¹⁰² Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.133-134

Ancak çocuğa gösterilen aşırı hoşgörü, şefkat ve yersiz koruma da olumsuz etkilere yol açmaktadır. Çünkü bu çocuklar karşılaştıkları en ufak bir sorun ile tek başlarına mücadele edebilecek potansiyele ve cesarete sahip olamamakta ve en kolay yolu seçerek uyumsuz davranışlara yönelebilmektedirler. Ceza siyasetinde “Pasif Suçlular” adı verilen bu grup şiddet suçları işleyen aktif gruplar kadar bazen tehlikeli olabilmektedirler.¹⁰³ Çocuğun her hareketinin ana baba tarafından bağışlanması suç işlemenin ve suçlu kişiliğin oluşmasının nedenlerinden biridir. Çünkü çocuk suç işlediğinde bağışlanacağına inanır. Ve özellikle çocuğun ilk suç işlediğinde bağışlanması ve hoş görülmesi çocuğun yeni suçlar işlemesi için teşvik edecektir.¹⁰⁴

Glueck’lar, 200 suçlunun % 95’inin ailesinin çocuklarına verdiği disiplinin dengesiz biçimde ya da çok sert ya da çok yumuşak olduğunu saptamıştır. Yine Glueck’lar 500 suçlu ve 500 suçlu olmayan gruplar üzerinde yaptıkları araştırmada suçlu grup ailelerindeki annelerin % 96, babaların da % 94 oranında çok sert ya da aşırı hoşgörü ve yumuşak disiplin uyguladıkları, buna karşılık suçlu olmayan grupta bu tür disiplin uygulayan anne oranının % 66 ve baba oranını da % 56 olduğunu bulmuşlardır. Burt, çok sert ya da yumuşak türdeki dengesiz disipline ve suçlu ailelerinde, suçlu olmayanlara oranla 5 kat daha fazla olduğunu belirtmektedir. Healy ve Bronner de 4000 suçludan % 40’ının bozuk disiplin ortamından geldiklerini bulmuşlardır.¹⁰⁵

West ve Farrington “zalim, edilgen ihmalkar”olarak nitelendirilen anababa tutumlarıyla suçluluk arasında ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur: Bulgulara göre, çocuklarına karşı ilgisiz, sevgi ve şefkatten yoksun ya da açık biçimde onları reddeden 42 annenin % 33,3’ü, 68 babanın % 30,9’unun çocukları suça itilirken; bu

¹⁰³ Feyyaz GÖLCÜKLÜ, Türkiye’de Çocuk Suçluluğu Hakkında Bir Araştırma, 1962, Ankara, s.29

¹⁰⁴ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.48

¹⁰⁵ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.138

biçimde davranmayan 339 annenin % 17,4'ü, 286 babanın % 16,1'inin çocuklarının suça itildiği ortaya çıkmıştır. Bulgular istatistiksel açıdan anlamlıdır. Ayrıca bu araştırmada, anababanın uyguladığı biçim açısından sert, duygusal açıdan acı veren disiplin tekniklerinin de çocuk suçluluğu ile ilişkili olduğunu da göstermiştir.¹⁰⁶

Son yıllarda ailenin suçluluk üzerindeki etkisi yeniden gündeme gelmiştir. Özellikle sosyal kontrol kuramcılarını toplumsallaşma sürecinde yetersiz kalan ailelerin, çocukların toplumsallaşmış yaşam şekillerini benimsemelerini sağlayan bağlılığı geliştirmede başarısız olduklarını ileri sürmektedirler¹⁰⁷

b) İstenmeyen Çocuk

Bazı anne ve babalar , çocuklarından hoşlanmadıklarını, onları sevmediklerini, hatta nefret ettiklerini çeşitli biçimde gösterirler. Çocuğun, ailenin “istenmeyen birey”i olmasının da birtakım nedenleri vardır. Evlilik ilişkilerinin doyurucu olmaması, yoksulluk, erken evlenen çiftlerin yeterince olgunlaşmaması, çocuğun çirkin, sakat ya da istenen cinsiyette olmaması, eşlerden birinin çocuğa düşkünlüğü nedeniyle kıskançlık, bunların başında gelir.

Duygusal etkileşimin azlığı yalnızca bireyin duygusal yönden değil, aynı zamanda fizyolojik, zihinsel ve toplumsal gelişimine de olumsuz etkide bulunur. Prof.Dr.

Şemin'e göre, istenmeyen, sevilmeyen çocuğun davranışı aşağıdaki özelliklerden birini ya da daha fazlasını gösterir.

- “Çocuk, sevgi kazanmak ya da hiç olmazsa dikkati üzerine çekmek arzusunu gösterir
- Ana babanın, kendisine gösterdiği düşmanlığı başkalarına beslemek yoluyla öç alır.
- Kendisinin değeri olmadığını düşünür, bu, onda endişe duyguları uyandırır.

¹⁰⁶ Sevda ULUĞTEKİN, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991,s.41

¹⁰⁷ Sema KANER, Ana Baba Denetimleriyle Ergenlerin Suç Kabul Edilen Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, I.Ulusal Çocuk ve Suç:Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Bildiriler ,29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, 2002, s.229

- İstenmeyen, sevilmeyen çocuğun tipik davranışı saldırganlıktır. Olumsuzdurlar, kavgacı ve isyankar ve suç işlemeye meyillidirler.¹⁰⁸

Glueck'lar, anne ve babanın ailede istenmeyen kişi (reddetme) olarak gördükleri çocukların suç işleme oranlarını tespit etmek amacıyla yaptıkları araştırmada, suçlu grupta bulunan çocuklara karşı ilgisiz ya da düşmanlık gösteren baba ve annelerin oranı sırasıyla % 69,8 ve % 27,9 iken, suçsuz grupta bu oranlar % 19,4 ve % 4,5 olduğu ortaya çıkmıştır. Bu oran ayrıca çocukların anne ve babalarına karşı ilgisiz ve düşmanlığının da sonucudur.¹⁰⁹

Ayrıca istenmeyen birey olarak düşünülmesi gereken biraile içindeki diğer bir olgu gayri meşruluktur. Günümüzde gayri meşru olan çocuklar önemli toplumsal sorunlar içinde yer almaktadır. Geleneksel toplumlar bu gibi çocukları kolay kolay kabul edilmez ve ona saygı gösteremez, hatta bu çocukları anneleri bile terk eder.¹¹⁰ Sonuç olarak toplumda yalnız kalan sevgiden yoksun, toplumdan dışlanmış çocuk içinde insanlara karşı duyduğu nefreti onlara düşmanca davranışlarda bulunarak giderir.

c) Ailedeki Suçlu Birey

Ana baba ve çocuk ilişkileri kapsamında bir diğer değişken de ailedeki üyelerden birinin, özellikle babanın suç işlemesi durumudur. Ailede anne ya da babanın suç işlemesi, anababa-çocuk ilişkilerini iki açıdan etkilemektedir.

- i. Anne ya da baba tutuklanarak cezaevine gittiği için aile fiilen parçalanır.
- ii. Baba erkek çocuk için bir model oluşturduğundan babanın suçluluğu, çocuğunda suça itilmesinde etkili olabilir.

¹⁰⁸ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.142

¹⁰⁹ Sevda ULUĞTEKİN, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991,s.41

¹¹⁰ Perim ÖZKÖK, Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Alınması Gereken Tedbirler, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi, 1996, s.6

Konu ile ilgili olarak Gueck'ların yaptığı araştırmada, suç işlemiş babaların oranı suç işlemeyen kontrol grubu çocuklarında 1/3, suç işleyen grupta ise 2/3 tür. West ve Farrington un araştırmasında ise, ana ya da babası veya her ikisi birden suç işlemiş 97 çocuğun % 36,1'i 10 yaşına kadar en az bir kere suç işlerken; ana babası suç işlememiş 314 çocuk için bu oran % 15,6 da kalmaktadır. İnsanlar doğdukları andan itibaren yaşam mücadelesine aileleri ile başlarlar. İlk eğitimlerini ailelerinden alırlar. Aldıkları eğitim, bilgi ve beceri bazen doğrudan anne ve baba tarafından kimi zaman da çocuk tarafından gözlemleyerek alınır. Çocuk her zaman kendisine aile içinde örnek alabilecek bir model seçer. Genel itibariyle erkek çocuklar için bu kişi baba, kız çocukları içinde anne olmaktadır. Eğer ki aile içerisinde suç işlemiş ve belli nedenlerden dolayı teşvik görmüş ve işlediği bu suç nedeniyle övülen bir suçlu aile bireyi var ise çocuk adına geleceğini görmek zor olmamalıdır

d) Ailenin Ekonomik Durumu

Ailenin ekonomik koşulları, aile hayatının ruh sağlığını etkilediği gibi, çocuğun kişiliğini de etkiler. Arzularının doyum bulamamasının yanında yoksulluk nedeniyle sürekli olarak açlık ve soğuğa maruz kalan çocuklarda endişe görülür. Bu da kişilik yapısında derin izler bırakabilir. Ve çocuğun kendini güven içinde hissetmemesi gibi kötü bir sonuç verir.¹¹¹ Bu şartlar içinde yetişen çocuklar sıkıntı, aşağılık duygusu, engellemeler içinde bocalayacak, güçlü ve güvenli kişilik özelliklerini kazanamayacaklardır.¹¹²

Suçlu çocukların ailelerinin ekonomik durumu üzerinde yapılan araştırmalar, bunların, genel olarak ekonomik durumu düşük ailelerden geldiklerini göstermektedir. Ailelerin ekonomik durumlarındaki ani ve büyük gerilemelerin kötü

¹¹¹ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001,s.153

¹¹² Gülseren GÜNÇE, "Çocuk Suçluluğu ve Aile", Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu 22-23 Haziran 1983 (Yayına Hazırlayan Doç.Dr.Esin ONUR), A.Ü.Basımevi, 1983, s.5

etkilerini çocuklar üzerinde görmek mümkündür.¹¹³ Çocuk suçluluğu oranının yüksek olduğu bölgelerde, kötü yaşama koşullarına sahip evler, fakirlik, kalabalık nüfus, yüksek oranda göç görülmektedir.¹¹⁴ Ailenin ekonomik durumu ile suçluluk arasındaki ilişki gelir düzeyi düşük sosyal sınıflara mensup ailelerin çocuklarının, diğer sınıf çocuklarına göre daha az denetime tabi olmalarına, daha çabuk kısmi ve ekonomik özgürlüğe kavuşmalarına ve yoksul aile ortamı içinde yetişme koşullarına bağlanır.¹¹⁵

West'in araştırmasına göre , suçlu çocukların %14'ünün ekonomik düzeyi yüksek gruptan gelmelerine rağmen, % 33'ünün ekonomik düzeyi düşük olan gruptan geldiğini belirtmiştir. Glueck'lar da 2000 suçludan ¾'ünün ekonomik koşullarının düşük olduğunu saptamışlardır.¹¹⁶

Yine bu konu ile ilgili olarak Booth'un araştırmasında araştırmasına konu olan nüfusun % 30,7'sinin ekonomik düzeyinin düşük ailelerden oluştuğunu ve suçlu çocukların % 56'sının bu kesimden geldiğini göstermektedir.¹¹⁷

e)Ailenin Öğrenim Durumu

Suçlu çocukların aile yapılarının ilgi çekici ve çarpıcı bir noktası da eğitim durumlarıdır.¹¹⁸ Bu aileler, genel olarak ya çok düşük seviyede eğitim görmüşlerdir ya da eğitimleri yoktur. Çocukların ilk eğitimlerini aldıkları yuva aile yuvalarında, genellikle töre, görenek ve gelenekler doğrultusunda alışlagelmiş yöntemlerle eğitildikleri açıktır. Okuma yazma bilmeyen ana babanın, çocuğunu tanımak için

¹¹³ Yılmaz AKINCI-Tahsin ATAKAN, Psikolojik-Pedagojik –Hukuki Yönleriyle Suça Giden ve Suç İşleyen Çocuklar, Mim Yayınları, Sayı 3, 1968, s. 43

¹¹⁴ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.49

¹¹⁵ Sulhi DÖNMEZER, Kriminoloji, 8. basım, İstanbul, 1994, s. 255

¹¹⁶ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.154

¹¹⁷ Gülseren GÜNÇE, “Çocuk Suçluluğu ve Aile”, Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu 22-23 Haziran 1983 (Yayına Hazırlayan Doç.Dr.Esin ONUR), A.Ü.Basımevi, 1983, s.5

¹¹⁸ Sulhi DÖNMEZER, Kriminoloji, 8. basım, İstanbul, 1994, s.255

hiçbir bilimsel aydınlanma olanağı yoktur. Eğitilmiş olmak, ana babaya hiç değilse kendi davranışlarını denetleme olanağını verir.¹¹⁹

Haluk Yavuzer'in yaptığı araştırma da suçlu çocukların annelerinin % 76,6'sının, babalarında % 40,7'sinin okuma yazma bilmediği saptanmıştır. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün çocuk hükümlüler anketi de annelerden % 73,7'sinin, babalardan % 39'unun okuma yazma bilmediğini göstermekle bulgular doğrulanmaktadır. Bu bulgular, bize suçlu deneklerimizin anne ve babalarının öğrenim durumlarının ülkemiz standartlarının altında olduğunu göstermektedir.¹²⁰

Günümüzde gayri meşru olan çocuklar önemli toplumsal sorunlar içinde yer almaktadır. Geleneksel toplumlar bu gibi çocukları kolay kolay kabul edilmez ve ona saygı gösteremez, hatta bu çocukları anneleri bile terk eder.¹²¹ Sonuç olarak toplumda yalnız kalan sevgiden yoksun, toplumdan dışlanmış çocuk içinde insanlara karşı duyduğu nefreti onlara düşmanca davranışlarda bulunarak giderir.

f. Ailedeki Birey Sayısı ve Konut Durumu

Küçük, sağlıksız konutlar ve kalabalık ailelerin çocuk suçluluğu üzerindeki etkisini tespit hususunda yapılan çalışmalardan, doğrudan veya dolaylı olarak bu çeşit bir etkinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu tür durumlar özellikle çocuğun eğitimi konusunda bir soruna neden olabilmektedir. Ailenin kalabalık olması çocuğun anne babası tarafından takip ve gözetiminde imkansızlıkları da beraberinde getirmektedir.

1988-1990 yılları arasında İzmir çocuk Mahkemesi'nde yargılanan ve gözetim altına alınan ya da incelemeye tabi tutulan 151 olgu incelemiş ve bu çalışmadan

¹¹⁹ Handan Y.ŞEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.49-50

¹²⁰ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.150

¹²¹ Perim ÖZKÖK, Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Alınması Gereken Tedbirler, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi, 1996, s.6

şu neticeler çıkmıştır. Olguların % 1,32 si ailede tek çocuktur. Çocukların % 25,82 si ilk çocuktur ve olguların % 33,7sinin 4 ten çok kardeşi vardır.¹²²

Ayrıca Haluk Yavuzer'in ailedeki birey sayısı ve suçluluk ile ilgili olarak suçlu çocuklar görüşme sonucunda elde edilen ilgilerin şu olduğu ortaya çıkmaktadır. Suçlu gruplardan mala ilişkin suçların % 86,8'inin, şahsa ilişkin suçluların % 81,4 ünün, cinsel suçluların da % 76'sının beş kişilik ya da daha kalabalık ailelerden geldiği görülmüştür.¹²³

Emniyet Genel Müdürlüğü Araştırma Planlama kurulu (A.P.K) Ankara Emniyet Müdürlüğü Çocukları Koruma Şubesi tarafından Elazığ Çocuk İslahevinde yapılan "Polis Gözüyle Çocuk, Suç ve Suçluluğu" araştırmasından (bu araştırma 1995'de yapılmıştır) elde edilen sonuçlara göre, iki çocuklu ailelerde, çocukların suç işlemelerinin yok denecek kadar az olduğu, suçlu çocukların büyük bölümünün 4'ten fazla çocuklu ailelere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Konut türü incelendiğinde, suçluların % 2,4 ünün apartman katında oturduğu görülmektedir. Apartman katında oturma oranı mala ilişkin suçlularda % 10,5, cinsel suçlulardaysa % 1 dir. Gecekonuda oturan denklere sadece mala ilişkin suçlularda rastlanmıştır ev onun oranı da % 8 dir.

Sonuç olarak, suçlu gruplardan kalabalık aileye sahip olma oranının en çok mala ilişkin suçlularda görüldüğü, ancak aynı grubun gerek konut şekli, gerekse de oda sayısı açısından diğer suçlu gruplara oranla daha iyi koşullara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yine sonuçlar bize, kalabalık açısından ikinci sırada yer alan şahsa ilişkin suçlu grubunun yaşama olanakları bakımından daha güç koşullar altında olduklarını göstermektedir.¹²⁴

¹²² Yusuf Solmaz BALO, Suç Mağduru ve Suç Faili Olan Çocuklar Açısından Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri, Yüksek Lisans Tezi, 1995, s.18-19

¹²³ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.158

¹²⁴ YAVUZER, a.g.e., s.158

3.1.4.2.2 OKUL VE SUÇLULUK

Bugün için okul, çocuk suçluluğunu yok etmeye çalışan yardımcı bir kurum olarak kabul edilmektedir. Okulun çocuk hayatındaki düzenleyici rolü çok yönlü olup; çocuğun fikren gelişimini sağlayacak ona toplum hayatının icaplarını öğretecek, düzenli çalışma alışkanlığını verecek ona zamanını iyi yönde değerlendirmesi alışkanlığını kazandıracaktır. Hatta ailelerin fonksiyonlarındaki kayıplar nedeniyle önemi son yıllarda daha da artmıştır.

Okul toplumun ve yetişkinlerin çocuğun yaşamında doğrudan etkisinin görüldüğü bir ortam oluşturmaktadır. Böylece toplumsal değerlerin ve normların biçimlenmesine, kısaca toplumsallaşmaya önemli ölçüde katkıda bulunur. Okul, çocuğun akran gruplarıyla olan etkileşimine fırsat tanıyan bir ortam oluşturmasının yanında, çocuğun model almaya ve taklit etmeye çaba göstereceği kişilerle karşılaşmasına da olanak sağlar¹²⁵ Bazı etkinlikler çocuklarda, işbirliği ve işbölümüne uymak, başkalarının haklarına saygı göstermek gibi toplumsal gelişimine katkıda bulunur.

Ancak içinde bulunduğumuz eğitim sisteminde çocukları ezen, kişiliklerini bozan, kendine güveni, yaratıcılığı yok eden, ağırlıklı olarak olumsuz insanların yetişmesine olanak tanıyan bir sistemin varlığı da söz konusu olabilmektedir.

Eğitim sisteminin bir parçası olan öğretmen de bu sistemden etkilenmektedir. Bu çemberi zorlayan, olumsuzluğu en aza indirmeye çalışan öğretmen sayısı oldukça azdır. Eğitim bilincine ulaşmamış, eğitim psikolojisini bilmeyen öğretmenlerin meslekte çok fazla bulunması eğitimde şiddet olgusunu arttırmaktadır. Her dört öğretmenden biri şiddete yönelmekte, her yüz çocuktan dokuz tanesi okulda şiddetle karşılaşmaktadır.

¹²⁵ Handan Y. SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.51

Geleceğin toplumsal yapısını oluşturacak olan çocuklarımıza yönelik şiddetin bu denli yoğun yaşanması çocuklarımızın kişiliğini bozmakta, öğrenciler üzerinde onarılması güç olumsuz davranışlar ortaya çıkarmaktadır. Okullarda şiddet unsuru ile karşılaşan öğrencilerin bunu bir yaşam biçimi olarak benimsedikleri ve yaşamlarının ileriki yıllarında çok yoğun olarak uyguladıklarına ve çeşitli suçlara karıştıklarına tanık olmaktayız.

Bununla birlikte XVII. yüzyılda Victor Hugo : “ Bir okulun yapılması bir hapishanenin kapanması demektir” sözüyle eğitim ve suçluluğun arasında doğrudan bir ilişki olduğunu vurgulamıştır. Okul ve suçluluk arasındaki ilişkide iki önemli faktör söz konusudur. Birincisi, yetenek eksikliğinden veya öğrenme güçlüğünden kaynaklanan okul başarısızlığı, diğeri de eğitim uygulamasından uzaklaşma yani okula devam etmemedir.

Okul başarısızlığı, bir toplumsallaşma gücü olarak okulun , çocuk üzerindeki önemini yitirmesine , dolayısıyla yetersiz toplumsallaşmaya yol açar.¹²⁶ Birçok araştırmacı , eğitim sisteminin suç oranının yükselmesinde sorumluluğu olduğu kanaatindedir. Örneğin son yıllarda yapılan, suçlu ve suçlu olmayanların okul kayıtlarının karşılaştırıldığı okul başarısı ve suçluluk konusundaki bir araştırma sonucunda, okuldaki başarısızlığın veya okuldan ayrılmanın anti-sosyal davranışa neden olduğu belirlenmiştir.¹²⁷

Ülkemizde okur-yazar oranının artmasına rağmen özellikle son zamanlarda çocuk suçluluğu artmaktadır. Bu nedenle okur-yazarlığın çocuk suçluluğunda salt bu haliyle doğrudan etkisi yoktur. Esasen Avrupa devletlerinde de okuma yazma oranı çok yüksek olduğu halde çocuk suçluluğuna yüksek oranlarda rastlanmaktadır. Ve

¹²⁶ Sevda ULUĞTEKİN, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991, s.45

¹²⁷ W. Frank JERSE- M. İbrahim FAKOURİ, “Juvenile Delinquency and Akademic Deficiency”, Contemporary Education 49, 1978, s.108-109

genç nüfus sayısının azlığına rağmen artış göstermektedir.¹²⁸ 1967 yılında yapılan bir araştırma sonucunda okulda başarısız olan çocukların, başarılı olanlara nazaran yedi defa daha fazla suçlu olma olasılığı olduğunu göstermiştir. Daha sonra Hirschi , 1971 'de Empey ve Lubeck'in araştırmaları da bunu doğrulamıştır.¹²⁹

Ayrıca, Glueck ve Glueck, karşılaştırmalı araştırmalarında suçlu çocukların suçsuzlara göre daha çok yıl kaybettiklerini (sınıfta kaldıklarını) ortaya koymuşlardır. Okulda hiç yıl kaybetmeyenlerin oranı suçlu grupta % 15,6 iken suçsuz grupta ise bu oran % 33 tür. Buna karşılık üç ya da daha çok yıl yitirenler suçlu gurubun % 20,8'ini, suçsuz grubun ise % 10,4, ünü oluşturmaktadır. Aradaki farklar anlamlıdır. Glueck'lerden önce Kvarceus 1945) suçlu olanların, suçsuzlara göre daha yüksek bir oranda okulda başarısız olduklarını gösterdi.

Polk ve Halferty, suçlulukla okuldaki başarı ve okula karşı olumlu tutumu ifade eden "bağlanma" faktörü arasında olumsuz yüksek ilişkiler bulmuştur. Başka bir deyişle suçluların okulda aldıkları notlar düşüktü. Okulda başarısız olduklarına inanıyorlardı ve okulu sıkıcı buluyorlardı. Yüksek eğitim yapmak istemiyorlardı; ev ödevleriyle başları hoş değildi (Polk ve Halferty1972). West, okul başarısızlığının suçlu çocukların en belirgin özelliklerinden biri olduğunu belirterek; Gold (1963)'un araştırmasında, suçsuz olanlarla zeka düzeyi açısından hiçbir fark göstermeyen suçlu çocukların, okulda suçsuz çocuklara göre daha başarısız olduğunun saptandığını ifade etmektedir.¹³⁰

Öğrenme güçlüğü, birinden beklenen başarı ile o şahsın gösterdiği başarı arasındaki uyumsuzluk olduğu zaman ortaya çıkmaktadır. Ancak öğrenme güçlüğü ile ortaya çıkan başarısızlık ile suça yönelme konusunda yapılan araştırmalar bu ikisi arasında nedensel bir ilişki kurulamayacağını göstermiştir. Okuldaki başarısızlığın en

¹²⁸ Feyyaz GÖLCÜKLÜ, Türkiye'de Çocuk Suçluluğu Hakkında Bir Araştırma, 1962, Ankara, s.1

¹²⁹ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.52

¹³⁰ Sevda ULUĞTEKİN, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991, s.46

önemli sonucu kişinin kendisine olan saygısını ve inancını yitirmesidir. Okuldaki yeterliliği ve özsaygıyı ölçen değişkenler, başarılı öğrencilerin kendilerine olan davranışlarında daha iyi olduğunu göstermektedir.¹³¹

Çocuğun eğitim düzeyinin suçluluğu belirleyici etkenlerden biri olduğu cezaevlerine giren hükümlü çocukların suçu işlediği andaki eğitim düzeyinin dağılımı incelendiğinde de görülmektedir. Eğitim düzeyi ile suç işleme oranı arasındaki ilişki ters orantılı olup, çocuğun eğitim durumu yükseldiği oranda suç işleme eğilimi azalmaktadır.

Bazı araştırmacılarda, eğitim sisteminin bizzat kendisinin, suçlu davranışa katkıda bulunduğunu savunmaktadır. Çocuklarında aykırı bir eğitimden geçirilen kişilerin gördüğü sağlıksız eğitim, içlerinde toplumdan öç alma duyguları uyandırmış; insanlara besledikleri kinde onları suça itmiş olabilmektedir. Ama belki de bu çocuklar, çocukken sürekli değişen eğitim görevlilerince eğitilmişler, karşılarında kendilerini sürekli örnek alacak kimse bulamamış veya katı kurallara göre yani hatalı eğitilmiş, doğru dürüst eğitimden geçirilmemiş, bu da onların ilerde suç işlemesine yol açmıştır.¹³²

Sonuç olarak, bir toplumsallaştırma kurumu olarak okulların işlevi son derece önemlidir. Okul, bir sosyal kurum olarak gerektiğinde bir aile ve yakın çevrenin veremediği olumlu etkileşim ortamını hazırlayan, bu boşluğu dolduran bir kuruluştur.¹³³ Okul, bu önemli işlevini gereği gibi yerine getirebildiği ölçüde başarılı sayılır. Okul tek başına suçluluk problemini kontrol edemez, gençlik üzerinde suçluluğu önlemede önemli bir adım olabilir.

3.1.4.2.3. İŞ ÇEVRESİ VE SUÇLULUK

¹³¹ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.52

¹³² Hans ZULLİGER, Suçlu Çocuklar ve Çocuk Mahkemeleri, Çev. Kamuran Şipal, İstanbul, 1996, s. 27

¹³³ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.167

Ailenin ekonomik yetersizliği ve/veya çocuğun okuldaki başarısızlığı çocuğun erken yaşlarda iş hayatına sürüklenmesine neden olmaktadır. Bugün sadece 3 milyondan fazla çocuğun sokakta çalıştığı belirtilmektedir.¹³⁴

Kentsel hizmet ve istihdam olanaklarının yetersizliğine karşın, kırdan kente göç, ortaya çıkan işsizlik ve yoksulluk gibi sorunlar çocukların çalışmasında önemli etkiye sahip unsurlardandır. Kırsal, geleneksel toplumdaki kaynaklanan ve çocuklara ekonomik değer atfeden toplumsal tutumlar da çocukların erken yaşta çalışmalarına neden olmaktadır. Toplumumuzun özelliği, kültürü ve değerleri gereği “çocuğun küçükken pişmesi” veya uzun eğitim yerine kısa yoldan ekmek kazanmayı, zor yaşam şartlarını öğrenmesi anlayışı onları çalışmaya itmektedir.¹³⁵

Onları erken yaşta hayata hazırlamanın en geçerli yolu, bir zanaat öğrenmesi için bir işyerine çırak olarak yerleştirmektir. Bu olmaz ise, çocuğun eline bir simit tablası, bir çiklet kutusu ya da bir sandık limon tutuşturulup sokağa salmak zorunda kalınır. Bu çocukların bir bölümü, yetişkin şebekeleri eliyle sokaklarda karaborsa ya da kaçak sigara satıcılığına yöneltilmekte , böylelikle de çocuklar kendilerini bir suç şebekesi içinde bulmakta ve suçlu damgası yemektirler.¹³⁶

Ayrıca geç saatlere kadar sokakta satıcılık yapan ve adım başı tehlikelerle karşılaşan bu küçükler sarhoşlarla, sapıklerle karşılaşıp türlü kötü alışkanlık edinmeleri içten bile değildir.

Ankara Emniyet Müdürlüğü’nde çocuk bürosu kayıtları dikkate alınarak yapılan bir araştırmaya göre çocuk işçilerin % 35’i 13 yaşından küçüktür. Çocuk Hakları

¹³⁴ Yusuf Solmaz BALO, Suç Mağduru ve Suç Faili Olan Çocuklar Açısından Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri, Yüksek Lisans Tezi, 1995, s.29

¹³⁵ Emine AKYÜZ, Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Milli Eğitim Basımevi, 2000, s.514

¹³⁶ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.238

Sözleşmesine aykırı olan bu tabloyu Devlet İstatistik Enstitüsü rakamları da doğrulamaktadır. Buna göre;

- 12-14 yaş arası 4 milyon 153 bin çocuktan, 758 bini yani % 18.25'i çalışmaktadır.
- 15-19 yaş arası 6 milyon 697 bin çocuktan, 2 milyon 512'i bini yani % 37.502 si çalışmaktadır. ¹³⁷

Bu oranlara dahil edilmeyen 12 yaş altında bir çok çocuk sokak ve işyerlerinde yasalara ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olarak çalıştırılmaktadır. Bu oranların toplam rakamsal ifadesi yaklaşık üç milyondur. Bu konudaki daha kapsamlı veriler ise yine Devlet İstatistik Enstitüsü'nün bir araştırmasında belirginleşir. Bu araştırmaya göre Türkiye'de 6-14 yaş grubundaki çocukların % 30'u çalışmaktadır. Bu oran kızlarda erkeklere nispetle daha yüksektir. Kızların çalışma oranı % 30-40 düzeyindedir. Buna karşılık erkek çocukların oranı % 20'lerde kalmaktadır. Ancak kırsal alanlarda bu oran % 30'a ulaşabilmektedir. ¹³⁸

Mesleki eğitimden yoksun olarak, kendilerine uygun olmayan işlerde çalıştırılan bu çocukların beden ve ruh sağlıkları tehlikeye girmekte, bu durumda toplumsallaşmasının eksik ve hatalı olması söz konusu olmaktadır. Ayrıca çalıştığı ortamdaki kişilerin davranışları da olumsuz özellik taşıyor ise çocuğun gelişimi olumsuz yönden etkilenecektir.

Çocukların aile denetimlerinden uzakta çalışmaları sonucu, onlar aile korumasından da yoksun kalmaktadırlar. Bu durum onların istismara açık olması sonucunu doğurmaktadır. Aynı zamanda aile denetiminden uzakta ve olumsuz koşullarda çalışırken çözücü, uçucu ve uyuşturucu madde kullanma, suça yönelme tehlikesi ile karşılaşılırlar.

Ancak çocuğun bir işte çalışmasıyla suçluluk arasındaki ilişkiler konusunda araştırma yok denecek kadar azdır. Gueck'ların yaptıkları araştırmaya göre, suçlu ve suçsuz çocuklar arasında okul sonrası iş açısından yaptıkları karşılaştırmalar sonucunda suçluların % 84,4'ünün, suçsuz gruptakilerin ise % 78,3'ünün çalıştıklarını göstermiştir. Okul sonrası yürütülen bu işlerin çoğunluğu seyyar satıcılık, gazete dağıtıcılığı, evlere servisle görevli bakkal çıraklığı gibi herhangi bir yetişkin kontrolünde ve korumasında olmayan işler oluşturmaktadır. Fabrika da işçi ya da denetim altında bir işi olanların oranı daha düşük olup, suçlu grupta % 9,4, suçsuz grupta, % 27 olarak görülmektedir. ¹³⁹

Türk Hukuk mevzuatında çalışan çocuklarla ilgili hükümler Anayasa'da, Milletlerarası Antlaşmalarda, İş Kanununda Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanununda, Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanununda, Umumi Hıfzısıhha Kanununda, 2089 sayılı Çırak, kalfa ve Ustalık Yasası, Sınai Müesseselerde ve Maden Ocaklarında Mesleki

¹³⁷ Emine AKYÜZ, Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Milli Eğitim Basımevi, 2000,s.512

¹³⁸ Bkz. Adalet İstatistikleri için D.İ.E., 5.9.1995 tarihli çocuk istihdamı anketi haber bülteni, s. 4

¹³⁹ Sevda ULUĞTEKİN, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991, s.48

Kurslar Açılmasına Dair pek çok kanun vardır ki tüm bu yasal düzenlemeler çerçevesinde, çalışmak zorunda olan kalan çocuğun korunması, geleceğe hazırlanması, bulunduğu ortamdan olumsuz etkilenmemesi, yaşamı doğru algılaması için çalışma ortamında yanında olacak, güveneceği birimlerin varlığı kuşkusuz önem taşımakta ve bunun idraki ile konu ile ilgili kurum, kuruluş ve kişilerin daha fazla hassas davranması gerekmektedir.¹⁴⁰

3.1.4.2.4.AİLE- OKUL-İŞ DIŞINDAKİ ORTAM VE SUÇLULUK

Endüstrileşme ve kentleşme genellikle boş zamanın kullanımı ve yapısında değişikliği yol açmaktadır. Özellikle kentleşmiş alanlarda boş zaman, aileden çok yaşitlarla harcanır. Yaşıtlarla arkadaşlık ise ani suçların işlenme riskini artırdığı yolunda endişeler uyandırmaktadır. Yapılan bir araştırma sonucunda hızlı kentleşmenin yaşandığı yerlerde çocukların kırsal kesime nazaran çok daha fazla boş zamanın olduğu ve bu boş zamanın yetişkinlerden çok kendi akranlarıyla geçirdiği görülmüştür. Ayrıca çocuklarla yapılan bu görüşmeler neticesinde onların daha çok grup faaliyetinde buldukları tespit edilmiştir.¹⁴¹

Aile ve okul dışında, iyi düzenlenmemiş boş zaman etkinlikleri, çocuklara suç işleme fırsatları yaratmaktadır. Ailenin, çocuklarına boş zamanlarını iyi değerlendirmesi için ortam hazırlamaması veya hazırlayamaması, çocuğu sokağa itmekte, oyun grupları ve çeteler halinde birleşerek suç işlemesine neden olmaktadır.

Çocuklar ve gençler tarafından işlenen suçlar arasında iştirak oranının pek yüksek derecede olması , çocuk suçluluğu ile oyun grubu arasında bir nedensellik bağının olduğunu yolunda araştırmacıları sevk etmiştir. Kriminolojide, suçluluğun sosyokültürel nedenlere dayandığını ileri süren görüşler, suçluluğun oluşumunda

¹⁴⁰ 18.07.2002 tarihli Bültenler,Periyodikler, Türkiye’de Çocuk İşgücü Faaliyetleri, <http://www.tisk.org.tr/yyayin/cocuk-3.htm> adresine bakınız.

¹⁴¹ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998,s.55

“çocuk çetelerine” ve “arkadaşlığa” üstün yer vermektedirler. Uygunsuz kimselerin toplandığı arkadaş ve oyun gruplarına katılmak, özellikle kanunların yasak saydığı birtakım işleri yapma konusunda alışkanlık edinmiş çocukların grubuna katılmak suçluluk örneklerinin yayılmasına neden olmaktadır.¹⁴²

Çocuk ve gençlerin boş zamanlarının bir bölümü eğlenceyle geçmektedir. Ancak denetime tabi tutulmamış ve özellikle ticari amaçlar güden eğlencelerin çocuklar üzerinde tahrip edici etkileri olduğu ve suçu artırdığı, buna karşılık sağlıklı ve programlı bir eğlencenin suçluluğu önleyici katkı sağladığı kabul edilmektedir.¹⁴³

3.1.4.2.5. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI

Bugünün dünyasında dergi, gazete, kitap gibi basın-yayın araçları ile radyo, sinema, televizyon, video filmleri gibi görüntülü ve sesli olan kitle iletişim araçları insanlara bilgi aktarımında bulunmaktadır. İletişim araçları bilgi aktarımının yanı sıra bireylerin ve toplumun yaşamını değiştirecek davranış değişikliklerinin ortaya çıkmasına neden olur. Ortak amaçların, beklentilerin, duyguların, düşüncelerin, değerlerin, inançların, tutumların ve eylemlerin oluşmasına katkıda bulunur.

Çocuk ve gençlerimizin boş zamanlarının büyük bir bölümünün eğlence ile geçtiğini biliyoruz. Ancak son zamanlarda denetlenemeyen ve ticari amaç güden eğlence araçlarının çoğaldığını, çocuklar ile gençler üzerinde olumsuzluklar yaratarak suç işleme oranlarını yükselttiğine hemen her gün yaşanan yüzlerce olayda tanık oluyoruz. Dünyanın bir çok ülkesinde bazı yazılı eserlerin, kanlı katilleri öykülendiren, müstehcen öykü ve resimleri içeren yayınların insanlardaki suç işleme dürtülerini geliştirdiği görülmüş ve kanıtlanmıştır.

Kitle iletişim araçlarından televizyonun hızla yayılması, kanal sayısının artması bu yolla izleyicilere şiddet eylemleri ile suçlu davranış biçimlerinin sunulması

¹⁴² Sulhi DÖNMEZER, “Çocuk ve Gençlik Suçluluğunda Boş Zamanların Rolü”, İÜHFİM, İstanbul, 1964, s.4

¹⁴³ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s..242

bireylerdeki suç işleme davranışı ile kitle iletişim araçları arasındaki ilişki sorununu ön plana çıkartmıştır. Bilginin iletimi işlevini üstlenen kitle iletişim araçlarının kişi üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri vardır. Kulağa ve göze hitap eden televizyonun çocuk ve gençlerin eğitiminde önemli görevler üstlendiği belirlenmiştir.

Televizyonlardaki saldırgan görüntülerin, şiddet içerikli filmlerin ve eylemlerin, pornografik öğelerin yer alması çocukları ve gençleri olumsuz yönde etkilemekte, uzun süre televizyon izleyenlerin, izlemeyenlere oranla daha güvensiz, kuşkucu, kızgın ve öfkeli oldukları görülmüştür.

Kitle İletişim araçlarının kriminojenik etkileri üzerine araştırmaların çoğu, özellikle sinema ve televizyon programlarında görülen şiddet üzerine yoğunlaşmıştır. Gerçek ile kriminojenik potansiyel ve saldırgan olarak düşünülen iki ayrı boyutun birbirine karışması riski söz konusudur. Ancak yapılan araştırmalarda, daha çok kitle iletişim araçlarının çocuk suçluluğuna dolaylı etkisinden söz edilmektedir.¹⁴⁴

Kitle iletişim araçlarının çocuklar üzerinde oluşturduğu etkiler sonucu ortaya çıkan davranış değişikliklerinin neler olduğunu şöyle sıralayabiliriz:

- Çocuklar, televizyonlarda izledikleri dizi kahramanlarını kendilerine model olarak seçiyorlar. Günlük yaşamlarında oyunlarına yansıtıyorlar. Bu dizilerin kahramanları davranışları ile çocuklardaki saldırganlık dürtülerini harekete geçiriyorlar.

- Şiddet, saldırganlık ve cinsellik içeren programlar onları izleyen çocukları psikolojik sorunlara itiyor, içine kapanık, kavgacı ve şiddet eylemlerine yatkın duruma getiriyor.

- Çocuklardaki cinsel ve saldırgan davranış dürtülerinin küçük yaşta aşırı uyarılması olumsuz bir koşullandırma yaratıp, cinsel sapıklıklara ve sadist duyguların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

¹⁴⁴ Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.57

- Öğrencilerin bu tür davranışları şiddet içeren filmlerde gördüklerini ve okuldaki arkadaşları üzerinde uygulandığına tanık oluyoruz. Hemen bütün sorunlarını şiddet uygulayarak çözmeye çalıştıkları gözlenmiştir.
- Öğrencilerin yaptıkları oyun araçlarında ve çizdikleri resimlerde bile bu filmlerin etkileri görülmektedir.
- Bu tür filmleri izleyen çocukların arkadaşlık kurmada güçlük çektikleri, yalnız yaşamayı, kendi dünyaları ile baş başa kalmayı yeğledikleri ve böylesi filmlerin bağımlılık oluşturduğu belirlenmiştir.
- Çocuklar çeşitli yaş gruplarına göre değişik filmlerden hoşlanmaktadırlar. Bunlar; küçük çocuklar çizgi filmlerden, küçük kahramanlı dizilerden, büyüdükçe kovboy filmleri, dedektiflik, polisiye filmlerinden hoşlanmakta, bu filmlerin kahramanlarının hareketlerini ve konuşmalarını günlük yaşamlarına yansıtmaktadırlar.

1995 yılında ABD'nin Teksas eyaletinde televizyonda "Robin Hood" çizgi filmlerini izleyen 13 yaşındaki çocuk, Noel'de bütün çocukların oyuncağına kavuşması için babasının tüfeğini alarak bir oyuncak yüklü kamyonun önünü kesip, aracın sürücüsünü yaralamıştır.

1996 yılında yine Amerika Birleşik Devletlerinde 14 yaşında bir çocuk, şiddet öğeleri içeren bilgisayar oyununu izledikten sonra arkadaşını öldürmüş daha sonrada kendini vurmuştur. Amerika'da televizyonun en yoğun izlendiği saatlerde, izleyici kitlesinin yaşadığı semtlerde 85 saatlik izleme sürecinin ardından 84 öldürme olayı olduğu belirlenmiştir.

2-7 yaşlar arasında yaklaşık 26 milyon çocuğun izleyebileceği saatlerde yayınlanan şiddet içerikli filmlerin ardından 163 dakikada bir şiddet olayı meydana gelmiştir.

İngiltere, Fransa ve bazı ülkelerde yapılan araştırmalar televizyonda şiddet içerikli film izleyen çocukların tepkilerini farklı biçimlerde ortaya koydukları saptanmıştır.¹⁴⁵

1939 yılında Chicago'da gerçekleştirilen bir araştırmada, kentte eğlence yerlerinde boş zamanlarını geçirmiş bulunan çocukların, boş zamanlarını burada geçirmeyenlere göre daha az suç işlediği ortaya çıkmıştır. Yani yapılan araştırma sonucunda kontrollü ve programlı eğlence faaliyetlerin suçu önleyici etkilerinden söz edilmektedir. Ne zaman ki çocuklar kendilerini boş hissettikleri, yapacak bir iş bulamadıkları zaman yeniden suç işlemeye başlamaktadırlar.¹⁴⁶

Doç.Dr. Zeki Erdoğan'ın Elazığ Çocuk İslah Evinde 1989 yılında yaptığı bir çalışmada, hükümlü çocuklara suç işlemeyen önce sinema veya televizyonda seyrettikleri filmlerin konularıyla ilgili olarak aşağıdaki bulguları elde etmiştir.

Hükümlülerin suç işlemeyen önce seyrettikleri filmlerde en çok tercih ettikleri konulara göre dağılımı:¹⁴⁷

En Çok Tercih Ettikleri Konu	Sayı (%)
Şiddet Macera	60
Seks	25
Duygusal	9
Güldürü	4

¹⁴⁵ 12.04.2002 tarihli Çocuk, Şiddet ve Suç, Kitle İletişim Araçları, <http://www.egitimsen.org.tr/yayinlar/siddet.htm> adresine bakınız

¹⁴⁶ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.242

¹⁴⁷ Zeki ERDOĞMUŞ, Elazığ Çocuk İslah Evindeki Hükümlü Erkek Çocukların Suç İşleme Sebepleri Konusunda Bir Sosyolojik Araştırma, 1989, s.35

Diğer	2
Toplam	100

Tablo 2 : *Hükümlülerin suç işlemeden önce seyrettikleri filmlerde en çok tercih ettikleri konulara göre dağılımı*

Ayrıca konu ile ilgili olarak Feshbach tarafından 1965 yılında yapılan bir araştırmada, kendisine şiddet filmi seyrettirilen yetişkin grubunun filmi izledikten sonra normal film izleyenlere nazaran daha az saldırgan olduğunun tespit etmiş ancak bu deney çocuklar üzerinde uygulandığında bunun tam aksine şiddet filmi izleyen çocukların daha fazla saldırgan oldukları görülmüştür ¹⁴⁸.

Türkiye de şimdiye kadar yapılmış olan araştırmalar, kitle iletişim araçlarının çocuk suçluluğu üzerinde etkili olduğunu gösterebilecek nitelikte değil ise, de son yıllarda ki gelişmelerin ileride çocuk suçluluğunu etkileyeceği rahatlıkla söylenebilir.

3.1.4.2.6. İÇ GÖÇLER VE KENTLEŞME

Ekonomik , sosyal veya siyasal nedenlerle bireylerin yer değiştirmesine "göç" denir. Göçler geçici yada daimi olmaktadır. Aynı ülkenin bir bölgesinden diğer bölgesine yapılan göçlere "iç göç" denilmektedir. Endüstri gelişmesi yüksek düzeye ulaşmış ülkelerde nüfusun büyük oranı sık sık yer değiştirmektedir. Yer değiştirmeler aileler , özellikle küçük çocuklar ve yaşlı kimseler için çoklukla baskı nedeni olmakta, çoğu zaman yeni bir çevreye uymakta ve yeni dostlar edinmekte zorluk çekmektedirler. ¹⁴⁹

İç göçler beraberinde bazı sosyal sorunlara neden olmaktadır. Bu süreç içinde artan gecekondulaşma, kentsel hizmetlerin aksaması ,işsizlik , göç edenlerin topluma

¹⁴⁸ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s.246
¹⁴⁹ I.Hamit HANCI, Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara "İç Göçler ve Çarpık Kentleşme", İzmir Tabip Odası Bülteni ,Mayıs-Haziran 1999, Sayı:6, s.24-28

uyumsuzluğu , şehir kültürüne yabancılık ve kültürler arası çatışma gibi sorunlar yaşanmaktadır.¹⁵⁰

1950'li yıllardan itibaren sonra hızlı nüfus artışı , tarımda makineleşme , toprak dağılımının düzensizliği ve şehirlerde iş imkanlarının artışı ülkemizde şehre göçü arttırmıştır. Şehre göçte daha konforlu hayat sağlama , şehirlerin eğlence merkezi olması gibi faktörlerde etkili olmasına karşın ana etken ekonomik sorunlardır.

Bertoloni “Çocuklardaki uyumsuzluk oranıyla göç arasındaki ilişki, göç edenlerin kişilik yapısına bağlı değildir, bu bireylerin toplumsallaşmaya entelektüel bakımdan, hazırlıklı olmayan kişiliklerine yapılan etkilerden doğmaktadır.”¹⁵¹

Kente göç eden nüfusun büyük bir kısmının erkek, reşit olmayan ve henüz 15-24 yaş arasındaki kesimden oluştuğu gözetildiğinde, kent yaşamında geçim sıkıntısı içerisinde ne türlü tehlikelerle ve güçlüklerle karşı karşıya buldukları görülebilecektir. Bu tür koşullar hemen kendi frekansındaki diğer koşullarla birleşerek kısa zamanda çocuğu suçlu statüsünde karşımıza çıkarabilmektedir.

İzmir'de yapılan bir çalışmada, şehir haritasından yararlanarak , sosyoekonomik yönden benzer semtleri mümkün olduğunca bir araya getirerek Büyük Şehir Belediyesi içindeki semtler sınıflandırılmıştır. Bu çalışmalarda sosyoekonomik düzeyin düşük , kırsal kesimden göçlerin ve gecekondulaşmanın yoğun olduğu şehir bölgelerinde suç oranlarının şehrin diğer bölgelerine göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan başka çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur.

¹⁵⁰ HANCI, a.g.e., s²⁴⁻²⁸

¹⁵¹ Haluk YAVUZER, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım, 2001, s²¹²

Bu çocuklar kendi oturdukları semtlerin yanı sıra , şehrin sosyoekonomik yönden gelişmiş semtlerine ya da garaj çevresine gelerek burada da suç işlemektedirler.¹⁵²

Küçük yerleşim birimlerinde suç işleyenlerin çoğunluğunu aynı bölgede doğmuş kişiler oluşturduğu halde, büyük kentlerde suç işleyenlerin büyük çoğunluğunu kırsal kesimde doğup sonradan şehre göç etmiş kişiler oluşturmaktadır.

Kentsel bölgelerdeki yaşam koşullarının zorluğu, bütünüyle büyük kentlerin çevrelerini sarmış olan gecekondularına yansımaktadır. Kentlerle bütünleşen gecekondu konut sorununa getirilen doğal çözümdür. Bugün, gecekondu bölgeleri büyük kentlerin anlamlı bir parçası olarak, düşük toplumsal ve ekonomik düzeydeki nüfusun yaşadığı mahallelerdir. Gecekonduanın çekirdek ailesi, kentin modern çekirdek ailesinden çok farklı bir kültür yapısına sahiptir. Gecekondu ailesi henüz kopup geldiği yöresinin geleneksel değerlerine bağlıdır. Kent değerlerine yarı özenerek yarı yadırgayarak bakmaktadır. Kentin insan yaşamını kolaylaştıran konforu çekicidir. Ancak kentteki gelenek ve görenekler, kırsal kesimin daha çok dinsel inançların yönlendirdiği örf ve adetlerine, namus ve ahlak anlayışına uymamaktadır. Erkek, otoritesini yitirmekten korkmakta, kadınlar ve çocuklar daha özgür ve bağımsız olmak istemektedirler.¹⁵³

1988-1990 yılları arasında İzmir Çocuk Mahkemesi'nde haklarında inceleme raporu düzenlenen veya gözetim altına alınan 11-15 yaş grubunda 151 çocuk üzerinde yapılan araştırmada;

99 olgunun % 65,56 sı sosyo-ekonomik yönden geri kalmış ve gecekondulaşmanın yoğun olduğu bölgelerde oturduğu., çocukların % 30.46'sı

¹⁵² I.Hamit HANCI, Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara "İç Göçler ve Çarpık Kentleşme", İzmir Tabip Odası Bülteni ,Mayıs-Haziran 1999, Sayı:6, s.24-28

¹⁵³ Yusuf Solmaz BALO, Suç Mağduru ve Suç Faili Olan Çocuklar Açısından Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri, Yüksek Lisans Tezi, 1995, s.24

gecekondu da, % 41,05'müstakil evde, % 21,85' i apartman dairesinde oturduğu görülmektedir.

89 olgunun ailesi %58,94'ü göç olayını yaşamıştır. Bunların % 87, 64'ü ekonomik, % 6, 74'ü sosyo-kültürel, % 3,377si tayin, % 1,12'si öğrenim nedeniyle göç olayını gerçekleştirmişlerdir.¹⁵⁴

4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. ALANA İLİŞKİN BULGULAR

4.1.1.HÜKÜMLÜLER HAKKINDA GENEL BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan, Ankara Çocuk İslahevinde yatmakta olan 84 hükümlü erkek çocuğun yaşları 11 ile 19 arasında değişmektedir. Ancak, 18 yaşını

¹⁵⁴ Hamit HANCI ve Beyhan EGE, "İzmir'de Suç İşleyen Çocukların Sosyolojik Özellikleri", Adli Tıp Dergisi, Cilt IX, No. 1-4, s. 5-6

doldurmuş olup da, buldukları kurumda herhangi bir eğitim programına devam eden çocukların, cezaevi idaresinin uygun görmesi halinde, devam ettikleri eğitim programını tamamlayabilmeleri açısından 21 yaşına kadar kurumda kalmasına müsaade edilebilmektedir.

Kurumda en sık rastlanan yaş 17 olduğu dikkat çekicidir. Ancak bu yaş grubu çocukların şu an itibariyle oldukları yaşı göstermekte ve genel olarak suç işledikleri yaş ortalamasının 15 olduğu görülmektedir. Daha sonra sunulacağı üzere, bu çocukların büyük bir kısmının kırsal kökenli oluşu da dikkati çeken diğer bir noktadır. Bu nedenle geleneksel aile yapısının devam etmesi ve törelere bağlılığın etkin olmasından dolayı biraz daha geç yaşta suç işledikleri düşünülebilir. Kırsal alanda nüfus kayıtlarının sıklıkla geç yapılmasından dolayı çocukların nüfustaki yaşlarından daha büyük olmaları ihtimali de vardır.

Türkiye’de şu an itibariyle 3 adet ıslahevi mevcuttur. Bunlardan Ankara’daki ıslahevi 100, Elazığ ıslahevi 250 ve İzmir çocuk ıslahevi 250 hükümlü çocuğu barındırabilecek kapasiteye sahiptirler.

Hükümlülerin ıslahevinden önce yaşadıkları yerleşim birimlerine göre, şu an ıslahevinde olmalarına neden olan suç arasındaki bağlantıyı gösteren dağılımları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Hükümlü çocukların yaşadıkları yerin özelliği ile ilgili dağılım;

	Sayısı	%
Kırsal Bölge (köy, kasaba)	39	46,4
Şehrin gecekondü bölgesi	13	15,5
Şehir merkezi	32	38,1
Toplam	84	100

Tablo 3: Hükümlü çocukların yaşadıkları yerin özelliği ile ilgili dağılım

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere genel itibariyle suç işleme oranlarının kırsal kesimde yaşayan çocuklar olduğunu göstermektedir. Ancak bir diğer noktada şehir merkezinde yaşayanların çoğunluğunun da kırsal kesimden göç ettikleridir. Köyden kente göç nedenlerinden daha önce yapılan araştırmalarda

göstermektedir ki, aile reislerinin kentte daha iyi iş ve eğitim, kazanç konut ve gelecek elde etme umutlarıyla şehre gelirler. Kente ailesiyle veya tek başına gelen bir gencin, bu umutlarının da ötesinde, heyecanlı, serüven dolu renkli bir hayatı da bekleyeceği ihtimal dışı değildir. Özellikle lüks eşya tüketimini, hızlı ve riskli yaşamayı, hırsı öven ve kitle iletişim araçlarıyla köyüne kadar ulaşan yayınların da özendirceği söylenebilir. Kendini kentte heyecanın, eğlencenin ve bir ihtimalle de zenginliğin beklediğini düşünen, ancak yetersiz eğitim, yetenek ya da görgüsü sebebiyle düşlediği gibi bir iş ve gelecek bulamayan genç geleneksel aile yapısı değiştikçe, etkinliğini kaybeden törelerinin yerine koyabileceği bir başka engelleyici sistem geliştirmedikçe suça doğru açılan kapıdan geçecektir.

Sonuç olarak kırsal kökenli çocuklar için öngördüğünden de yüksek bir riskin kırsal kökenli olup kente göçen çocuklarda olduğu, bunun başlıca sebebinin sahte kentleşmenin getirdiği yetersiz imkanlar ve anomi ile ilgili olduğu söylenebilir. Ancak kent kökenli suçlu çocukların çoğunlukta yer almasını da unutmamak gerekmektedir. Çünkü sanayileşme ve kentleşmeyle doğru orantılı olarak huzursuz ve mutsuz bir insan topluluğu ve aynı ölçüde mutsuz bir gençlik ortaya çıkmaktadır.

4.1.2. HÜKÜMLÜLERİ SUÇA İTEN SOSYO-EKONOMİK VE SOSYO KÜLTÜREL FAKTÖRLERLE İLGİLİ BULGULAR

4.1.2.1 Ailedeki Birey Sayısı ve Ailenin Yaşadığı Yer ile İlgili Bulgular

Hükümlülerin aileleriyle ilgili bulguların dökümüne, aile büyüklüğü ile ilgili verilerden başlanacaktır. Hükümlülerin ailelerindeki kişi sayısına göre dağılımları Tablo-4 de görülmektedir.

Tablo-4: *Hükümlüleri ailelerindeki kişi sayısına göre dağılımı.*

Kaç kişi	Sayısı	%
1-2	11	13,1
3-4	8	9,5

5-6	54	64,3
6 kişiden fazla	11	13,1
Toplam	84	100

Tablo-4'ten aile içerisinde 5 ve 6 kişiden daha fazla kişinin olduğu ailelere sahip olanların, hükümlülerin % 64,3'ünü oluşturduğu görülmektedir. Bireye toplumsal değer hükümlerini kazandıran, ona ilk sosyal deneyim fırsatını veren aile ortamının gelicim sürecindeki önemi büyüktür. Kalabalık ailelerde çocukların her birinin payına düşen denetim, ilgi, sevgi ve imkanların azaldığı bilinen bir gerçektir. Geleneksel aile yapısı içinde anne ve babanın çocuk arttıkça bölünen ilgisi, bir dereceye kadar aile büyüklerinin desteği ile telafi edilse bile; çocukların fazla olması ailenin bu konudaki imkan ve hassasiyetini azaltabilmektedir. Çekirdek ailenin yaygınlaşmaya başladığı kentlerde ise tablo-5 de de görüleceği gibi ailedeki birey sayılarının azaldığı görülebilmektedir. Aile birey sayısı arttıkça çocukların daha fazla suça yöneldiği araştırmacıların belirttiği bir noktadır.

Yaşanılan yerin özelliği

		Kırsal Bölge (köy, kasaba)	Şehrin gecekondu bölgesi	Şehir merkezi	Toplam
Ailedeki birey sayısı	1-2		4	7	11
			4,80%	8,30%	13,10%
	3-4	2	1	5	8
		2,40%	1,20%	6,00%	9,50%
	5-6	33	15	6	54
		39,30%	17,90%	7,10%	64,30%
	6 kişiden fazla	7	4		11
		8,30%	4,80%		13,10%
Toplam		42	24	18	84
		50,00%	28,60%	21,40%	100,00%

Tablo-5: Ailedeki birey sayısı ile, hükümlülerin yaşadıkları yer arasındaki değerlendirme

Hükümlü çocukların ailelerinin aylık gelirlerine göre dağılımı

Gelir düzeyi	Sayısı	%
0-150 milyon	32	38,1
150-300 milyon	37	44
300 –500 milyon	13	15,5
500 milyondan fazla	2	2,4
Toplam	84	100

(Tabloda yer alan değerlerle ilgili olarak, $\chi^2 = 26,372$ 0,000 $P < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak iki değişken arasındaki ilişki anlamlıdır.)

Suçluluğun araştırmasında ekonomik etmenler büyük yer tutar. Suçluluğu bireysel yapıda aramayan ve bunu direk olarak ekonomik etkilere dayandıran yaklaşım dikkati çekmektedir. Önceki bölümde belirtildiği gibi C. Booth'un araştırması, bu konuda en dikkate değer olan incelemelerden birisidir. Burt suçlu çocukların % 56 sı gibi büyük bölümünün yoksul ve çok yoksul sınıflardan geldiğini söylemiştir.

4.1.2.2.Ailenin Ekonomik Durumu ile İlgili Bulgular

Tablo-6: Hükümlülerin ailelerin aylık gelirine göre dağılımı.

Tablo-6'da görüldüğü gibi, çocukların % 38,1 i 150 milyon ve aşağısı, %44'ünün 150 ile 300 milyon TL arasında, % 15,5 inin 300 ve 500 milyon TL arasında ve % 2,4'lük gibi bir oranında 500 milyondan fazla aylık geliri olan ailelerden geldiği görülmektedir.

		Hükümlünün işlediği suç						Toplam
		Mala karşı suç (hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık)	Gasp	Adam yaralama	Adam öldürme	Cinsel suç	Diğer	
Ailenin aylık geliri	0-150 milyon	5	5	2	7	13		32
		6,00%	6,00%	2,40%	8,30%	15,50%		38,10%
	150-300 milyon	8	11	6	2	4	6	37
		9,50%	13,10%	7,10%	2,40%	4,80%	0,071	44,00%
	300 - 500milyon	3	4	1	1	4		13
	3,60%	4,80%	1,20%	1,20%	4,80%		15,50%	
500 milyondan fazla	1	1						2
	1,20%	1,20%						2,40%
TOPLAM		17	21	9	10	21	6	84
		20,20%	25,00%	10,70%	11,90%	25,00%	0,071	100,00%

Tablo-7 :Hükümlünün ailesinin aylık geliri ile işlenen suç arasındaki ilişkinin dağılımı.

(Tabloda yer alan değerlerle ilgili olarak, $\chi^2 = 20,292$ 0,161 $P < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak iki değişken arasındaki ilişki anlamsız görünmektedir.)

Ancak matematiksel bir ifade olarak anlamsız görülen sonuçtan ziyade tablodaki rakamlar bizlere gerçekleri yansıtmaktadır. Ayrıca programın özelliği gereği olarak suçlar arasındaki oranların yakınlığı nedeniyle anlamlı sonuç elde edilememektedir. Toplama göre bakıldığında sonucun gayet manidar olacağı açıktır. Günümüz Türkiye'sinde geçim haddinin 4 kişilik bir aile için 1,5 milyar TL olduğu düşünülürse, hem kalabalık ve hem de büyük çoğunluğun 300 milyon ve altında gelire sahip suçlu çocukların ailelerinin rahat geçim şartlarına sahip olduğu elbette söylenemez kanaatindeyim.

Dikkat edilmesi gereken nokta Tablo-7 de görüldüğü gibi ailelerin aylık gelirleri 300 milyon ve az olduğu durumlarda suç işleme oranının yükseldiği, 300 milyon dan

fazla aylık gelirin olduğu ailelerde suç işleme oranının daha az olduğu ve gelir artışının bu seviyeden yükselmeye başlaması ile suç işleme oranının gittikçe azaldığıdır. Bu sonuçları itibariyle anlamlı olduğu görülmektedir.

Ayrıca tablo-4 de belirtildiği gibi ailedeki birey sayısının fazla olduğu düşünüldüğünde kişi başına düşecek gelir miktarı daha da azalacaktır. Yoksulluğun, suç işleme riskini artıran önemli bir faktör olduğu, ülkemizde ve dünyada bazı araştırmacılar tarafından ifade edilmiş bulunmaktadır.

Yoksulluk , suç üzerinde dolaylı ve doğrudan etkili olmaktadır. Bu ekonomik sistem bazen büyük bunalımlara neden olmakta ve bunun sonucunda işsizlik patlak vermektedir.

Ekonomik koşulların geçim düzeyinin oldukça altına düşmesi sonucunda aileler parçalanmakta ve ahlaki değerlerin yok olmasına sebebiyet vermektedir. Böyle ortamlarda yetişen çocukların ruhsal ve fiziksel açıdan ne denli sağlıklı olacağı aşıkardır. İnsanın hırçın, suça yönelmesine yanıt veren bu sistem suçun oluşmasını da oldukça iyi ifade etmektedir.

Tablo-8 de ise hükümlü olan çocukların aileleri içerisinde çalışan bireylerin dağılımı görülmektedir. Belirtilen yüzdeler içerisinde çeşitli nedenlerle hükümlü olarak ıslah evinde bulunan çocukların % 66,3'ü gibi büyük bir çoğunluğun çalıştığı dikkati çekmektedir. Aile bütçesine katkı sağlayarak ekonomik yönden daha rahat geçim koşulları elde etmek amacıyla küçük yaşta büyük zorlukların altına giren çocukların büyük kısmı beklentilerine yanıt bulamamakta acımasız hayatın kurbanı olmaktadır.

Hükümlü çocukların ailelerinde çalışanlar

	Sayısı	%
Ben	8	9,5
Babam ve annem	1	1,2
Ben, annem, babam	1	1,2

Ben, annem, babam, kardeşlerim	5	6
Ben, babam ve kardeşlerim	5	6
Babam ve kardeşlerim	6	7,1
Baba	14	16,7
Anne	2	2,4
Kardeşlerim	1	1,2
Amca, hala	1	1,2
Ben ve babam	33	39,3
Ben ve kardeşlerim	7	8,3
Toplam	84	100

Tablo-8 : *Hükümlü çocukların aile bireylerinden çalışanların dağılımı*

Özellikle işsizlik oranının gittikçe artmaya başladığı günümüzde, çocuk işçilerin sayısı ters orantılı olarak artış göstermektedir. Bu sonuç insanın aklına tek bir cevabı getirmekte olup ucuz işçilik ve işveren kesimine sigorta yükümlülüğünü getirmemesidir.

Zaten çocukların çalışmalarının esas nedenleri olarak yoksulluk ve eğitimsizlik gelmektedir. Bu iki kavram birbirleriyle oldukça uyuşmakta, fakir aileye mensup çocukların eğitim giderlerinin ailesi tarafından karşılanamaması bunun neticesi olmaktadır.

Bu nedenlerle çeşitli meslek gruplarında çalışmaya başlayan çocuklar aynı zamanda bir suç ortamına da itilmiş bulunmaktadır. Sabahın erken saatlerinde sokaklarda kalmak zorunda kalan bu çocuklar akşamın ve hatta gecenin geç saatlerinde eve dönmektedirler ki günün çeşitli saatlerinde ve özellikle geç saatlerde sarhoşlara, yankesicilere, sapıklara rastlamakta kötü alışkanlık edinmeleri her an mümkün olmaktadır.

		Hükümlünün İslah evinde olmasına neden olan suç						
		Mala karşı suç (hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık)	Gasp	Adam yaralama	Adam öldürme	Cinsel suç	Diğer	Toplam
Aile bireylerinden çalışanlar	Ben	2 2,40%		3 3,60%	3 3,60%			8 9,50%
	Babam ve annem				1 1,20%			1 1,20%
	Ben, annem, babam					1 1,20%		1 1,20%
	Ben, annem, babam, kardeşlerim	2 2,40%	1 1,20%		2 2,40%			5 6,00%
	Ben, babam ve kardeşlerim	3 3,60%				2 2,40%		5 6,00%
	Babam ve kardeşlerim		3 3,60%			3 3,60%		6 7,10%
	Baba		3 3,60%	3 3,60%	1 1,20%	7 8,30%		14 16,70%
	Anne		2 2,40%					2 2,40%
	Kardeşlerim				1 1,20%			1 1,20%
	Amca, hala					1 1,20%		1 1,20%
	Ben ve babam	12 14,30%	12 14,30%	1 1,20%	1 1,20%	7 8,30%		33 39,30%
	Ben ve kardeşlerim	2 2,40%		2 2,40%	1 1,20%		2 2,40%	7 8,30%
	Toplam	21 25,00%	21 25,00%	9 10,70%	10 11,90%	21 25,00%	2 2,40%	84 100,00%

Tablo-9: Hükümlü çocukların aileleri içerisinde çalışanlar ile bu çocukların işledikleri suçların dağılımı.

(Tabloda yer alan değerlerle ilgili olarak, $\chi^2 = 101,246$ 0,000 $P < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak iki değişken arasındaki ilişki anlamlıdır.)

Aile bireyleri içerisinde çalışan kişilerin olmasının, aile içi etkileşimi ne derece etkileyebileceği konusu başlı başına bir araştırma konusunu içermektedir. Ancak yukarıdaki tabloda aile bireyleri içerisinde çalışan şahısların yüksek oranına rağmen ekonomik sıkıntının yaşandığı, suç işlemiş çocukların büyük çoğunluğunun da çalışıyor olması, aile ve okul dışında yaşanan bir iş hayatının çocukla üzerinde kötü tesirleri olduğu bilinmekte ve tablodan da bu sonuç izlenebilmektedir. Tablo-9 da daha öncede belirtildiği gibi çocukların aile içerisinde büyük oranının çalışmakta olduğu görülmektedir. Özellikle çalışmakta olan bu çocukların %25lik bir kısmının mala karşı işlenen suçlarla (yankesicilik, dolandırıcılık, hırsızlık) yine aynı şekilde diğer bir % 25'lik kısmın gasp olduğu görülmektedir. Bu suçları % 25 cinsel suç, % 11,9 ile Adam öldürme, % 10,7 ile Adam yaralama takip etmektedir.

		Hükümlünün suçu işleme nedeni					
		Ekonomik nedenler	Namus sebebiyle	Kan davası	İntikam	Diğer	Toplam
Hükümlünün ıslah evinde olmasına neden olan suç	Mala karşı suç(hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık)	21					21
		25,00%					25,00%
	Gasp	8	5	1		7	21
		9,50%	6,00%	1,20%		8,30%	25,00%
	Adam yaralama	3	4		2		9
		3,60%	4,80%		2,40%		10,70%
	Adam öldürme	2	5	2	1		10
		2,40%	6,00%	2,40%	1,20%		11,90%
	Cinsel suç				1	20	21
					1,20%	23,80%	25,00%
Diğer					2	2	
					2,40%	2,40%	
toplam	34	14	3	4	29	84	
	40,50%	16,70%	3,60%	4,80%	34,50%	100,00%	

Tablo-10: Hükümlünün suç işleme nedenleri ile işlediği suç arasında ilişkiyi gösteren dağılım

(Tabloda yer alan değerlerle ilgili olarak, $\chi^2 = 104,371$ 0,000 $P < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak iki değişken arasındaki ilişki anlamlıdır.)

Tablo-10 da dikkati çekmesi gereken nokta ekonomik nedenlerle işlenen suçun ağırlıkta olmasıdır. Yani adam öldürme, adam yaralama ve gasp gibi suçların nedenleri arasında da ekonomik şartların etken olduğu bu tablodan izlenebilmektedir. Tablo-9 ile tablo-10 arasındaki ilişki bu nokta da kendini gösterir. Her ikisi de sonuçları itibariyle anlamlıdır.

Sonuç itibariyle aile ekonomisine katkı yoluyla çalışan çocuklar, yaşlıları gibi oynayıp, eğlenememekte, eğitimlerini tamamlayamamaktadırlar. Bu küçük bedenleri normal sağlıklı gelişimini tamamlayamaz, ruhen zayıf kalırlar. Bu daha ileriki yaşlarda kendini daha da farklı gösterebilmekte suç çevresinin içinde bir noktadan öteye gidemeyecek hale gelmektedirler.

4.1.2.3. Hükümlünün Anne, Baba Ve Kendisinin Eğitim Durumu İle İlgili Bulgular

Annenin eğitim durumu

	Sayısı	%
Hiç öğrenim görmedin ve okur yazar değilim	41	48,8
Hiç öğrenim görmedim ama okur yazarım	4	4,8
İlkokul terk	15	17,9
İlkokul mezunu	10	11,9
Ortaokul mezunu	3	3,6
Lise terk	7	8,3
Lise Mezunu	4	4,8
Toplam	84	100

Tablo-11: Hükümlünün Annesinin eğitim durumu ile ilgili dağılım

Hükümlünün annelerinin meslekleri incelendiğinde annelerin % 97 lik gibi büyük bir oranının ev hanımı olduğu görülmüştür. Annelerin çalışıyor olması düşünülerek çocukların ilgisizlik ve ihmal edilerek suça yönlendirilmesi sonucuna ulaşmak kolay gelebilirdi. Ancak çocukların annelerinin çalışmıyor olması ve evden

uzaklaşmalarına rağmen çocukların suç işlemleri, yetersiz görgü ve eğitime sahip annelerin çocuklarına giderek karmaşıklaşan sosyal yapıya uyum sağlamak için gereken bilgi ve becerileri kazandıramadıklarını düşündürmektedir. Tablo-11 de % 48,8 lik yarıya yakın bir oran ile annenin okur yazar olmadığı sonucu görülmektedir.

Çocukların ilk eğitimlerini aldıkları aile yuvalarında genellikle töre, gelenek ve görenekler doğrultusunda alışlagelmiş yöntemler ve sezgiye dayanılarak el yordamıyla eğitildikleri açıktır. Okuma yazma bilmeyen anne ve babanın çocuğu tanımak için hiçbir bilimsel aydınlanma yolu yoktur. Kaldı ki dünyanın en zor işlerinden biri olan ve hala uzmanların bile çocuk eğitim konusunda yetersiz kaldığı düşünölmektedir.

Babanızın öğrenim durumu

	Sayı	%
Hiç öğrenim görmedin ve okur yazar değilim	16	19
Hiç öğrenim görmedim ama okur yazarım	1	1,2
İlkokul terk	15	17,9
İlkokul mezunu	30	35,7
Ortaokul terk	5	6
Ortaokul mezunu	11	13,1
Lise terk	1	1,2
Lise Mezunu	1	1,2
Üniversite Mezunu	4	4,8
Toplam	84	100

Tablo-12: Hükümlünün babasının eğitim durumu ile ilgili dağılım

Babanın eğitim durumuna bakıldığında anneye oranla daha iç açıcı olduğu dikkati çekmektedir. Genel itibariyle babaların eğitim durumunun büyük çoğunluğunu % 35,7 ile ilkökul mezunları oluşturmuştur. % 19'luk okur yazar olmama durumu da göz ardı edilmemelidir. Ancak babaların eğitim durumunun annelere nazaran daha iyi durumda olmasının pek fazla önem arz etmediği görölmektedir. Ataerkil aile yapısının pek çok yerde korunduğı ölkemizde geleneksel olarak çocukların bakım ve eğitiminin

anneler tarafından yapıldığı düşünülürse okuma yazma bilmeyen annelerin yetiştirdiği çocukların çağdaş hayatın şartlarına ayak uydurmakta zorluk çekeceği açıktır. Nitekim Türk aile yapısı içerisinde en çok babanın sözünün geçtiği bilinmekte ve ataerkil bir aile yapısı olduğu ortaya konulmaktadır. Sonuç olarak annenin evde olup olmamasından çok , eğitim düzeyinin çocuğun suçla ilgili davranışlarda önem taşıdığı kanısı uyanmaktadır.

Hükümlünün eğitim durumu		
	Sayı	%
Hiç öğrenim görmedin ve okur yazar değilim	7	8,3
Hiç öğrenim görmedim ama okur yazarım	14	16,7
İlkokul terk	18	21,4
İlkokul mezunu	23	27,4
Ortaokul terk	14	16,7
Ortaokul mezunu	3	3,6
Lise terk	2	2,4
Lise mezunu	3	3,6
Toplam	84	100

Tablo-13: *Hükümlülerin eğitim durumu ile ilgili dağılım*

Hükümlü çocuklar ilgili olarak yapılan görüşmelerde çocukların büyük çoğunluğu tablo da da açıkça görüldüğü gibi büyük oranının ortaokul mezunu bile olamadığıdır. Ekonomik nedenler, ailenin eğitim konusunda desteğinin olmaması gibi nedenlerden dolayı çocukların gereken eğitimi alamamalı, okulun ruhsal yönden zaten bozulmaya başlamış çocukları gerektiği gibi ele alamamaları ve hatta onları okuldan soğutarak büsbütün okuldan kaçmalarına yol açması söz konusudur. Okula gidebilecek imkanı bulan ancak belirtilen nedenlerden dolayı anti-sosyal durumda olan çocuklar kendilerini okulda gösterememenin neticesi olarak başka ortamlarda bu ihtiyacını giderme yoluna gitmektedirler. Suç işleme bu yollardan en önemlisini oluşturur.

4.1.2.4.Aile İçindeki Duygusal Ortam ile İlgili Bulgular

Anne ve babalar, öncelikle çocuklarını tanımalı; onları, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirmelidirler. Bu konuda, kendi tutku ve arzularına göre değerlendirme yapmamalıdır. Anne ve baba çocukları için en önemli besinin sevgi ve hoşgörü olduğunu göstermek zorunda ve onlara gereken ilgi ve şefkati vermelidirler.

Ünlü düşünür J.J.Rousseau “ ocuğunuza hiçbir biçimde ağızdan ders vermeyiniz,”der. “ocuk, ancak derslerin deneyimlerini almalıdır. Ona hiçbir türde ceza uygulamayınız. Çünkü o, kabahatin ne olduğunu bilmez; ona asla diletirmeyiniz, çünkü sizi incitmesini bilmez”. Yani asıl olan sözle değil bilginin yaşayarak öğretmektir. Burada esas olan tebliğ değil, temsildir. Yani örnek olma. Aile çocuğuna ne verirse karşılığında onu alır.

Aile bireyleri arasında tartışma ve kavganın olup olmaması		
	Sayısı	%
Evet	44	52,4
Hayır	40	47,6
Toplam	84	100

Tablo-14: *Hükümlünün aile ortamında tartışmanın yaşanıp yaşanmadığını gösteren dağılım*

Yapılan anket sonucunda tablo-14 de görüldüğü üzere aile içerisinde yaşanan tartışma ve kavga sorusuna verilen evet yanıtı % 52,4 oranındadır. Bu oldukça yüksek bir orandır. Aile içinde yaşanan bu tip olumsuzluklar çocuğun ruhsal yapısını derinden etkilemekte ve yapı olarak hırçın ve saldırgan davranışlar göstermeye başlamaktadırlar. Normal aile düzeni içinde yaşayan çocukların tartışma ve kavganın yaşandığı ailelere nazaran suça eğilimleri daha az olmakta olduğu artık herkes tarafından kabul gören bir gerçektir.

Ailenin çocuklara karşı sert davranışlarının olup olmadığı		
	Sayı	%
Evet	49	58,3
Hayır	35	41,7
Toplam	84	100

Tablo-15: Ailenin çocuklarına karşı sert davranışının olup olmadığını gösteren dağılım

Anne ve baba arasında tartışma ve kavganın yaşandığı ailelerde genel itibariyle çocuklara karşıda bir şiddet uygulanmakta olduğu dikkat çekmektedir. Yukarıda ki tabloda anne ve babanın uyguladığı sert davranışların oranı % 58,3'ü göstermektedir.

Ailenin çocuklara karşı uyguladığı sert davranış türü		
	Sayı	%
Cevap yok	35	41,7
Fiziksel (dayak)	18	21,4
Sözle (hakaret, küfür vs)	7	8,3
Fiziksel ve sözle	24	28,6
Toplam	84	100

Tablo-16: Ailenin çocuklara karşı uyguladığı davranış türünü gösteren dağılım

Tablo-15 de kendilerine karşı sert davranış olmadığını söyleyen çocuk sayısı 35 kişi olması nedeniyle akabinde sorulan soru ile oluşturulan Tablo-16 da 35 kişi soruyu yanıtsız bırakmıştır. Tablo –16 da Suçlu çocuklardan aile içinde % 21,4'ü fiziksel, % 8,3'ü sözle, % 28,6 sı da hem fiziksel hem de sözlü şiddete uğramış bulunmaktadır. Aile içerisinde çocuğa karşı uygulanan şiddetin temel kaynağını genel itibariyle baba oluşturmaktadır.

Küçük yaştan itibaren aile içerisinde şiddete maruz kalan çocuklarda “evden kaçma”, “başkasına ait malı çalma” , “başkasına zarar verme” gibi uyumsuz davranış türleri ortaya çıkmaktadır. Aşağıdaki tabloda ise şiddete mağruz kalan ve şiddete mağruz kalmayan çocuklarla, işledikleri suçlar arasındaki ilişki dikkati çekmektedir.

		Hükümlünün şu anda İslah evinde olmasına neden olan suç						
		Mala karşı suç(hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık)	Gasp	Adam yaralama	Adam öldürme	Cinsel suç	Diğer	Toplam
Ailenin çocuklara karşı sert davranışlarının olup olmadığı	Evet	9 10,70%	9 10,70%	3 3,60%	8 9,50%	18 21,40%	2 2,40%	49 58,30%
	Hayır	12 14,30%	12 14,30%	6 7,10%	2 2,40%	3 3,60%		35 41,70%
Toplam		21 25,00%	21 25,00%	9 10,70%	10 11,90%	21 25,00%	2 2,40%	84 100,00%

Tablo-17: Hükümlünün şu anda İslah evinde olmasına neden olan suç ile Ailenin çocuklara karşı sert davranışlarının olup olmadığını gösteren dağılım

(Tabloda yer alan değerlerle ilgili olarak, $\chi^2 = 16,291$ 0,006 $P < 0,05$

olduğundan istatistiksel olarak iki değişken arasındaki ilişki anlamlıdır.)

Birsen Sonuvar’da ağır davranış bozukluğunda ruhsal ve sosyal etkenleri inceleyen çalışmasında disiplini çelişkili; tutumları aşırı derecede cezalandırıcı olan ailelerde çocuklarda ağır davranış bozukluğu ve suç işleme eğiliminin arttığını ifade etmektedir. Özellikle mala karşı suç ile gasp suçları gaye itibariyle birbirlerine benzemektedir. Bu nedenle ikisini tek grup altından toplamak mantıklı olacağından oranın % 21,40 oldacağı görülecektir. Aile içi şiddet ve özellikle çocuklara karşı uygulanan şiddetin onları suça yönelttiği izlenebilmektedir. Tabloda bu hususta dikkat çekici bir diğer nokta da cinsel suç oranının (% 21.40) yüksekliğidir. Ancak bu sonuç şiddetin doğrudan doğruya cinsel suça yöneltiltiği yönünde algılanmamalıdır. Aile içi şiddete mağruz kalan çocuklar şiddetin kimi olaylarda çözüm yolu olabileceğini, başkasına zarar verme konusunda insanları bundan alıkoyan düşüncelerin yeterince gelişmemesine, çoğunluğu kırsal kesimde yetişmiş kişiler olması nedeniyle ve ülkemizde genel bir eksiği olarak yetersiz cinsel eğitimin verilmemesi gibi nedenlerin bir toplamı olarak bu suç türü de yüksek oranda karışımıza çıkmaktadır.

Bu nedenle yukarıdaki tabloda gösterilen değerler sonuçları itibariyle

anlamlıdır.

4.1.2.5.Hükümlülerin Kendi ve Çevresindeki Bireylerin Alışkanlıkları ile İlgili

Bulguları

Anne, baba, kardeş ve diğer ile bireyleri ile arkadaş çevresinin alkol, sigara, uyuşturucu vs. kullanmaları, çocuk davranış yapılarında önemli derecede etkili bir faktördür. Suçluluk vakalarında ana baba arasında alkol kullanımının yaygın olduğu dikkati çekmektedir.

Babanın ne tür alışkanlıklarının olduğu		
	Sayı	%
Zararlı alışkanlığı yok	28	33,3
Babam sigara kullanıyor	15	17,9
Alkol sigara ve Kumar oynuyor	5	6
Alkol kullanıyor	12	14,3
Alkol ve sigara kullanıyor	24	28,6
Toplam	84	100

Tablo-18: Babanın alışkanlıkları ile ilgili dağılım

Annenin ne tür alışkanlıklarının olduğu		
	Sayı	%
Zararlı alışkanlığı yok	63	75
Annem sigara kullanıyor	20	23,8
Alkol ve sigara kullanıyor	1	1,2
Toplam	84	100

Tablo-19: Annenin alışkanlıkları ile ilgili dağılım

Arkadaş çevresinde ne tür alışkanlıkların olduğu		
	Sayı	%
Zararlı alışkanlığı yok	38	45,2
Arkadaşlar sigara kullanıyor	9	10,7
Alkol sigara ve uyuşturucu madde kullanıyorum	1	1,2
Alkol sigara ve uçucu madde kullanıyorum	2	2,4
Hepsini kullanıyor	2	2,4
Alkol kullanıyor	6	7,1

Uçucu madde kullanıyor	3	3,6
Alkol ve sigara kullanıyor	16	19
Alkol ve uçucu madde kullanıyor	7	8,3
Toplam	84	100

Tablo-20: Arkadaşlarının alışkanlıkları ile ilgili dağılım

Hükümlünün ne tür alışkanlıklarının olduğu		
	Sayısı	%
Zararlı alışkanlığım yok	22	26,2
Ben sigara kullanıyorum	24	28,6
Sigara kullanıyor Uçucu madde kullanıyorum	3	3,6
Alkol sigara ve uyuşturucu madde kullanıyorum	1	1,2
Alkol sigara ve uçucu madde kullanıyorum	2	2,4
Hepsini kullanıyorum	2	2,4
Alkol kullanıyorum	5	6
Uçucu madde kullanıyorum	1	1,2
Alkol ve sigara kullanıyorum	24	28,6
Toplam	84	100

Tablo-21: Hükümlünün kendisinin alışkanlıkları ile ilgili dağılım

Evdeki alkol ve diğer alışkanlıkların birçok olumsuz etkisi dikkatimizi çekmektedir. Bunlardan en önemlisi, çocuğun öğrenilen bir davranış bozukluğu olarak alkol ve benzeri alışkanlıkları kazanma tehlikesidir. Öte yandan ailedeki aşırı alkol alışkanlığı, çocuğun davranış yapısına doğrudan ya da dolaylı etkilerde bulunur; ailenin iç yapısını, statüsünü etkiler ve çatışmalara neden olur. Bütün bunlarda çocuğun sağlığını olumsuz yönde etkiler. Özellikle çocukların örnek olarak aldığı babanın bir kısım zararlı alışkanlıklara sahip olması, ilerde çocuğun babası gibi olmaması için hiç bir neden ortaya konulamayacaktır. Babanın Tablo-8 de görüleceği gibi, zararlı alışkanlıklara sahip babanın oranı % 66,7'dir.

Araştırmamızda aile ve arkadaş çevresinde görülen özellikle alkol konusundaki bulgularımız şu yöndedir. Özellikle deney grubunun yaklaşık olarak % 50 sinin ailesinde alkolik bireye rastlanmıştır. Yine aynı grup içerisinde hükümlü çocukların arkadaş çevresinde ise cevap vermeyenler hariç % 40,4 lük gibi bir rakam karşımıza çıkmaktadır.

Bununla birlikte bunca alkol vb. alışkanlıkların olduğu bir çevrede yaşayan çocuğun bundan etkilenmeme olasılığı yok denecek kadar azdır. Tablo-21 de sonuçlar göstermektedir ki görüşmeler sonucunda sorumuza cevap veren grup içerisinde alkol kullanan hükümlü çocuk oranı % 40,6 dır. Sonuç olarak alkol alışkanlığına gerek aile, gerek arkadaş ve gerekse kendisi açısından yüksek oranlarda rastlanılmıştır. Özellikle mala ilişkin suçlularda ve gasp suçunda alkol kullanımının yoğunluğunun diğer suçlara oranla daha fazla olduğu görülmektedir ki aşağıdaki tabloda bunu görmek mümkündür.

		Hükümlünün İslah evinde olmasına neden olan suç						
		Mala karşı suç(hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık)	Gasp	Adam yaralama	Adam öldürme	Cinsel suç	Diğer	Toplam
tü r alı şık	Ben sigara	3	4		5	10	2	24

	kullanıyorum	3,60%	4,80%		6,00%	11,90%	2,40%	28,60%
	Sigara kullanıyor					3		3
	Uçucu madde kullanıyorum					3,60%		3,60%
	Alkol sigara ve uyuşturucu madde kullanıyorum				1			1
					1,20%			1,20%
	Alkol sigara ve uçucu madde kullanıyorum		1			1		2
			1,20%			1,20%		2,40%
	Hepsini kullanıyorum	2						2
		2,40%						2,40%
	Alkol kullanıyorum	1	1	1	2			5
		1,20%	1,20%	1,20%	2,40%			6,00%
	Uçucu madde kullanıyorum					1		1
						1,20%		1,20%
	Alkol ve sigara kullanıyorum	10	11			3		24
		11,90%	13,10%			3,60%		28,60%
	Cevap Yok	5	4	8	2	3		22
		6,00%	4,80%	9,50%	2,40%	3,60%		26,20%
	Toplam	21	21	9	10	21	2	84
		25,00%	25,00%	10,70%	11,90%	25,00%	2,40%	100,00%

Tablo-22: Hükümlünün kendi alışkanlıkları ile işlediği suç arasındaki ilişkiyi gösteren dağılım

(Tabloda yer alan değerlerle ilgili olarak, $\chi^2 = 75,273$ 0,001 $P < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak iki değişken arasındaki ilişki anlamlıdır.)

Dikkat edilirse en büyük yüzdeleri %25 lik oranla Mala karşı suçlar, % 25 lik oranla Gasp ve % 25 lik oranla cinsel suçlar oluşturmaktadır. Gasp ve mala karşı suçları yapı olarak tek bir kategoride ele alabilmemiz mümkün olup % 50 lik bir rakama ulaşmamızı temin etmektedir. Bu nedenle genel itibariyle alkol, uyuşturucu madde ve uçucu maddeler bir kısım suçların işlenmesini kolaylaştırmasından dolayı eksik olmaması gereken bir etmen olarak düşünülmektedir. Sonuçları itibariyle oranlar anlamlıdır.

4.1.2.6. İç Göçün Yarattığı Etkiler ile İlgili Bulgular

Özellikle çoğu araştırmacının da üzerinde çoğunlukla durduğu ve ortak kanıya vardıkları konulardan biri de demografik etkenlerin ekonomik ve kültürel sorunlarla iç içice bulunması, suç olgusunu ortaya çıkarmakta ve suçluluğun artışına neden

olmaktadır. Alışılmış bir çevreden yepyeni ve değişik bir ortama uyum gösterebilmenin çok güç olduğunu, bu güçlüğü pek çok çocuğu suça yöneltmektedir.

Hükümlü çocuğun ailesinin herhangi bir yerden iç göç yaşayıp yaşamadığı		
	Sayı	%
Evet	49	58,3
Hayır	35	41,7
Toplam	84	100

Tablo-23: *Hükümlü çocuğun ailesinin herhangi bir yerden göç edip etmediği ile ilgili bulgu.*

Göç Edilen Yer		
	Sayısı	%
Kırsal Bölge (köy, kasaba)	34	40,5
Şehrin gecekondü bölgesi	9	10,7
Şehir merkezi	6	7,1
Toplam	49	100

Tablo-24: *Hükümlü çocuğun ailesinin göç ettiği yer ile ilgili bulgular.*

Tablo 23 de hükümlü çocukların ailesinin % 58,3 i göç olgusunu yaşamış olduğu, % 41,7 lük kısmının ise bu olayı gerçekleştirmediği görülmektedir.

Özellikle tablo 24 te göç olgusunu gerçekleştiren ailelerin bu hareketinin %34'ünün kırsal kesimden gerçekleştirmiş oldukları görülmektedir.

Yaşanılan Yerin Özelliği		
	Sayısı	%
Kırsal Bölge (köy, kasaba)	33	39,3
Şehrin gecekondü bölgesi	32	38,1
Şehir merkezi	19	22,6

Toplam	84	100
---------------	----	-----

Tablo-25: *Hükümlü çocukların ailelerin en son yaşadıkları yer ile ilgili bulgular.*

Ayrıca bu tabloda dikkati çeken bir nokta tablo 23 de belirtildiği gibi % 58,3 lik gibi büyük bir oranda göç yaşamış olan ailelerin % 38,1 inin şehrin gecekondu kesimine % 22,6 sının ise şehir merkezine göç etmiş oldukları görülmektedir.

Gelenek görenek, töre gibi hususlar ile insanların kontrol altında tutulabildiği, herkesin birbirini tanıdığı nüfusu az olan kırsal bölgelerden gelen çocuklar ve gençler, kentlilerin önyargıları yüzünden de soyutlanması , yeni sosyo-ekonomik ve kültürel sisteme uyum gösterememe yüzünden, az ya da çok ağırlıkta suçlar işlemeye yönelmelerini kolaylaştırmaktadır.

Belirli bir kültür ve ekonomiye sahip aileler geldikleri kırsal kesimde yaşadıkları hayat tarzını da şehrin belli kesimlerine taşımaktadır. Eski yaşam tarzından uzaklaşamayan bu aileler kendi çoğunluklarını oluşturdukları küçük bir gecekondu toplumu meydana getirmektedirler. Ancak bir türlü kopamadıkları alıştıkları hayat tarzı, bambaşka bir alemin cereyan ettiği şehir yaşamıyla asla uzlaşmamakta ve bu ikilemden doğan çatışma çocuklar ve gençler üzerinde aksi yönde tesir ederek suç olgusunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Herkesin birbirini yeterince tanıdığı, örf ve adetlerin ön planda olduğu, yani sosyo-kültürel yapının tamamen farklılık gösterdiği kırsal kesimlerden şehir yerlerine gelerek farklı bir yaşam tarzı ile karşılaşan gençler ve çocuklar ergenliklerin en faal olduğu dönemlerinde, özellikle medyanın da etkisi ile sapmalara uğramaktadırlar. Bu sapmalar suçların işlenmesine tesir etmekte ve vahim neticelere sebebiyet vermektedir.

4.1.2.7. Kitle İletişim Araçları ile İlgili Bulgular

Bugünün dünyasında dergi, gazete, kitap gibi basın-yayın araçları ile radyo, sinema, televizyon, video filmleri gibi görüntülü ve sesli olan kitle iletişim araçları insanlara bilgi aktarımında bulunmaktadır. İletişim araçları bilgi aktarımının yanı sıra bireylerin ve toplumun yaşamını değiştirecek davranış değişikliklerinin ortaya çıkmasına neden olur. Ortak amaçların, beklentilerin, duyguların, düşüncelerin, değerlerin, inançların, tutumların ve eylemlerin oluşmasına katkıda bulunur.

Özellikle televizyon bu konuda en etkili olanlarından biridir ve hükümlü çocuklarla yapılan görüşmenin kitle iletişim araçları konusunda kaynağı oluşturur.

Hükümlünün ıslah evine girmeden önce televizyon izleyip izlemediği		
	Sayı	%
Evet	82	97,6
Hayır	2	2,4
Toplam	84	100

Tablo-27: *Hükümlünün ıslah evine girmeden önce kitle iletişim araçlarından olan televizyon izleyip izlemediği ile ilgili bulgular*

Tabloda açık olarak görüldüğü üzere çocukların % 97,6 sı televizyon izlediklerini belirtmişlerdir.

Kitle iletişim araçlarından yapılan yayınların öncelikle çocukları, gençleri ve bilgi-kültür düzeyine göre erişkinleri etkilediği saptanmıştır. Ancak çocuk ve gençlerimizin boş zamanlarının büyük bir bölümünün eğlence ile geçtiğini biliyoruz. Ancak son zamanlarda denetlenemeyen ve ticari amaç güden eğlence araçlarının çoğaldığını, çocuklar ile gençler üzerinde olumsuzluklar yaratarak suç işleme

oranlarını yükselttiğine hemen her gün yaşanan yüzlerce olayda tanık oluyoruz. Dünyanın bir çok ülkesinde bazı yazılı eserlerin, kanlı katilleri öykülendiren, müstehcen öykü ve resimleri içeren yayınların insanlardaki suç işleme dürtülerini geliştirdiği görülmüş ve kanıtlanmıştır.

Özellikle televizyon bu konuda en etkili olanlarından biridir ve hükümlü çocuklarla yapılan görüşmenin kitle iletişim araçları konusunda kaynağı oluşturur.

Hükümlünün en çok tercih ettiği programlar		
	Sayı	%
Sinema	30	35,7
Dizi, spor	3	3,6
Dizi	3	3,6
Yarışma	1	1,2
Spor	3	3,6
Haber	2	2,4
Sinema ve dizi	13	15,5
Sinema ve spor	1	1,2
Hepsi	26	31
cevap yok	2	2,4
Toplam	84	100

Tablo-28: *Hükümlünün tercih ettiği programları gösteren değerler*

Kitle iletişim araçlarından televizyonun hızla yayılması, kanal sayısının artması bu yolla izleyicilere şiddet eylemleri ile suçlu davranış biçimlerinin sunulması bireylerdeki suç işleme davranışı ile kitle iletişim araçları arasındaki ilişki sorununu ön plana çıkartmıştır. Bilginin iletimi işlevini üstlenen kitle iletişim araçlarının kişi

üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri vardır. Kulağa ve göze hitap eden televizyonun çocuk ve gençlerin eğitiminde önemli görevler üstlendiği belirlenmiştir.

Televizyonlardaki saldırgan görüntülerin, şiddet içerikli filmlerin ve eylemlerin, pornografik öğelerin yer alması çocukları ve gençleri olumsuz yönde etkilemekte, uzun süre televizyon izleyenlerin, izlemeyenlere oranla daha güvensiz, kuşkucu, kızgın ve öfkeli oldukları görülmüştür.

Tablo-28 de çocukların % 83,5'inin sinema ve ilgili programları izlemekten hoşlandıkları görülmektedir. % 14, 4'lük kısmı ise sinema yerine diğer programları tercih etmekte ve % 2,4'ü ise bu konuda yorum yapmaktan çekinmektedir.

Hükümlünün şiddet konulu filmleri izleyip izlemediği		
	Sayı	%
Evet	63	75
Hayır	21	25
Toplam	84	100

Tablo-29 : *Hükümlünün şiddet konulu film izlemekten hoşlanıp hoşlanmadığı ile ilgili dağılım*

Tabloda da açıkça izlendiği gibi hükümlülerin çoğunun(% 75'inin) şiddete dayalı filmleri seyretmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Huzursuzluğun, şiddetin, sevgisizliğin, ilgisizliğin, eğitimsizliğin yoğun olduğu ailelerde yetiştikleri ve değişik sosyal sapma davranışları içindeki arkadaşlarıyla etkileşimde buldukları anlaşılın bu çocukların, kitle iletişim araçlarının da etkisiyle, çeşitli şiddet eylemlerini öğrendiği, bu tür filmlerde her zaman kötü davranışların bir cezayla sonuçlanmaması sebebiyle suç işlemeyi üne ve zenginliğe kavuşmanın kısa ve kolay bir yolu olarak algılayarak suç işlemeye yöneldiği düşünülebilir.

Hükümlülerin işledikleri suç türleri

		Mala karşı suç(hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık)	Gasp	Adam yaralama	Adam öldürme	Cinsel suç	Diğer	Toplam
Hükümlünün şiddet konulu filmleri izlemekten hoşlanıp hoşlanmadığı	Evet	14	17	3	10	17	2	63
		16,70%	20,20%	3,60%	11,90%	20,20%	2,40%	75,00%
	Hayır	7	4	6		4		21
		8,30%	4,80%	7,10%		4,80%		25,00%
Toplam		21	21	9	10	21	2	84
		25,00%	25,00%	10,70%	11,90%	25,00%	2,40%	100,00%

Tablo-30: Hükümlünün şiddet konulu filmleri izlemekten hoşlanıp hoşlanmadığı ile işledikleri suçlar arasındaki ilişkinin dağılımı

(Tabloda yer alan değerlerle ilgili olarak, $\chi^2 = 13,905$ 0,016 $P < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak iki değişken arasındaki ilişki anlamlıdır.)

Tabloya dikkat edilirse şiddet filmlerini izleyen hükümlü çocukların genel itibarıyla %20,20 ile gasp, % 20.20 ile cinsel suçlar, % 16,70 ile mala karşı suçlar ve % 11,90 ile adam öldürme izlemektedir.

Şiddet filmlerinin çoğu iyi ve kötü arasındaki mücadeleyi yansıtarak basitleştirilmekte, iyinin fantastik çarpışmalar neticesinde kötüyü yendiğini; mantığın değil gücün çözüm yolu olduğu aslında kahramanın bir katil olduğu fakat haklı sebeplerle cezalandırılmadığı görülmekte ve çocukların bu filmleri izleyerek kendilerine kahramanlardan birer model seçtikleri görülmektedir. Ancak gerçek hayatın filmlerdeki gibi olmadığını öğrenmeleri acı tecrübeyi gerçekleştirdiklerinde ortaya çıkmıştır.

4.1.2.8. Hükümlünün Aile ve Arkadaş Çevresinde Suç İşlemiş Şahıslarla İle İlgili

Bulgular

Hükümlünün Aile ve Arkadaş Çevresinde Suç İşlemiş Şahısların Olup Olmadığı

	Sayı	%
--	------	---

Evet	45	53,6
Hayır	26	31
Bilmiyorum	13	15,5
Toplam	84	100

Tablo-31: *Hükümlünün aile ve arkadaş çevresinde suç işlemiş şahısların olup olmadığı ile ilgili dağılım*

Tablo-31 de çok yüksek oranda hükümlünün çevresinde önceden suç işlemiş şahıslara rastlamaktayız. Bu doğal bir sonuç olarak düşünülebilir. Amerika’da yapılan bir araştırma neticesinde ailesinde suçlu olan bireyin (özellikle baba) olması çocuğun suça yönelmesinde önemli bir etken olduğu ortaya çıkmıştır. Tablo-31 de elde edilen veriler araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

İnsanlar doğdukları andan itibaren yaşam mücadelesine aileleri ile başlarlar. İlk eğitimlerini ailelerinden alırlar. Aldıkları eğitim, bilgi ve beceri bazen doğrudan anne ve baba tarafından kimi zaman da çocuk tarafından gözlemleyerek alınır. Çocuk her zaman kendisine aile içinde örnek alabilecek bir model seçer. Genel itibariyle erkek çocuklar için bu kişi baba, kız çocukları içinde anne olmaktadır. Eğer ki aile içerisinde suç işlemiş ve belli nedenlerden dolayı teşvik görmüş ve işlediği bu suç nedeniyle övülen bir suçlu aile bireyi var ise çocuk adına geleceğini görmek zor olmamalıdır.

Bununla beraber arkadaş çevresi de bu olaya katkıda bulunur. Belirli bir çevre içerisinde saygınlık elde etme noktası, onlarla beraber ortak hareket edebilme, kendini kanıtlama gibi pek çok nedenle suça yönelebilmektedirler. Özellikle açlık ve sefalet yüzünden suç işleyen, kuralları çiğnemeyi eğlence haline getiren, topluma kendini farklı yönlerde kanıtlama çabası içerisinde olan ve bunu korku salarak gidermeye çalışan bir arkadaş grubu ise çocuğun kendini geri çekmesi

çoğu zaman mümkün olamamakta ve şu an üzerinde çalıştığımız konulara kaynak haline gelmektedirler.

**Aile veya arkadaş çevresinden
sabıkası olanlar**

	Sayısı	%
Sabıkalı yok	39	46,4
Baba	13	15,5
Kardeş	5	6
Amca, hala	3	3,6
Arkadaşlarım	10	11,9
Babam ve Kardeşimin	13	15,5
Dede	1	1,2
Toplam	84	100

Tablo-32: *Hükümlünün çevresinde sabıkası olanlarla ilgili dağılım*

Sonuçlarda da açık olarak belirtildiği gibi sadece aile içerisinde suç işlemiş bireyler olarak sadece baba % 15,5, kardeş % 6, amca veya hala % 3,6, dede % 1,2, baba ve kardeş % 15,5 olduğu görülebilmekte ve aile içinde suç işlemiş bireylerin toplam yüzdesi % 41,8 olarak karşımıza çıkmaktadır. Arkadaşların ise % 11,9 olduğu görülmektedir. Rakamlar orantılı olarak dağılım göstermektedir.

4.1.2.9. Hükümlünün Arkadaş Çevresi İle İlgili Bulgular

Suç işlemede arkadaş çevresinin rolü önemlidir. Çevreyle iyi iletişim kuramayan çocuklarla, otoriteye başkaldırma eğilimi gösteren çocuklar belirli bir arkadaş grubuna katılmakta, bu grupta sosyal kabul görme ve bir statü sahibi olabilmek için grup dayanışmasına gereksinim duymaktadırlar. Bu beraberlik zaman içinde ergenlik çağının özelliklerinin de etkisiyle bir suçluluk çetesine dönüşebilmektedir. Suç işleyen çocukların arkadaşları arasında suçlu, sosyopat ve alkol kullananların çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Ergenlik döneminin kendini arama, kurulu düzene başkaldırma, çelişkiler ve belirsizlikler içinde bulunma şeklinde özetlenebilecek bazı özellikleri, gençte onu destekleyecek, değerlerini paylaşacak ve bu ölçüde de

özdeşleşebilecek bir arkadaş grubu özlem ve ihtiyacını doğurmaktadır. Katıldığı grupta suçlu gençlerin oluşu, sonuçta onun suça yönelmesine yol açabilmektedir.

Hükümlünün Boş Zamanlarını Geçirebileceği

Arkadaş Grubunun Olup Olmadığı

	Sayı	%
Evet	47	56
Hayır	37	44
Toplam	84	100

Tablo-33: *Hükümlünün Boş Zamanlarını Geçirebileceği Arkadaş Grubunun Olup Olmadığı ile ilgili dağılım*

Genel olarak her insan da olduğu gibi hükümlü çocuklarında sürekli beraber olduğu arkadaş grubu olanlar vardı. % 56 lık bir dilim aslında çok yüksek bir oran değildir. İnsan, insan olması nedeniyle toplu olarak yaşamak durumundadır. Bu nedenle eldeki rakam yüksek bir oranı simgelemez. Ancak % 56 lık bir arkadaş grubu içerisinde Tablo-32 de belirtildiği gibi suçlu arkadaş grubunun bulunma oranı % 11,9 dur. % 100, lük bir oran olduğu düşünüldüğünde bu oran % 23,8 e çıkmaktadır. bu da 100 kişilik bir grubun 4'te 1'ine tekabül etmekte, yani 1000 kişilik bir grupta 250 kişi doğrudan suçlu arkadaş olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu rakam düşünüldüğünde hiç te küçümsenemeyecek bir rakamdır.

4.1.2.10. Hükümlülerin İşledikleri Suç Türleri ile İlgili Bulgular

Hükümlülerin İşledikleri Suç Türleri		
	Sayı	%
Mala karşı suç(hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık)	21	25
Gasp	21	25
Adam yaralama	9	10,7
Adam öldürme	10	11,9
Cinsel suç	21	25
Diğer	2	2,4
Toplam	84	100

Tablo-34: *Hükümlülerin işledikleri suçlara göre dağılım*

Yukarıdaki tabloda enteresan bir eşitlik söz konusudur. mala karşı suç, gasp ve cinsel suç % 25 lik bir oranla en yüksek yüzdeleri oluşturmaktadırlar. Bunu, adam yaralama ve adam öldürme suçları takip etmektedir. Ancak Gasp suçu doğrudan doğruya insana zarar vermektense ziyade herhangi bir alet veya silah kullanmak suretiyle para veya mal elde etmek olduğu düşünüldüğü takdirde ortak olarak % 50 lik bir oranda mal aleyhine suç olarak değerlendirilebilir. Şu an itibariyle de polis kayıtlarında bu tip suçların gerçekten yüksek oranlarda olduğu görülmektedir ki alttaki tabloda bu izlenebilmektedir. Ekonomik nedenler % 40,5 gibi bir orana sahip olup bunun dışındaki nedenler dağılım içerisinde düşük yüzdelere sahiptirler.

Suç işleme nedeni		
	Sayı	%
Ekonomik nedenler	34	40,5
Namus sebebiyle	14	16,7
Kan davası	3	3,6
İntikam	4	4,8
Diğer	29	34,5
Toplam	84	100

Tablo-35: *Hükümlülerin suç işleme nedenleri ile ilgili dağılım*

Daha önce suç işlemeyen önceki sosyal hayatları incelenen hükümlülerin çoğunun yeterince eğitime sahip olmayan, alt gelir düzeyinde, sık sık çatışma ve fiziksel

şiddetin görüldüğü , çocuğun anlayışla karşılanmayıp genellikle dövülerek cezalandırıldığı, ailelerden geldiği belirtilmişti. Bu çocuklar şiddeti aile içinde öğrenmeye başladıkları ve aradıkları sevgi ve şefkati bulamamaları yüzünden arkadaş çevresine yöneldikleri ve bu çevrede de genellikle suça yönelmelerin çoğunlukla yaşandığı, bunda kendi eğitimsizliklerin ve kitle iletişim araçlarından da edindikleri izlenimlerinde etkili olmuş olabileceği akla gelmektedir.

Cinsel suç olgusu tablolarda dikkat edilirse önemli bir yer edinmektedir.

Özelikle babaların olumsuz alışkanlık ve davranışlarının olması, erkek çocuğunu olumsuz bir modele sahip olmasına veya babayı reddederek sokaktaki bir arkadaşını örnek almayı tercih edebilmektedir. Erkek olmayı bir üstünlük sayan ataerkil aile ; yetersiz eğitim sebebiyle; kendisini çevresine kabul ettirmeyi başka bir yolla başaramayan ve ailesinden başlayarak şiddeti tanıyan bu çocukları, erkekliklerini ispatlamak için suça yönlendirmede katkıda bulunmuş olabilmektedirler.

5. BEŞİNCİ BÖLÜM

5.1 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu alan araştırmasında Ankara çocuk İslah Evindeki 84 adet hükümlü erkek çocuğun suç işlemlerinde rol oynayan faktörler sosyo-kültürel ve ekonomik bağlamda incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya kaynaklık eden hükümlülerin çoğunun kırsal alanda doğup şehir merkezlerine göç ettikleri görülmüş suç işleme açısından en fazla risk altında olduklarını; bu çocukların kendi eğitimlerine ve yeteneklerine uygun iş bulamamalarının, anominin, kentteki eğitim imkanlarına rağmen ekonomik yetersizlik yüzünden bundan kaçınmalarının onları suç işlemeye itebileceğini düşündürmektedir.

Hükümlülerin çok büyük kısmının nüfusça kalabalık ailelerden gelmesi, aile büyüdükçe çocuklara gösterilen ilginin, onlar üzerindeki denetimin ve her çocuğun ailenin sahip olduğu sınırlı imkan ve avantajlardan aldığı payın azalacağını; dolayısıyla bu faktörlerin suç işlemeyi kolaylaştırabileceğini akla getirmiştir.

Haklarında araştırma yapılan hükümlülerin ifadelerinden çoğunun, çağımızın hayat standartlarına göre alt düzeyindeki ailelerden geldiği anlaşılmıştır. Yoksulluk ,

suç üzerinde dolaylı ve doğrudan etkili olmaktadır. Bu ekonomik sistem bazen büyük bunalımlara neden olmakta ve bunun sonucunda işsizlik patlak vermektedir. Ekonomik koşulların geçim düzeyinin oldukça altına düşmesi sonucunda aileler parçalanmakta ve ahlaki değerlerin yok olmasına sebebiyet vermektedir. Böyle ortamlarda yetişen çocukların ruhsal ve fiziksel açıdan ne denli sağlıklı olacağı aşıkardır. çeşitli meslek gruplarında çalışmaya başlayan çocuklar aynı zamanda bir suç ortamına da itilmiş bulunmaktadır. Sabahın erken saatlerinde sokaklarda kalmak zorunda kalan bu çocuklar akşamın ve hatta gecenin geç saatlerinde eve dönmektedirler ki günün çeşitli saatlerinde ve özellikle geç saatlerde sarhoşlara, yankesicilere, sapıklara rastlamakta kötü alışkanlık edinmeleri her an mümkün olmaktadır.

İnsanın hırçın, suça yönelmesine yanıt veren bu sistem suçun oluşmasını da oldukça iyi ifade etmektedir. aile ekonomisine katkı yoluyla çalışan çocuklar, yaşlıları gibi oynayıp, eğlenememekte, eğitimlerini tamamlayamamaktadırlar. Bu küçük bedenleri normal sağlıklı gelişimini tamamlayamaz, ruhen zayıf kalırlar. Bu daha ileriki yaşlarda kendini daha da farklı gösterebilmekte suç çevresinin içinde bir noktadan öteye gidemeyecek hale gelmektedirler.

Çocukların ilk eğitimlerini aldıkları aile yuvalarında genellikle töre, gelenek ve görenekler doğrultusunda alışlagelmiş yöntemler ve sezgiye dayanılarak el yordamıyla eğitildikleri açıktır. Okuma yazma bilmeyen anne ve babanın çocuğu tanımak için hiçbir bilimsel aydınlanma yolu yoktur. Kaldı ki dünyanın en zor işlerinden biri olan ve hala uzmanların bile çocuk eğitim konusunda yetersiz kaldığı düşünülmektedir.

Genel olarak yapılan görüşme neticesinde annelerin eğitim durumunun çok az olduğu veya hiç olmadığı, hatta çoğunun okuma yazma dahi bilmediği ortaya çıkmıştır. İlk eğitimin ailede kazandırıldığı ve bu işi asıl yüklenen bireyin anne olduğu

göz önüne alındığında eğitim konusunda çocuğun gelişmesinde olumsuz bir etkiye bulunacağı, dolayısıyla suç işlemekten alıkoyan niteliği kazanamayacağı açıktır.

Babaların da öğrenim derecesinin düşük olması hükümlülerin genellikle eğitim düzeyi düşük ailelerden geldiği görüşünü desteklemektedir. Erkek çocukların gelişmesinde ve kişilik kazanmasında babanın bir model olarak çok önemli bir yeri olduğu düşünülürse eğitimsiz, ya da öğrenim düzeyi düşük olan babaların çocukları toplumun meşru saydığı davranışlar içine girmelerindeki etkilerinin zayıf kalacağını, onların topluma faydalı bir biçimde yetişmelerinde rehberlik görevini yeterince getiremediklerini düşündürmüştür.

Suç işlemiş çocukların kendilerinin de genelde yeterli eğitim görmemiş olmaları eğitimin eksikliğinin ve kalitesinin düşüklüğünün bu hükümlerin sahip olduğu bir problem olarak görülmüş; dolayısıyla eğitimin hem kalite hem de imkanlar bakımından yetersizliğinin suç işlemeyi etkileyen faktörlerden biri olması ihtimalini büyük ölçüde güçlendirmiştir.

Aile bireyleri arasında sürekli tartışma ve kavganın yaşanması, aile huzurunun olmaması, ruhsal ve fiziki baskının toplumun temeli olan aileden eksik olmaması geleceğimiz denem çocukların ne denli sağlıklı olarak gelişebileceğini herhalde anlatır bizlere. Sonuçlara bakıldığında hükümlü çocukların büyük kısmının aile içi şiddete maruz kaldığını, anne ve baba arasındaki tartışmalara yüksek oranlarda rastlanıldığı görülmüştür. Aile bireyleri arasında sevgiye ve karşılıklı anlayışa dayanan etkileşim eksikliği ve yetersizliğinin çocukların suç işlemelerini kolaylaştırdığı düşüncesine yol açmıştır. Burada belirtilenleri toplamamız gerekirse, huzursuz, mutsuz, çatışmaların sıkça görüldüğü, babanın ilgisiz, sevgisiz ve fiziki şiddete dayanan sosyal açıdan patolojik davranışların bulunduğu; annenin ise ezik, güçsüz ve çocuğu eğitici vasıflardan yoksun olduğu; şiddetin yaptırım aracı olarak kullanıldığı bu tür ailelerin çocukları suça itebilecekleri kanaatine varılmıştır.

Aile bağıları zayıflayan çocukların zamanlarını genelde arkadaş çevresinde geçirmekten hoşlandıkları ve arkadaş çevresinden sosyal sapma içerisine girenlerin olduğu görülmüştür. Bu tip çocuklar aile içerisinde yeterli mutluluğu ve aidiyeti bulamamış, kendisine değer verildiğini görmek, sevgiyi aramak, kendilerini bulmak ve hatta ispatlamak; özgürlüğü tatmak amacıyla bu arkadaş çevresine girmekte ve daha önce suç işlemiş olanlarla karşılaştıklarında çok rahat bir şekilde kendileri de suç işlemeye başlamakta oldukları anlaşılmıştır.

Anne, baba, kardeş ve diğer ile bireyleri ile arkadaş çevresinin alkol, sigara, uyuşturucu vs. kullanmaları, çocuk davranış yapılarında önemli derecede etkili bir faktördür. Suçluluk vakalarında ana baba arasında alkol kullanımının yaygın olduğu dikkati çekmektedir.

Evdeki alkol ve diğer alışkanlıkların birçok olumsuz etkisi dikkatimizi çekmektedir. Bunlardan en önemlisi, çocuğun öğrenilen bir davranış bozukluğu olarak alkol ve benzeri alışkanlıkları kazanma tehlikesidir. Öte yandan ailedeki aşırı alkol alışkanlığı, çocuğun davranış yapısına doğrudan ya da dolaylı etkilerde bulunur; ailenin iç yapısını, statüsünü etkiler ve çatışmalara neden olur. Çalışmamızda göstermektedir ki ıslah evine girmeden önce çocukların büyük çoğunluğu alkol vb. alışkanlıkları edinmişlerdir.

Özellikle çoğu araştırmacının da üzerinde çoğunlukla durduğu ve ortak kanıya vardıkları konulardan biri de demografik etkenlerin ekonomik ve kültürel sorunlarla iç içice bulunması, suç olgusunu ortaya çıkarmakta ve suçluluğun artışına neden olmaktadır. Alışılmış bir çevreden yepyeni ve değişik bir ortama uyum gösterebilmenin çok güç olduğunu, bu güçlüğü pek çok çocuğu suça yöneltmektedir. Gelenek görenek, töre gibi hususlar ile insanların kontrol altında tutulabildiği, herkesin birbirini tanıdığı nüfusu az olan kırsal bölgelerden gelen çocuklar ve gençler, kentlilerin önyargıları yüzünden de soyutlanması, yeni sosyo-

ekonomik ve kültürel sisteme uyum gösterememe yüzünden, az ya da çok ağırlıkta suçlar işlemeye yönelmelerini kolaylaştırmaktadır. Belirli bir kültür ve ekonomiye sahip aileler geldikleri kırsal kesimde yaşadıkları hayat tarzını da şehrin belli kesimlerine taşımaktadır. Eski yaşam tarzından uzaklaşamayan bu aileler kendi çoğunluklarını oluşturdukları küçük bir gecekondu toplumu meydana getirmektedirler. Ancak bir türlü kopamadıkları alıştıkları hayat tarzı, bambaşka bir alemin cereyan ettiği şehir yaşamıyla asla uzlaşmamakta ve bu ikilemden doğan çatışma çocuklar ve gençler üzerinde aksi yönde tesir ederek suç olgusunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır ve bu sonuçlar bir kez daha tablolarda yansımıştır.

Kitle iletişim araçlarından yapılan yayınların öncelikle çocukları, gençleri ve bilgi-kültür düzeyine göre erişkinleri etkilediği saptanmıştır. Ancak çocuk ve gençlerimizin boş zamanlarının büyük bir bölümünün eğlence ile geçtiğini biliyoruz. Ancak son zamanlarda denetlenemeyen ve ticari amaç güden eğlence araçlarının çoğaldığını, çocuklar ile gençler üzerinde olumsuzluklar yaratarak suç işleme oranlarını yükselttiğine hemen her gün yaşanan yüzlerce olayda tanık oluyoruz. Dünyanın bir çok ülkesinde bazı yazılı eserlerin, kanlı katilleri öykülendiren, müstehcen öykü ve resimleri içeren yayınların insanlardaki suç işleme dürtülerini geliştirdiği görülmüş ve kanıtlanmıştır.

Televizyonlardaki saldırgan görüntülerin, şiddet içerikli filmlerin ve eylemlerin, pornografik öğelerin yer alması çocukları ve gençleri olumsuz yönde etkilemekte, uzun süre televizyon izleyenlerin, izlemeyenlere oranla daha güvensiz, kuşkucu, kızgın ve öfkeli oldukları görülmüştür. Sonuçlar bunu apaçık göstermiştir.

Hükümlülerin işledikleri suçların başında Mala karşı suçlar, gasp, cinsel suçlar gelmektedir. Hükümlülerin çoğununun gelir düzeyinin düşük olması ve aile içi şiddetin yaşanması nedeniyle mala karşı suçların ve gaspın işlenmesini, cinsel eğitim eksikliği

ve yetersizliği ile kitle iletişim araçlarının bu gibi konularda gerekli denetimi sağlamamalarını destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Haklarında araştırma yapılan Ankara ocuk Islah Evindeki suçlu ocukların Türkiye’de ocuk ve gençlerin suç işlemelerini etkileyen faktörlerle ilgili düşünceleri , bir lyye kadar, diğer bulguların önemli bir kısmının özetini yansıtılmaktadır.

Ankara ocuk Islah Evindeki hükümlülerin suç işleme sebeplerini sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan incelemeyi hedefleyen bu araştırma bulgularından elde edilen netice, başta aile olmak üzere, arkadaşların, eğitim ve gelir düzeyinin, kitle iletişim araçlarının, i glerin, ocuk ve gençlerin suç işlemelerinde önemli etkenler olduğu, ayrıca, küçük bir örnekleme olarak aldığımız Ankara Islah evinde kalan hükümlü çocukların en fazla işledikleri suç türünün mala karşı suç olduğu da anlaşılmaktadır.

ÖZET

Gelmiş geçmiş bütün toplumlarda ocuk, yesi olduğu toplumun bütün dikkatlerini üzerine çekmiş en önemli yaratıklardan biridir. Çünkü ocuk, toplumların geleceğini garantiye alan, toplumu geleceğe taşıyan tek varlıktır. Bu nedenle çocuğun normal gelişiminde görülen herhangi bir bozukluk veya

sapma, büyük huzursuzluklara neden olmakta ve ilgililerin bir takım tedbirler almaya zorlamaktadır.

Bu araştırmanın amacı Ankara Çocuk İslahevinde kalan çocukları suça iten nedenleri araştırıp alınması gereken önlemleri bu şekilde belirlemektir.

Suçta iten nedenlerin, öğrenim düzeyi, anne-babanın öğrenim düzeyi, ailenin sosyo –ekonomik durumu, anne babanın birbirlerine ve çocuğa olan tutumu, çocuğun ailesinin ve arkadaş çevresinin alışkanlıkları, çocuğun çevresinde sabıkalı kişilerin olup olmadığı gibi hususlar değerlendirilmiş ve bunların ne denli etkin olduğu araştırılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre Ankara İslah Evindeki çocukların yaklaşık % 80'inin 15-19 yaş grubu olduğu, bu çocukların % 73,8'inin ilköğretim mezunu ve hiç okula gitmeyenlerin toplam oranının olduğu görülmüştür. Annelerinin % 48,8'i hiç okuma yazma bilmemekte ve babalarının ise % 35'inin ancak ilköğretim mezunu oldukları görülmüştür. Anne babaların çocuklarına karşı fiziksel ve sözlü şiddet uyguladıkları, ayrıca çocukların % 82,1'inin orta düzeyin altında gelire sahip ailelerin çocukları olduğu ve bu çocukların aile ve arkadaş çevresinin % 88'lik gibi büyük bir oranının zararlı alışkanlıklara sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca yine çocuğun aile ve arkadaş çevresinde sabıkası olanların yüzdesi % 53,6 olduğu tespit edilmiştir.

Bu elde edilen sonuçlardan varsayımların doğru olduğu kanısına varılmıştır.

ABSTARCT

Child is one of the important creature who is always paid attention by all of the societies in the past and present, just because only the child can guarantee the future of community and only they can take us to the future. So any spoilt and undesired behaviour in the development of a child causes troubles and makes the authorities take precautions.

The aim of research is to find out why children, staying in Ankara Reformatory Centre, committed offences and what measures should be taken.

In this research, it is studied whether or not there is any relation amongst the education and social-economic levels of the family, behaviours of the family against the child and to themselves, presence of previous offender in the family or around of friends and bad habits of family and friends, that the reasons let the children commit offences.

According the results of this study it can be seen that % 80 of children in Reformatory Centre are between 15-19 years old and % 73,8 of them are sum up primary school graduated and children without any graduation. Also only % 48,8 of mothers are illiterate and only % 35 of fathers are primary school graduated. Especially parents are usually behave harshly towards children. And also this research shows that % 82.1 of the children families are lower social-economic levels and around of children like parents and friends have bad habits with the ratio of % 88. for the last one it is determined that family and friends who are past offenders as a model in a ratio of % 53,6 .

From these results it is regarded that the samples are true.

6. Altıncı Bölüm

6.1 Kaynakça

1. AKYÜZ, Emine. Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 2000.
2. KONTAŞ, Y.Mehmet. "Türkiye'de Çocuk Politikası", Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Notları, Asayiş Şube Müdürlüğü, Yayın No. 3, Ankara, 1997.
3. SEVÜK Y. Handan. Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, İstanbul, 1998.

4. GANDER J. M. / GANDINER W.H.. Çocuk ve Ergen Gelişimi, (Çeviren ONUR,B.), 1993.
5. TAN Mine. "Çocukluk, Dün ve Bugün",Toplumsal Tarihte Çocuk, Ankara, 1993.
6. İNAN, Ali Naim. Çocuk Hukuku, Ankara,1968.
7. MÜFTÜ, Gülgün, "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme", Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Notları, Yayın No. 3, Ankara,1997.
8. BALO, Solmaz Yusuf. Suç Mağduru ve Suç Faili Olan Çocuklar Açısından Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri, Yüksek Lisans Tezi, 1995.
9. TİRYAKİOĞLU, Bilgin. Çocukların Korunmasına İlişkin Milletlerarası Sözleşmeler ve Türk Hukuk, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Bilim Serisi No:7, Ankara,1991
10. CILGA, İbrahim. "Türkiye'de Çocuk Hakları, Çalışmaları", Cumhuriyet ve Çocuk. 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1999.
11. SALDIRIM, Mustafa. "Suça İtilmiş Çocukların Yeniden Sosyalizasyonu Projesi", Bildiriler, I.Ulusal Çocuk ve Suç:Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, 29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, Ankara, 2002.
12. ALACAKAPTAN, Uğur. Suçun Unsurları, Sevinç Matbaası, İstanbul,1970.
13. FINDIKLI, Remzi. Ders Notları, Polis Akademisi, Ankara, 1997-98
14. DÖNMEZER, Sulhi. Kriminoloji, Filiz Kitabevi, 7. Bsk, İstanbul, 1984.
15. YAVUZER, Haluk. Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 3.Basım, İstanbul, 1987.
16. AKTAN, Yaver Hamdi. "Suç ve Suçluluk Nedenlerine Kriminolojik Bir Yaklaşım", Adalet Dergisi, Sayı 2, Ankara, 1981.
17. Türk Ceza Kanunu
18. AKINCI, Yılmaz – ATAKAN, Tahsin. Psikolojik-Pedagojik –Hukuki Yönleriyle Suça Giden ve Suç İşleyen Çocuklar, Mim Yayınları, Hukuk ve Eğitim Serisi,Sayı 3, İstanbul, 1968.
19. AKYÜZ, Yahya. "Çocuk Suçluluğu Konusunda Türk Eğitim Tarihinde İlk Önemli Araştırma", I.Ulusal Çocuk ve Suç:Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Bildiriler ,29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, Ankara,2002.
20. ASMA, Türkay. "Çocuk Mahkemeleri Yasasının Öngördüğü Ceza ve Tedbirler", Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu 22-23 Haziran 1983 (Yayına Hazırlayan Doç.Dr.Esin ONUR), A.Ü.Basımevi, Ankara, 1983.
21. HANCIOĞLU, Atilla – KOÇ, İsmet – DAYIOĞLU, Meltem. Türkiye'de Çocukların ve Kadınların Durumu, ÇNS ve CEDAM Bağlamında Perspektifleri, UNICEF, Türkiye, 2000.
22. ATASOY, Sevil – ZİYALAR, Neylan. "1997 ve 1998 Yıllarında İstanbul ve Los Angeles'te Güvenlik Birimleriyle İhtilaf Haline Düşen Çocukların Karşılaştırılması",

- I.Ulusal Çocuk ve Suç:Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Bildiriler ,29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, 2002.
23. SVENSON, Bo. Criminal Justice Systems in Sweden, Goteborg, 1995.
24. YAVUZER, Haluk. Psiko-Sosyal Açından Çocuk Suçluluğu, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, Özlem kardeşler Matbaası, İstanbul,1986.
25. Meydan Larousse Ansiklopedisi, 1985
26. 27.09.2002 Tarihinde ziyaret edilen <http://www.kriminoloji.com/sucvecocuk.htm> adlı internet adresi.
27. ADLER, Alfred. Eğitimi Zor Çocukların Psikolojisi-Karşılaştırmalı Ferdi Psikoloji Tekniği, Çeviren: Refia Uğurel-Şemin ve İstanbul Üniversitesi Pedagoji Enstitüsü Öğrencileri, İstanbul,1965.
28. ÖZKÖK, Perim. Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Alınması Gereken Tedbirler, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara, 1996.
29. SİEGEL, J.Larry. – SENNA, J.Joseph, Juvenile Delinquency, Theory, Practice and Law, Minnesota, 1981.
30. YAVUZER, Haluk. Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 10.Basım,İstanbul, Mayıs 2001.
31. GÖLCÜKLÜ, Feyyaz. Türkiye’de Çocuk Suçluluğu Hakkında Bir Araştırma, Ankara,1962.
32. TURGUT, Hüseyin. “Çocukta Psiko-Sosyal Denge Nedir?Çocuk Niçin ve Nasıl Suç İşler”, Suçlu Çocuklar, Suça İtilme Nedenleri ve Eğitim Yolu ile Korunmaları,Adalet Bakanlığı Yayınları, Yeni seri no: 65, Ankara,1985
33. KONANÇ, Esin. “Çocuk Suçluluğu”, Türk Hukuku ve Toplum Üzerine İncelemeler. A.Güriz ve P. Benedict (Ed.), Türkiye Kalkınma Vakfı Yayını, Ankara,1993.
34. GÜNÇE, Gülseren. “Çocuk Suçluluğu ve Aile”, Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu 22-23 Haziran 1983 (Yayına Hazırlayan Doç.Dr.Esin ONUR), A.Ü.Basımevi, Ankara,1983.
35. ULUĞTEKİN, Sevda. Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara, 1991.
36. TANER, Mehmet. “Çocuk Niçin Suç İşliyor?”, Suçlu Çocuklar, Suça İtilme Nedenleri ve Eğitim Yolu ile Korunmaları,Adalet Bakanlığı Yayınları, Yeni seri no: 65, Ankara,1985.
37. ÖTER, Gülay – AKALIN, Nejat. “Paşakapısı Cezaevindeki Tutuklu Çocukların, Psiko-Sosyal, Sosyo-Kültürel, Ekonomik ve Kriminolojik Özellikleri”, Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu, İstanbul, 1993.
38. KANER, Sema. Ana Baba Denetimleriyle Ergenlerin Suç Kabul Edilen Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, I.Ulusal Çocuk ve Suç:Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Bildiriler ,29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, Ankara, 2002.

39. JERSE, W. Frank - FAKOURİ, M. İbrahim. "Juvenile Delinquency and Akademic Defiency", Contemporary Education 49, 1978.
40. ZULLİGER, Hans. Suçlu Çocuklar ve Çocuk Mahkemeleri, Çev. Kamuran Şipal, İstanbul, 1996.
41. Adalet İstatistikleri için D.İ.E., 5.9.1995 tarihli çocuk istihdamı anketi haber bülteni.
42. 18.07.2002 tarihli Bültenler,Periyodikler, Türkiye'de Çocuk İşgücü Faaliyetleri, <http://www.tisk.org.tr/yyayin/cocuk-3.htm> internet adresi.
43. Çocuk, Şiddet ve Suç, Kitle İletişim Araçları için 12.04.2002 tarihli <http://www.egitimsen.org.tr/yayinlar/siddet.htm> internet adresi.
44. ERDOĞMUŞ, Zeki. Elazığ Çocuk Islah Evindeki Hükümlü Erkek Çocukların Suç İşleme Sebepleri Konusunda Bir Sosyolojik Araştırma, Gaye Matbaa ve Yayıncılık, Elazığ,1989.
45. HANCI, İ.Hamit, Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara "İç Göçler ve Çarpık Kentleşme", İzmir Tabip Odası Bülteni, Sayı:6, İzmir, Mayıs- Haziran 1999.

Gelmiş geçmiş bütün toplumlarda çocuk, üyesi olduğu toplumun bütün dikkatlerini üzerine çekmiş en önemli yaratıklardan biridir. Çünkü çocuk, toplumların geleceğini garantiye alan, toplumu geleceğe taşıyan tek varlıktır. Bu nedenle çocuğun normal gelişiminde görülen herhangi bir bozukluk veya sapma, büyük huzursuzluklara neden olmakta ve ilgililerin bir takım tedbirler almaya zorlamaktadır.

Bu araştırmanın amacı Ankara Çocuk İslahevinde kalan çocukları suça iten nedenleri araştırıp alınması gereken önlemleri bu şekilde belirlemektir.

Suçta iten nedenlerin, öğrenim düzeyi, anne-babanın öğrenim düzeyi, ailenin sosyo –ekonomik durumu, anne babanın birbirlerine ve çocuğa olan tutumu, çocuğun ailesinin ve arkadaş çevresinin alışkanlıkları, çocuğun çevresinde sabıkalı kişilerin olup olmadığı gibi hususlar değerlendirilmiş ve bunların ne denli etkin olduğu araştırılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre Ankara İslah Evindeki çocukların yaklaşık % 80'inin 15-19 yaş grubu olduğu, bu çocukların % 73,8 inin ilkokul mezunu ve hiç okula gitmeyenlerin toplam oranının olduğu görülmüştür. Annelerinin % 48,8 i hiç okuma yazma bilmemekte ve babalarının ise % 35 ininin ancak ilkokul mezunu oldukları görülmüştür. Anne babaların çocuklarına karşı fiziksel ve sözlü şiddet uyguladıkları, ayrıca çocukların % 82, 1 inin orta düzeyin altında gelire sahip ailelerin çocukları olduğu ve bu çocukların aile ve arkadaş çevresinin % 88 lik gibi büyük bir oranının zararlı alışkanlıklara sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca yine çocuğun aile ve arkadaş çevresinde sabıkası olanların yüzdesi % 53,6 olduğu tespit edilmiştir.

Bu elde edilen sonuçlardan varsayımların doğru olduğu kanısına varılmıştır.

Child is one of the important creature who is always paid attention by all of the societies in the past and present, just because only the child can guarantee the future of community and only they can take us to the future. So any spoilt and undesired behaviour in the development of a child causes troubles and makes the authorities take precautions.

The aim of research is to find out why children, staying in Ankara Reformatory Centre, commieted offences and what measures should be taken.

In this research, it is studied whether or not there is any relation amongst the education and social-economik levels of the family, behaviuors of the family against the child and to themselves, presence of previous offender in the family or around of friends and bad habits of family and friends, that the reasons let the chuldren commit offences.

According the results of this study it can be seen that % 80 of children in Reformatory Centre are between 15-19 years old and % 73,8 of them are sum up primary school graduated and childern without any graduation. Also only % 48,8 of mothers are illiterate and only % 35 of fathers are primary school graduated. Especially parents are usually behave harshly towards children.And also this research shows that % 82.1 of the children families are lower social-economic levels and around of children like parents and friends have bad habits with the ratio of % 88. for the last one it is determined that family and friends who are past offenders as a model ina ratio of % 53, 6 .

From these results it is regarded that the samples are true.